

दिनांक ०-४-०

શ્રી વિદ્યાલયમાં મળતાં પુસ્તકો.

૧. શ્રી જ્ઞાનભંડાર	કીમત રૂ.	૧-૮-૦
૨. શ્રી ઉપદેશ સાગર	....	૨-૦-૦
૩. શ્રી વૈરાગ્ય શતક ભાગ ૧ પૂર્વાર્ધ ...	....	૨-૦-૦
૪. ,, ભાગ ૨ ઉત્તરાર્ધ	....	૨-૮-૦
૫. શ્રી ભાવના શતક	....	૧-૪-૦
૬. શ્રી જૈન સજ્જાયમાળા ભાગ ૪ થો	....	૧-૪-૦
૭. શ્રી સુબોધ જૈન સ્તુતિ	....	૧-૪-૦
૮. શ્રી વીરભાણુ ઉદેભાણુ રાસ ...	....	૧-૦-૦
૯. શ્રી નમીરાજનો રાસ... ..	....	૧-૦-૦
૧૦. શ્રી થોડસંગ્રહ	....	૦-૧૨-૦
૧૧. શ્રી જૈન સ્તુતિ ભાગ ૧-૨	....	૦-૭-૦
૧૨. શ્રી સામાયિક-પ્રતિક્રમણ (છકાય બોલ નવતત્ત્વ અને ધર્મ ધ્યાનના કાઉન્સિલ સાથે)	....	૦-૪-૦
૧૩. શ્રી આત્મસિદ્ધ	....	૦-૪-૦

આ સિવાય શ્રી સામાયિક વ્રત, અનુપુર્વી તથા શ્રાવકના વ્રત આદરવાની ચોપડી મફત મળશે. અને બીજા ધાર્મિક પુસ્તકો તથા નકશાઓ વ્યાજબી કીંમતથી મળશે. લખો:—

શ્રી જૈન સ્થાનકવાસી વિદ્યાલય.

કે. ભીડીબજાર પાટકા બીલ્ડીંગ,
પહેલે માળે, રૂમ નં. ૨૮-મુંબઈ.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૩૧૦૫ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ સમયિંત્ર પ્રતિ.૩૫૬

વિષય

॥ श्री वीतरागाय नमः ॥

श्री साभायिक-प्रतिकभाणु.

(छकायना ज्योति, सज्जय अने अनुपूर्वि साथे.)

छपावी प्रसिद्ध करनार,

श्री जन स्थानकवासी विद्यालय तरङ्गी

शाह श्रीलोवनदास गुलाबचन्द.

गांधी रतनचन्द पानाचन्द.

ड. बी.डी.अनर, पाटका श्रीवडींग.

मुम्बई.

आवृत्ति २ छ

प्रत १०००

संवत् १९८२

सन् १९२६

श्री वीरशासन प्रीन्टींग प्रेसमां शाह रतीलाल केशवलाले

छाप्युं. ड. हाण पटेलनी पोण-अमदावाद.

किंमत ०-४-०

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય ૧૩૧૫
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ વીર સ્તુતિ.

રાગ-માઠ ગુણવંતી ગુજરાત. એ લય.

જયવંતા પ્રભુ વીર, હમારા, જયવંતા પ્રભુ વીર;
શામન નાયક ધીર, હમારા, જયવંતા પ્રભુ વીર. એ ટેક.
શાસ્ત્ર સરોવર સરસ આપનું, તત્ત્વ રસે ભરપુર;
તેમાં ન્હાતાં નરતાં નિત્યે, શુદ્ધ થાય અમર ઉર. હમારા
સાત્ત્વિક ભાવે જેહ પ્રકાશ્યું, વાસ્તાવિક તત્ત્વ સ્વરૂપ;
આસ્તિકતામાં રમિયે નેત્રી, આનંદ થાય અનૂપ. હમારા
આપ પ્રકાશિત જ્ઞાન બગીચે, ખીલ્યાં છે બહુ ફૂલ;
સુગંધિ વાયુની સરસ દહેરથી, અમે છીએ મશગૂલ. હમારા
આપ વિશાળ વિચાર ભૂમિયે, ઉછર્યા કદપ અંદૂર;
રસભર તેના ફલ ચાખીને, રહેશું આપ હજૂર. હમારા
નામ આપનું નિશદિન ખ્યાર, રમી રહું અમ ઉર,
તેની ખાતર પ્રાણ અર્પવા, અમે છીએ મંજૂર, હમારા
માર્ગે બતાવા અમ ઉપર જે, કર્યો મહા ઉપકાર;
અર્પણ કરીએ સર્વ તથાપિ, થાય ન પ્રત્યુપકાર. હમારા
ચરણ આપના શરણ હમારે, મરણ જન્મ ભય દૂર;
લોભી ચાતક 'રત્નચંદ્ર' જ્યમ, તમ દર્શન આતૂર. હમારા

॥ श्री वीतरागदेवाय नमः ॥

श्री सामायिक व्रत.

भूषण पाठ १ दो. नमोकारमंत्र.

नमोअरिहंताणुं । नमो सिद्धाणुं । नमो आयरि-
याणुं । नमो ઉવજ્ઞાયાણું । નમો લોએ સંવસાહુણું ॥

શબ્દાર્થ પાઠ ૧ લો. નમોકાર.

નમો—નમસ્કાર હોજો. અરિહંતાણુ—કર્મરૂપ વેરીના
હણુનાર એવા અરિહંતને, જેણે આર ઘનઘાતી કર્મ—જ્ઞાના-
વરણી, દર્શનાવરણી, મોહની અને અંતરાય, ક્ષય કર્યા
તથા જેનાથી કાંઈ રહસ્ય છાતું નથી અને જે ચોત્રીશ અતિ-
શયે તથા પાંત્રાશ પ્રકારની વાણીએ અને બાર ગુણે કરી
બીરાજમાન છે. નમો—નમસ્કાર હોજો. સિદ્ધાણુ—સકળ
કાર્ય સાધ્યા જેણે તે સિદ્ધ ભગવંતને, જે આઠ કર્મ
ખપાવી સિદ્ધના સુખને પામ્યા, તથા એકત્રીસ ગુણે કરી
સહિત છે. નમો—નમસ્કાર હોજો. આયરિયાણુ—આ-
ચાર્યજીને, જે શુદ્ધ રીતે જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ અને
વીર્ય એ પાંચ આચાર પોતે પાળે અને બીજાને પણાવે
તથા છત્રીશ ગુણે કરી સહિત છે. નમો—નમસ્કાર હોજો.
ઉવજ્ઞાયાણુ—ઉપાધ્યાયજીને. જે શુદ્ધ સુત્રાર્થ ભણે.

ભણાવે તથા પચીશ ગુણે કરી સહિત છે. નમો—નમસ્કાર
હોજો. લોએ—લોકને વિષે, સર્વસાધુણું—સર્વ સાધુને,
જે જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર અને તપના સાધનાર તથા સત્તા-
વીશ ગુણે કરી સહિત છે.

મૂળ પાઠ ૨ જો. તિક્ષુત્તો.

તિક્ષુત્તો, આચાહિણું—પયાહિણું, વંદામિ । નમંસામિ ।
સકકારેમિ, સમ્માણેમિ । કલ્યાણું, મંગળ, દેવયં, ચેદયં ।
પબ્બુવાસામિ ॥

શબ્દાર્થ પાઠ ૨ જો. તિક્ષુત્તો.

તિક્ષુત્તો

આચાહિણું—પયાહિણું

વંદામિ

નમંસામિ

સકકારેમિ

સમ્માણેમિ

કલ્યાણું

મંગળ

દેવયં

ચેદયં

પબ્બુવાસામિ

ત્રણવાર

(જમણા કાનથી ડાબા કાન સુધી)

આવર્તનથી પ્રદક્ષિણા કરીને.

વાંદુ છું (સ્તુતિ કરું છું) [કરું છું.

(કાયા નમાવી) નમસ્કાર

સત્કાર કરું છું (વિનયભક્તિથી)

સન્માન દઉં છું. (ગુણગાન કરી)

કલ્યાણકારી

મંગળકારી

ધર્મદેવ, દૈવતરૂપ.

જ્ઞાનવંત (છો તેથી)

પર્યુપાસના કરું છું—સેવા કરું છું.

મૂળ પાઠ ૩ ને. ઈરિયાવહિયા.

ઇચ્છામિ પડિસ્કમિઉં । ઈરિયાવહિયાએ વિરાહણાએ ।
ગમણાગમણે । પાણુકમણે, બીયકમણે, હરિયકમણે, ઓસા-
ઉત્તિંગ-પણુગ-દગ-મટ્ટી-મકકડા સંતાણા-સંકમણે । જે મે
જીવા વિરાહિયા । એગિંદિયા, બેઈદિયા, તેઈદિયા, ચઉરિં-
દિયા, પંચિંદિયા અલિહયા, વત્તિયા, લેસિયા, સંઘાઇયા,
સંઘદિયા, પરિયાવિયા, કિલામિયા, ઉદ્દવિયા, ઠાણાઓ ઠાણું
સંકામિયા, જીવિયાઓ વવરોવિયા, તસ્સમિચ્છા મિ દુક્કડં ॥

શબ્દાર્થ પાઠ ૩ ને. ઈરિયાવહિયા.

ઇચ્છામિ
પડિસ્કમિઉં
ઈરિયાવહિયાએ

વિરાહણાએ
ગમણાગમણે
પાણુકમણે
બીયકમણે
હરિયકમણે
ઓસા

ઇચ્છું છું
પાપ કર્મથી છુટવાને
માર્ગમાં ચાલતા (જીવ
જંતુની થતી)
વિરાધનાથી
જતા આવતા
પ્રાણોને દબાવ્યા હોય
બીજ કચર્યા હોય
લીલી વનસ્પતિ કચરી હોય
આકળ

ઉત્તિંગ
 પણુગ દગ
 મટ્ટી
 મકકડા સંતાણા
 સંકમણે
 જે મે જીવા
 વિરાહિયા
 એગિંદિયા
 એઈદિયા
 તેઈદિયા
 ચઉરિંદિયા
 પંચિંદિયા
 અલિહયા
 વતિયા
 લેસિયા
 સંઘાઈયા
 સંઘટ્ટિયા
 પરિયાવિયા
 કિલામિયા
 ઉફવિયા
 ઠાણુઓ ઠાણુ

કીડીચારું
 લીડફૂલ, કાચુ પાણી,
 સાચત્ત માટી
 કરેળીયાની નાળ
 (ગે સર્વ) કચર્યા હોય
 જે મેં જીવેને
 પીડા કરી હોય
 એક ઇંદ્રિયવાળા
 બે ઇંદ્રિયવાળા
 ત્રણ ઇંદ્રિયવાળા
 ચાર ઇંદ્રિયવાળા
 પાંચ ઇંદ્રિયવાળા
 સામા આવતા હુણ્યા હોય
 ધૂળઆદિથી ઢાંક્યા હોય
 મસળા હોય
 એકઠા કર્યા હોય
 છુઆ હોય, ફુડબ્યા હોય
 પરિતાપ-કટ આપ્યા હોય
 કિલામના ઉપજાવી હોય
 ઉફવેગ ઉપજાવ્યો હોય
 એક સ્થાનકેથી બીજે

સંકામિયા	સુકયા હોય
જીવિયાઓ	જીવિતથકી
વવરૌવિયા	જીદાં પાડયા હોય
તસ્સ	તેના
મિચ્છામિ દુકકડં	નિષ્કળ હો મારા પાપ.

મૂળ પાઠ ૪ થો. તસ્સત્તરી.

તસ્સ ઉત્તરી કરણેણું, પાયચ્છિત્ત કરણેણું, વિસોહી કરણેણું, વિસદલીકરણેણું, પાવાણું કમ્માણું, નિગ્ધાયણુદ્ધાએ ઠામિ કાઉસગ્ગં ॥ અન્નતથ ઉસસિએણું, નીસસિએણું, ખાસિએણું, છીએણું, જંભાઇએણું, ઉડુએણું, વાયનિસગ્ગેણું ભમલીએ, પિત્તમુચ્છાએ, સુહુમેહિં અંગસંચાલેહિં, સુહુમેહિં ખેલસંચાલેહિં, સુહુમેહિં દિદ્ધિસંચાલેહિં, એવમાઇએહિં આગારેહિં અભગ્ગે ॥ અવિરાહિઓ હુજ્જ મે કાઉસ્સગ્ગે. જવ અરિહંતાણું, ભગવંતાણું, નમોકકારેણું, નપારેમિ, તાવ કાયં ઠાણેણું, મોણેણું, આણેણું, અપાણું વોસિરામિ ॥

સાબ્દાર્થ પાઠ ૪ થો. તસ્સ ઉત્તરી.

તસ્સ ઉત્તરીકરણેણું	તેને ઉત્કૃષ્ટ કરવાને
પાયચ્છિત્તકરણેણું	પ્રાયશ્ચિત-આલોચના કરવાને
વિસોહીકરણેણું	વિશેષ શુદ્ધિ કરવાને

વિસલ્લીકરણેણું
 પાવાણું કમ્ભાણું
 નિગ્ધાયણદ્વાયે
 ઠામિ કાઉસસગ્ગં
 અન્નથ
 ઉસસિએણું
 નીસસિએણું
 ખાસિએણું
 છીએણું
 બંભાઈએણું
 ઉડુએણું
 વાયનિસગ્ગેણું
 ભમલીએ
 પિત્ત મુચ્છાએ
 સુહુમેહિં
 અંગસંચારેહિં
 સુહુમેહિં ખેલ સંચારેહિં
 સુહુમેહિં દિદ્ધિસંચારેહિં
 એવમાઈએહિં
 આગારેહિં
 અભગ્ગે

શલ્યનો ત્યાગ કરવાને
 પાપને, કર્મને
 નાશ કરવા અર્થે
 કરે છું, કાયોત્સર્ગ
 અન્ય (ક્રિયાઓ દ્વારા)
 ઉદ્ધીસથી
 નિઃશ્વાસથી
 ખાંસીથી
 છીંકથી
 ખગાસાંથી
 એડકારથી
 પુઠે વાયુના સરવાથી
 અકકર, ફેરથી
 પિત્ત-વિકારની મૂર્ચ્છાથી
 સૂક્ષ્મ
 અંગસંચારથી
 સૂક્ષ્મ કંક-સંચારથી
 સૂક્ષ્મ દ્રષ્ટિ-સંચારથી
 ઇત્યાદિ
 આગારથી
 અભંગ

અવિરાહિઓ
 હુંજી મે કાઉસગો
 જીવ
 અરિહંતાણું
 ભગવંતાણું
 નમોકકારેણું
 ન પારેમિ તાવ
 કાયં
 ઠાણેણું
 મોણેણું
 ઝાણેણું
 અપ્પાણું
 વોસિરામિ

અવિરાધીત
 હુંજે મારે કાયોત્સર્ગ
 જ્યાં સુધી
 અરિહંત
 ભગવાનોને
 નમસ્કાર કરી (કાયોત્સર્ગ)
 ન પાડું ત્યાંસુધી
 શરીરને, કાયાને
 સ્થિર કરીને
 માન રહીને
 ધ્યાન ધરીને
 પોતાના આત્માને [કરું છું.
 (અશુભ વ્યાપારોથી) અલગ

અહીં “હંઅહમિ પડિકકમિઉ” થી “જીવિયાઓ
 વવરોવિયા તસ્સ મિઅહમિ દુક્કડં” સુધી તથા એક નવ-
 કાર સુધી મનમાં બોલીને કાઉસગગ કરવો અને ‘નમો
 અરિહંતાણું’ શબ્દ બોલી પાળવો.

મૂળ પાઠ ૫ મો. લોગસ્સ.

લોગસ્સ ઉજ્જેઅગરે, ધમ્મ તિત્થયરે જિણે; ૧
 અરિહંતે કિત્તધસ્સં, ચઉવીસંપિ કેવલી.
 ઉસભમજિઅંચ વદે; સંભવમભિનંદણંચ સુમધંચ; ૨
 પઉમપ્પહં સુપાસં, જિણંચ ચંદપ્પહંવદે.

સુવિહિંચ પુષ્કલં, સીઅલસિજ્જંસ વાસુપુજ્જંચ;
 વિમલમણુંતંચ જિણું, ધમ્મં સંતિંચ વંદામિ. ૩
 કુલું અરંચ મલ્લિ, વંદે મુણિસુવ્વયં નમિજિણુંચ;
 વંદામિ રિદ્ધિનેમિં પાસંતહ વદ્ધમાણુંચ. ૪
 એવંમએ અભિતથુઆ, વિહુય રયમલા પહીણુ જરમરણા;
 ચઉવીસંપિ જિણુવરા, તિત્થયરા મે પસીયંતુ. ૫
 કિંતય વંદિય મહિયા, જે એ લોગસ્સ ઉત્તમા સિદ્ધા;
 આરૂગ્ગ ઓહિલાભં, સમાહિવરમુત્તમં દિંતુ. ૬
 ચંદેસુ નિમ્મલયરા, આધિચ્ચેસુ અહિયં પયાસયરા;
 સાગરવર ગંભીરા, સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ. ૭

શબ્દાર્થ પાઠ ૫ મો. લોગસ્સ.

લોગસ્સ ઉબ્બેજગરે
ધમ્મ તિત્થયરે જિણે

અરિહંતે

કત્તર્થસ્સં

ચઉવીસંપિ

કેવલી

ઉસલ

મજ્જિઅં ચ

વંદે

સંભવં

મભિનંદણું ચ

લોકના પ્રકાશના કરનાર,
ધર્મરૂપ તીર્થની સ્થાપના કર-
નાર, રાગદ્વેષના છૂતનાર,
તીર્થકરોની

સ્તુતિ કરીશ

ચોવીશે તીર્થકરો અને

સામાન્ય કેવલી, કેવળજ્ઞાની

ઋષભદેવને

અભિતનયને અને

વાંદું છું

સંભવનાથને

અભિનંદનને અને

સુમર્ષ ચ
 પદ્મપદ્મ
 સુપાસં
 જિણું ચ
 ચંદ્રપદ્મં વદે
 સુવિહિંચ પુષ્કદંતં
 સીઅલ
 સિન્નજંચ
 વાસુપુન્નજં ચ
 વિમલ
 મણુતં ચ
 જિણું ધર્મં
 સંતિં ચ
 વંદામિ
 કુંથું અરં ચ
 મલ્લિં વદે
 મુણિસુવવયં
 નમિજિણું ચ
 વંદામિ
 રિદ્ધનેમિં
 પાસં તહ

સુમતિનાથને અને
 પદ્મપ્રભુને
 સુપાર્શ્વનાથને
 જિનને અને
 ચંદ્રપ્રભુને નમું છું
 સુવિધિનાથ-પુષ્પદન્તને
 શીતલનાથને
 શ્રેયાંસનાથને
 વાસુપૂજ્યને અને
 વિમલનાથને
 અનંતનાથને અને
 જિનેશ્વરને ધર્મનાથને
 શાન્તિનાથને અને
 વન્દન કરું છું.
 કુંથુના ને અરનાથને અને
 મલ્લિનાથને વાંદુ છું.
 મુનિસુવ્રતને
 નમિનાથ જિનેશ્વરને અને
 વંદન કરું છું
 અરિષ્ટનેમિ-નેમિનાથને
 પાર્શ્વનાથને તથા

વદ્ધમાણું ચ
એવં મએ
અભિત્યુઆ

વિહુય રથ મલા
પહીણુ જર મરણા
ચઉવી સ પિ
જિણુવરા
તિત્યયરા

પસીયંતુ
કિત્તિય
વંદિય
મહિયા
જે એ લોગસ્સ
ઉત્તમા સિદ્ધા
આરૂઝા મોહિલાલ
સમાહિ વર
મુત્તમં

દિંતુ
ચંદેસુ નિમ્મલયરા
આહચેસુ અહિયં

વદ્ધમાન-મહાવીર ભગવાનને
એ પ્રમાણે મેં
સ્તવન કર્યું

ટાહ્યા છે કર્મરૂપી રજ-મેલ
ખપાવ્યા છે વૃદ્ધાવસ્થા, મરણ
ચોવીશે અને
સામાન્ય જિનેશ્વરો
તીર્થનાં પ્રવર્તકો

મારા ઉપર પ્રસન્ન હો
(વચનથી) કીર્તન કરાયેલા
(કાયા યોગથી) વંદાયેલા
(મન યોગથી) પૂજાયેલા
જે આ લોકમાં
ઉત્તમ, પ્રધાન સિદ્ધ છે.

આરોગ્ય અને ધર્મનો લાભ
સમાધિ શ્રેષ્ઠ, પ્રધાન
ઉત્તમ (જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર
વિષે એકતા.)

આપો
ચંદ્રોથી વિશેષ નિર્મળ
સૂર્યોથી અધિક

પયાસયરા

સાગર-વર-ગંભીરા

સિદ્ધા સિદ્ધિં

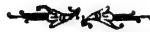
મમ દિસંતુ

પ્રકાશ કરનાર

મહા સમુદ્ર જેવા ગંભીર

સિદ્ધ ભગવાન સિદ્ધિ-મોક્ષ

મને આપો.

મૂળપાઠ ૧ ઠો. કરેમિમંતે.

દ્રવ્ય થકી સાવજ્ઞ જોગનાં પચ્ચખાણુ, ક્ષેત્ર થકી આખા લોક પ્રમાણુ, કાળથકી જે ઘડી, ઉપરાંત ન પાળું ત્યાં સુધી, ભાવથકી છ કોટીએ પચ્ચખાણુ કરેમિ ભંતે ! સમાધયં સાવજ્ઞ જોગં પચ્ચક્ષમામિ, જાવ નિયમં પજ્જુવાસામિ દુવિહં તિવિહેણું ન કરેમિ ન કારવેમિ મણસા વયસા કાયસા તસ્સ ભંતે ! પડિક્કમામિ નિંદામિ ગરિહામિ અપ્પાણું વોસિરામિ.

શબ્દાર્થ પાઠ ૬ ઠો. કરેમિ ભંતે.

કરેમિ ભંતે

સામાધયં

સાવજ્ઞ જોગં

પચ્ચક્ષમામિ

જાવ નિયમં

પજ્જુવાસામિ

દુવિહં

તિવિહેણું

ન કરેમિ

કરું છું હે પૂજ્ય !

સામાયિકત્રત

પાપસહિત વ્યાપારને

ત્યાગ કરું છું.

બ્યાંસુધી નિયમને

પથુપાસના કરું છું. સેવું છું.

જે પ્રકારના (કરણથી)

ત્રણ પ્રકારના (યોગથી)

નહિ કરું

ન કારવેમિ

મણુસા

નયસા

કાયસા

તસ્સ

ભંતે

પડિકકમામિ

નિંદામિ

ગરિહામિ

અપાણું

વેસિરામિ

નહિ કરાવું.

મનથી

વચનથી

કાયાથી

તેનાથી [પ્રથમના પાપોથી]

હે સ્વામિન !

નિવૃત્ત થાઉં છું

નિંદા કરું છું

વિશેષ નિંદા કરું છું

આત્માને [આ પાપ વ્યા-

પારથી] દૂર રાખું છું.

મૂળ પાઠ ૭ મો. નમોત્યુગં.

નમોત્યુગું અરિહંતાણું ભગવંતાણું આઇગરાણું તિત્થ-
યરાણું સયં-સંખુદ્ધાણું પુરિસુત્તમાણું, પુરિસસીહાણું પુરિસ-
વર પુંડરીઆણું પુરિસ-વરગંધ-હત્થીણું, લોગુત્તમાણું લોગ-
નાહાણું-લોગ-હિઆણું લોગ-પર્ધવાણું લોગ-પન્નજેઅ-ગ-
રાણું અભય-દયાણું ચક્રખુ દયાણું મગ્ગ-દયાણું સરણુ-દયાણું
જીવ-દયાણું યોહિદયાણું, ધમ્મ-દયાણું ધમ્મ-દેસયણું ધમ્મ
નાયગાણું ધમ્મ-સારહીણું ધમ્મવર-આઉરંત-અકક-વટ્ટીણું
દીવો તાણું સરણું ગર્ધ પર્ધા, અપડિક્કય-વર-નાણું-દંસણું

ધરાણું વિઅદૃષ્ટિમાણું જિણાણું, જાવયાણું તિન્નાણું તારયાણું,
 બુદ્ધાણું બોહયાણું, મુત્તાણું, મોઅગાણું, સંવ-નૂણું સંવદરિમ્મીણું,
 સિવ મયલ મર્ય મણુંત મકખય મન્વાબાહ મપુચુ રાવિત્તિ
 સિદ્ધિ ગર્ધ-નામધેયં ઠાણું સંપત્તાણું નમોજિણાણું જિઅભયાણું.

શબ્દાર્થ પાઠ ૭ મો. નમોત્યુણું.

નમોત્યુણું
 અરિહંતાણું
 ભગવંતાણું
 આધંગરાણું
 તિત્થયરાણું
 સય-સંબુદ્ધાણું
 પુરિસ્સુત્તમાણું
 પુરિસ-સીહાણું
 પુરિસ-વર-પુંહરીઆણું
 પુરિસ-વર-ગંધ-હત્થીણું
 લોગુત્તમાણું
 લોગ-નાહાણું
 લોગ-હિઆણું

નમસ્કાર હો
 અરિહંત (કહે છે)
 ભગવાનને (તે કેવા છે તે
 ધર્મની શરૂઆત કરનારા
 ચારતીર્થની સ્થાપના કરનારા
 સ્વયંભેવ બોધ પામેલા
 પુરુષોમાં શ્રેષ્ઠ
 પુરુષોમાં સિંહ સમાન
 પુરુષોમાં શ્રેષ્ઠ કમંદ સમાન
 „ ઉત્તમ ગંધહસ્તિ સમાન
 લોકમાં ઉત્તમ
 લોકના નાથ
 લોકનું હિત કરનારા

લોગ-પહવાણું
 લોગ-પલ્લેઅ-ગરાણું
 અભય-દયાણું
 ચક્ર-દયાણું
 મગ્ગ-દયાણું
 સરણ-દયાણું
 જીવ-દયાણું
 યે ! :- યાણું
 ધર્મ-દયાણું
 ધર્મ-દેસયાણું
 ધર્મ-નાયગાણું
 ધર્મ-સારહીણું
 ધર્મ-વર-ચાઉરંત
 ચક્ર-વટીણું
 દીવે
 તાણું
 સરણ
 ગઈ
 પર્ણકા
 અપહિત-વર-નાણું-
 દંસણ-ધરાણું
 વિઅદ્દહિમાણું

લોકમાં દીપક સમાન
 લોકમાં ઉદ્યોત કરનારા
 અભય દેનારા
 (જ્ઞાન) ચક્ષુ દેનારા
 (મોક્ષ) માર્ગના દાતા
 શરણ દેનારા
 સંયમ-જીવતરના દેનારા
 બોધિ-સમ્યક્ત્વના દેનારા
 ધર્મના દાતા
 ધર્મના ઉપદેશક
 ધર્મના નાયક
 ધર્મના સારથિ
 ધર્મમાં પ્રધાન, ચાર ગતિનો
 અંત કરનારા ચક્રવર્તી સમાન
 દ્વીપ સમાન આધાર રૂપ
 કર્મશત્રુથી બચાવનાર
 શરણરૂપ
 આધાર, દુઃખી જીવોને
 પ્રતિષ્ઠા (પડતાને ટેકારૂપ)
 અપ્રતિહત તથા શ્રેષ્ઠ એવા
 જ્ઞાન-દર્શનના ધારણ કરનાર
 છદ્મ અર્થાત્ ધાતિકર્મ રહિત

જિજ્ઞાસું ભવયાસુ

તિન્નાસું તારયાસું

બુદ્ધાસું બોહયાસું

મુક્તાસું. મોઝગાસું

સંવન્નૂસું

સંવદરિસીસું

સિવ

મયલ મરૂય મણુંત

મકખય

મબ્બાબાહું

મપુણરાવિત્તિ

સિદ્ધિ ગઈ

નામધેયં ઠાણું

સંપત્તાસું

નમો જિજ્ઞાસું

જિઅભયાસું

(રાગદ્વેષને) પોતે જીતનારા

અને બીજાને જીતાડનારા

(સંસારથી) પોતે તર્યા અને

અન્યોને તારનારા

પોતે બોધ પામેલા અને

બીજાઓને પમાડનારા

(બન્ધનથી) પોતે છુટેલા અને

બીજાઓને છોડાવનારા

સર્વજ્ઞ

સર્વદર્શી (તથા)

નિરૂપદ્રવ

સ્થિર-રોગ-અન્ત-રહિત

અક્ષય

બાધા-રહિત

પુનરાગમન રહિત (એવું)

સિદ્ધિ ગતિ

નામના સ્થાનને

પ્રાપ્ત કરનારા

નમસ્કાર હો જિન ભગવાનને

ભયના જીતનારા

અરિહંત પ્રભુને ઉદ્દેશીને બોલતાં પાઠના છેલ્લા શબ્દો:-

નામધેયં ઠાણું
સંપાવિર્ઠ કામાણું

નામના સ્થાનને
પ્રાપ્ત કરવાના ઇચ્છકને

મૂળ પાઠ ૮ મો. સામાયિક પાળવાનો વિધિ.

(પહેલા પાઠથી લોગસ્સ સુધીની ક્રિયા આદરવાની રીતે કરીને છઠ્ઠા પાઠને ઠેકાણે નીચે મુજબ કહેવું):—

દ્રવ્ય થકી સાવજજ જોગનાં પચ્ચખાણુ કર્યાં હતાં તે પૂરાં થયાં તે પાળું છું. ક્ષેત્ર થકી આખા લોક પ્રમાણે, કાળ થકી બે ઘડી, ઉપરાંત ન પાળું ત્યાં સુધી, ભાવ થકી છ કોટીએ પચ્ચખાણુ કર્યાં હતાં તે પૂરાં થયાં તે પાળું છું.

એવા નવમા સામાયિક વ્રતના પંચ અર્ધયારા જાણિયંબા ન સમાયરિયંબા તંજહા તે આલોઉં. મણુદુપણિહાણે વચ-દુપણિહાણે, કાયદુપણિહાણે, સામાઈયસ્સ-સઈઅકરણુયાએ, સામાઈયસ્સ અણુવઠ્ઠિયસ્સકરણુયાએ, તસ્સ મિચ્છા મિ દુકકડં.

સામાઈયં સમ્મં કાએણું કાસિયં પાલિયં, તીરિયં, કિત્તિયં સોહિયં, આરાહિયં આણાએ અણુપાલિત્તા ન ભવઈ તસ્સ મિચ્છા મિ દુકકડં.

સામાયિકમાં દશ મનના, દશ વચનના, બાર કાયાના એ બત્રીશ દોષ માંહેલો કોઈ દોષ લાગ્યો હોય તો તસ્સ મિચ્છા મિ દુકકડં.

સામાયિકમાં આહાર સંજ્ઞા, ભય સંજ્ઞા, મૈથુન સંજ્ઞા ખરિગ્રહ સંજ્ઞા એ ચાર સંજ્ઞા માંહેલી કોઈ સંજ્ઞા કરી હોય તો તસ્સ મિચ્છા મિ દુકકડં.

સામાયિકમાં સ્ત્રી કથા, ભત્ત કથા, દેશ કથા, રાજ કથા એ ચાર કથા માંહેલી કોઈ કથા કરી હોય તો તસ્સ મિચ્છા મિ દુકકડં.

સામાયિકમાં અતિક્રમ વ્યતિક્રમ અતિચાર અણુચાર, જાણુતાં અજાણુતાં, મન, વચન, કાયાએ કરી દોષ લાગ્યા હોય તો તસ્સ મિચ્છા મિ દુકકડં.

સામાયિક વ્રત વિધિએ લીધું, વિધિએ પાળ્યું, છતાં અવિધિએ થયું હોય તો તસ્સ મિચ્છા મિ દુકકડં.

સામાયિકમાં કાનો, માત્ર, મીંડી, પદ, અક્ષર, શબ્દ, ગાથા, સૂત્ર, ઓછું, અધિક, વિપરીત, લણાયું હોય તો તસ્સ મિચ્છા મિ દુકકડં.

ચોવીસ તીર્થંકરનાં નામ.

૧ ઋષભદેવ સ્વામી.	૧૩ વિમળનાથ સ્વામી.
૨ અજીતનાથ સ્વામી.	૧૪ અનંતનાથ સ્વામી.
૩ સંભવનાથ સ્વામી.	૧૫ ધર્મનાથ સ્વામી.
૪ અલીનંદન સ્વામી.	૧૬ શાન્તિનાથ સ્વામી.
૫ સુમતિનાથ સ્વામી.	૧૭ કુંથુનાથ સ્વામી.
૬ પદ્મપ્રભુ સ્વામી.	૧૮ અરનાથ સ્વામી.
૭ સુપાર્શ્વનાથ સ્વામી.	૧૯ મહાલીનાથ સ્વામી,
૮ અંદ્રમ્બુ સ્વામી.	૨૦ સુનિસુમત સ્વામી.
૯ સુવિધિનાથ સ્વામી.	૨૧ નમીનાથ સ્વામી.
૧૦ શીતળનાથ સ્વામી.	૨૨ નેમનાથ સ્વામી.
૧૧ શ્રેયાંસનાથ સ્વામી.	૨૩ પાર્શ્વનાથ સ્વામી.
૧૨ વાસુપુન્ન્ય સ્વામી.	૨૪ મહાવીર સ્વામી.

સામાયિક કરવાનો વિધિ.

૧. નમોકકાર, ૨. તિફ્ફુત્તો, ૩. ઇરિયાવહિયા, ૪ તસ્સઉત્તરીના પાઠ અનુક્રમે બોલવા, બાદ ઇરિયાવહિયાના અને નમોકકારના પાઠનો કાઉન્સગ્ગ કરવો. કાઉન્સગ્ગ ‘નમોઅરિહંતાણું’ શબ્દ બોલી પાળવો. પછી લોગસ્સનો પાઠ બોલી ગુરૂજીને સવિનય વંદન કરી સામાયિક કરવાની આજ્ઞા માગવી અને ‘કરેમીલંતે’ નો છટો પાઠ બોલવો. બાદ જમણે ઠીંચણ જમીન ઉપર સ્થાપી, ડાબો ઠીંચણ ઉભો રાખી, બે હાથ બેડી, અંજળી મસ્તકે અડકાડી નમોત્યુણુંનો પાઠ બે વખત કહેવો. બીજી વખત બોલતી વખતે ‘સિદ્ધિગઢ નામધેય’ સુધી બોલ્યા પછી ‘ઠાણું સંપાવિઉં કામાણું’ શબ્દ બોલવા અને ‘નમોત્યુણું મમ ધમ્મગુરૂસ્સ ધમ્માયરિયસ્સ’ શબ્દો બોલી ગુરૂં ગુણ કીર્તન કરવું.

સામાયિક પાળવાનો વિધિ.

સામાયિકનો કાળ પૂર્ણ થયે પ્રથમની માફક પહેલાથી પાંચમા પાઠ સુધી બોલી આઠમો સામાયિક પાળવાનો વિધિનો પાઠ બોલવો પછી પ્રથમની માફક આસને બેસી નમોત્યુણું બે વખત બોલવું અને ‘નમોત્યુણું મમ ધમ્મગુરૂસ્સ ધમ્માયરિયસ્સ’ શબ્દો બોલી નમોકકાર પાઠનો ત્રણ વખત કાઉન્સગ્ગ કરવો. કાઉન્સગ્ગ પાળ્યા બાદ સામાયિક વ્રતથી છુટા થવાય છે.

શ્રી વીતરાગદેવાય નમઃ ॥

શ્રી પ્રતિક્રમણ સૂત્ર.

પ્રતિક્રમણ શરૂ કરતાં પહેલાં ઉભા થઈ સવિનયે શુદ્ધ આદિકર્મે વંદણા કરી પ્રતિક્રમણના ત્રણ આવશ્યકની આજ્ઞા માગવી.

પહેલો આવશ્યક.

પાઠ ૧ લો ઇચ્છામિળં મેતેનો.

ઈચ્છામિળં ભંતે તુમેહિં અભણ નાયસમાણે દેવસિ
પટિક્રમણં ઠાએમિ ॥ દેવસિ જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર (તપ*)
અતિચાર ચિંતવનાર્ય કરેમિ કાઉસગ્ગં ॥ ૧ ॥

(અહીં “નમોઽકાર” નો પાઠ અને “કરેમિ ભંતે
સામાધયં” થી માંડી “વોસિરામિ” સુધીનો પાઠ બોલવો.)

પાઠ ૨ જો ઇચ્છામિ ઠામિ કાઉસગ્ગંનો.

ઈચ્છામિ ઠામિ કાઉસગ્ગં ॥ જો મે દેવસીઓ અધ-
ચારો ક્યો ॥ કાઇઓ વાઇઓ માણસીઓ ॥ ઉસુત્તો ઉમગ્ગો ॥
અકર્યો અકરણિજ્જને ॥ દુલ્લઓ દુવિચિંતિઓ ॥ અણ્ણ-
ચારો અણ્ણિછિયંવો ॥ અસાવગ પાઉગો ॥ નાણે તહ દંસણે

* તપ-શબ્દ રાત્રી પ્રતિક્રમણમાંજ કહેવાનો છે.

ચરિતાચરિત્તેય ॥ સુએસામાઇએ ॥ તિન્હં ગુત્તિણું ॥ ચઉન્હં
 કસાયાણું ॥ પંચન્હં મણ્ણવયાણું ॥ તિન્હં ગુણ્ણવયાણું ॥
 ચઉન્હં સિક્ખાવયાણું ॥ બારસ્સ વિહસ્સ સાવગ ધમ્મસ્સ ॥
 જંખંડિયં, જંવિરાહિયં તસ્સ મિચ્છા મિ દુકકડં ॥ ૨ ॥

અહીં “ તસ્સઉત્તરીકરણેણું ” નો પાઠ બોલવો અને
 *નવાણુ અતિસારનો કાઉસગ્ગ કરવો.

પ્રથમ આવશ્યક સમાપ્ત. ॥ ૧ ॥

અહીં “ લોગસ્સ ” નો પાઠ ઉભા ઉભા બોલવો.

બીજો આવશ્યક સમાપ્ત. ॥ ૨ ॥

પાઠ ૩ જો ઇચ્છામિ સ્વમાસમણાનો.

(આ પાઠ ઉત્કૃષ્ટી વંદણાનો છે ને તે ઉત્કટ આસને બેસીને
 બે વખત બોલાય છે.)

---

* નવાણુ અતિચારની વિમત—જ્ઞાનનાં અતિચાર “ જંવા-
 ધ્ધ” આદિ ૧૪, સમકિતનાં “ શંકા ” આદિ અતિચાર ૫,
 પ્રહેલા છ વ્રતનાં દરેકનાં પાંચ પાંચ મળી ૩૦, સાતમા વ્રતનાં
 “ સચિતાહારે ” આદિ ૫ અને “ ઈગાલકમ્મે ” આદિ ૧૫ કુલ
 ૨૦, આઠમા વ્રતથી માંડી બારમા વ્રત સુધીનાં દરેકના પાંચ પાંચ
 મળી ૨૫, સંત્યારાના ૫ એમ કુલ મળી ૯૯ અતિચાર ને એક
 નમોઞ્ઞારનો કાઉસગ્ગ કરવો.

ઇચ્છામિ ખમાસમણા ॥ વંદિઉં ॥ જવણિજ્ઞાએ ॥
 નિસીહિયાએ ॥ અણુજણુહ મે મિ ઉગહં ॥ નિસીહિ
 અહો કાયં ॥ કાયસંકાસં ॥ ખમણિજ્ઞેસે કિલામે ॥ અપ્પ
 કિલંતાણું ॥ બહુસુખેણું ॥ દિવસો વહંતો ॥ જતાણે ॥
 જવણિં જંચે ॥ ખામેમિ ॥ ખમાસમણા દેવસિયં, વહ-
 કકમં આવસિયાએ પડિકકમામિ, ખમાસમણાણું ॥ દેવસી-
 આએ ॥ આસાયણુએ ॥ તિતિસંનયરાએ ॥ જંકિંચિમિચ્છાએ
 ॥ મણુદુકકડાએ ॥ વયદુકકડાએ ॥ કાયદુકકડાએ ॥ કોહાએ ॥
 માણુએ ॥ માયાએ ॥ લોહાએ ॥ સંવ કાલિયાએ ॥
 સંવમિચ્છાવચારાએ ॥ સંવધમ્માધિકમણુએ ॥ આસાય-
 ણુએ ॥ જ્ઞેમેદેવસીએ ॥ અધ્યારોકઓ ॥ તસ્સ ખમાસમણા ॥
 પડિકકમામિ ॥ નિંદામિ ॥ ગરિહામિ ॥ અપ્પાણું વેસિરામિ
 ॥ ૩ ॥ ત્રીજો આવશ્યક સુમાત્ર ॥ ૩ ॥

(અહીંઆ ઉપા થઈ પૂર્વની પેઠે ચોથા આવશ્યકની આજ્ઞા
 માગવી.)

પાઠ ૪ થો જ્ઞાનના અતિચારનો.

દિવસ સંખંધી જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપને વિષે
 જે અતિચાર લાગ્યા હોય તે આજોઈ. આગમે ॥ તિવિહે
 પન્નતે ॥ તંજહા ॥ સુત્તાગમે ॥ અત્થાગમે ॥ તદુભયા-
 ગમે ॥ એહવા શ્રીજ્ઞાનને વિષે જે અતિચાર લાગ્યા હોય
 તે આજોઈ ॥ જંવાઇધં ॥ વચ્ચામેલીયં ॥ હીણુખરં ॥
 અચ્ચખરં ॥ પયહીણું ॥ વિણુયહીણું ॥ જોગ હીણું ॥

ચોસહીણું ॥ સુદ્ધિન્નં ॥ દુકપરિછિયં ॥ અકાલેકઓસઝોઓ ॥
 કાલેનકઓસઝોઓ ॥ અસઝોઇએ સઝોઇયં ॥ સઝોઇએ
 નસઝોઇયં ॥ તસ્સ મિચ્છા મિ દુકકડં ॥ ૪ ॥

પાઠ ૫ મો સમક્કિતનો.

ઇંસણુ સમક્કિત ॥ પરમત્થ સંત્થવો વા ॥ સુદ્ધિઠં
 પરમત્થ સેવણુવાવિ ॥ વાવન્ન કુદંસણુ વજ્જણુ ॥ સમત્ત-
 સદ્દહણુ ॥ એહવા સમક્કિતના સમણોવાસએણું ॥ સમત્ત-
 સ્સ પંચ અધિચારા ॥ પાયાલા ॥ જાણિયબ્બા ॥ નસમા-
 ચરિયબ્બા ॥ તંજહા ॥ તે આળોઈ ॥ સંકા ॥ કંખા ॥
 વિતિગિચ્છા ॥ પરપાસંડ પરસંસા ॥ પરપાસંડ સંત્થવો ॥
 એ પાંચ અતિચાર મધ્યે જે કોઇ અતિચાર લાગ્યા હોય
 તો તસ્સ મિચ્છા મિ દુકકડં ॥ ૫ ॥

પાઠ ૬ ઠો પ્રાણાતિપાત નિવૃત્તિનો.

પહિલું અણુજત યુલાઓ ॥ પાણાઇવાચાઓ વેરમણું ॥
 ત્તસ જીવ ॥ ઝેઇદ્રિય ॥ તેઇદ્રિય ॥ ચઉરિદ્રિય ॥ પંચે-
 દ્રિય ॥ જાણી પ્રીછી સ્વસંખખી શરીર માંહિલા પીડાકારી
 ॥ સઅપરાધી વિગલેદ્રિયવિના આકુટીએ હણુવા નિમિત્તે
 હણુવાના પચ્ચખાણુ ॥ તથા સૂક્ખ એકેદ્રિય પણ હણુ-
 વાના પચ્ચખાણુ ॥ જીવજીવાએ ॥ દુવિહં ॥ તિવિહેણું
 નકરેમિ ॥ નકારવેમી ॥ મણુચ્છા ॥ વચસા ॥ કાયસા ॥
 એહવા પહિલા યુલ પ્રાણાતિપાત વેરમણુ જતના ॥ પંચ-
 અધિચાર ॥ પાયાલા ॥ જાણિયબ્બા ॥ નસમાચરિયબ્બા ॥

તંજહા ॥ તે આળોડ ॥ બંધે ॥ વહે ॥ છવિછેએ ॥
અઇભારે ॥ ભત્તપાણુવોછેએ ॥ એહવા પહેલા મતને વિષે
પાપદોષ લાગ્યા હોય તો, તસ્સ મિચ્છા મિ દુકકકં. ॥ ૬ ॥

પાઠ ૭ મો મૃષાવાદ વિરમણનો.

બીજું અણુવ્રત થુલાઓ ॥ મુસાવાયાઓ વેરમણું ॥
કન્નાલિક ॥ ગોવાલિક ॥ લોભાલિક ॥ થાપણુમોસો ॥
મોટકી કુડિ સાખ ॥ ઇત્યાદિક મોટકું જીહું બોલવાના
પચ્ચખાણુ ॥ જાવજીવાએ ॥ દુવિહું ॥ તિવિહેણું ॥
નકરેમિ ॥ નકારવેમિ ॥ મણુસા ॥ વયસા ॥ કાયસા ॥
એહવા બીજા થુલ મૃષાવાદ વેરમણુ મતના પંચઅઇઆરા ॥
જાણિયંવા ॥ નસમાયરિયંવા ॥ તંજહા ॥ તે આળોડ ॥
સહસ્સાભખાણુ ॥ રહસ્સાભખાણુ ॥ સદારમંતલેએ ॥ મોસો-
વએસે ॥ કુડલેહકરણુ ॥ એહવા બીજા મતને વિષે પાપ
દોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુકકકં ॥ ૭ ॥

પાઠ ૮ મો અદત્તાદાન વિરમણનો.

ત્રીજું અણુવ્રત થુલાઓ ॥ અદિનાદાણુઓ વેરમણું ॥
આતર ખણી ॥ ગાંઠડી છોડી ॥ તાલા ઉપર કુંચીએ કરી ॥
પડી વસ્તુ ધણીઆતી જાણી ॥ ઇત્યાદિક મોટકું અદત્તાદાન
લેવાનાં પચ્ચખાણુ ॥ સગા સંબંધી, વ્યાપાર સંબંધી તથા
નિભરમી વસ્તુ ઉપરાંત, અદત્તાદાન લેવાનાં પચ્ચખાણુ ॥
જાવજીવાએ ॥ દુવિહું ॥ તિવિહેણું ॥ નકરેમિ ॥ નકાર-
વેમિ ॥ મણુસા ॥ વયસા ॥ કાયસા ॥ એહવા ત્રીજા થુલ

અદતાદાન વેરમણુ વ્રતના ॥ પંચઅઘ્યારા ॥ જાણિયબ્બા
 ॥ ન સમાચરિયબ્બા ॥ તંજહા ॥ તે આળોઈ ॥ તિનાહડે ॥
 તકકરપહો ॥ વિરૂદ્ધરજાકમ્મે ॥ કુડતોલે કુડમાણે ॥ તપડિ-
 રૂવગવહારે ॥ એહવા ત્રીજા વ્રતને વિષે પાપદોષ લાગ્યો હોય
 તો તસ્સ મિચ્છા મિ દુકકડં ॥ ૮ ॥

પાઠ ૯ મો મૈથુન વિરમણનો.

ચોથું આણુવ્રત થુલાઓ ॥ મેહુણાઓ વેરમણું ॥
 *સદારસંતોષીએ ॥ અવસેસં મેહુણુવિહંના પચ્ચખાણુ ॥ અને
 જે સ્ત્રી પુરૂષને મૂળ થકી કાયાએ કરી મેહુણુ સેવવાનાં
 પચ્ચખાણુ હોય તેહને દેવતા, મનુષ્ય, તિર્યચ સંબંધી
 મેહુણનાં પચ્ચખાણુ ॥ જાણવાએ ॥ દેવતા સંબંધી ॥ દુ-
 વિહં ॥ તિવિહંણું ॥ નકરેમિ ॥ નકારવેમિ ॥ મણુસા ॥
 વયસા ॥ કાયસા ॥ મનુષ્ય તિર્યચ સંબંધી, એગવિહં
 એગવિહંણું ॥ નકરેમિ ॥ કાયસા એહવા ચોથા થુલ મેહુણુ
 વેરમણુ વ્રતના પંચ અઘ્યારા ॥ જાણિયબ્બા ॥ ન સમાચરિ-
 યબ્બા ॥ તંજહા ॥ તે આળોઈ ॥ ઇતરિય પરિગહિય ગમણે ॥
 અપરિગહિય ગમણે ॥ અનંગકીડા ॥ પરવિવાહકરણે ॥
 કામલોગેસુ તિબ્બાબિલાસા ॥ એહવા ચોથા વ્રતને વિષે
 પાપદોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છા મિ દુકકડં ॥ ૯ ॥

---

* સ્ત્રીએ “સદારસંતોષીએ” કહેવું.

પાઠ ૧૦ મો પરિગ્રહ વિરમણનો.

પાંચમું અણુવ્રત થુલાઓ ॥ પરિગ્રહાઓ વેરમણું
 ॥ ખેતવત્થુનું યથા પરિમાણ ॥ હિરણ્ય સોવજનું યથા
 પરિમાણ ॥ ધન-ધાનનું યથા પરિમાણ ॥ દુપદ અઉપદનું
 યથા પરિમાણ ॥ કુવિયનું યથા પરિમાણ ॥ એ યથા પરિ-
 માણ કીધું છે તે ઉપરાંત પોતાનો પરિગ્રહ કરી રાખવાનાં
 પચ્ચખાણ ॥ જાવજીવાએ ॥ એગવિહું ॥ તિવિહેણું ॥
 નકરેમિ ॥ મણસા ॥ વયસા ॥ કાયસા ॥ એહવા પાંચમા
 થુલ પરિગ્રહ પરિમાણ વેરમણ વ્રતના પંચઅઘ્યારા ॥
 જાણિયવ્યા ॥ ન સમાયરિયવ્યા ॥ તંજહા ॥ તે આગોઉં ॥
 ખેતવત્થુ પમાણાઘકમે ॥ હિરણ્યસુવન પમાણાઘકમે ॥
 ધન-ધાન પમાણાઘકમે ॥ દુપદ અઉપદ પમાણાઘકમે ॥
 કુવિય પમાણાઘકમે ॥ એહવા પાંચમા વ્રતને વિષે પાપદોષ
 લાગ્યો હોય તો, તસ્મિન્નિમિશ્ચા મિ દુકકડં ॥ ૧૦ ॥

પાઠ ૧૧ મો વિજ્ઞાપારનામનો.

છઠું દિશિવ્રત ॥ ઉકુદિશિનું યથા પરિમાણ ॥ અધો-
 દિશિનું યથા પરિમાણ ॥ તિરિયદિશિનું યથા પરિમાણ ॥
 એ યથા પરિમાણ કીધું છે, તે ઉપરાંત સમઘ્યાએ કાયાએ
 જઘને પાંચે આશ્રવ સેવવાનાં પચ્ચખાણ ॥ જાવજીવાએ ॥
 દુવિહું ॥ તિવિહેણું ॥ નકરેમિ નકારવેમિ ॥ મણસા ॥
 વયસા ॥ કાયસા ॥ એહવા છઠ્ઠા દિશિ વેરમણ વ્રતના

પંચઅર્ધચારા ॥ જાણિય઼વા ॥ નસમાચરિય઼વા ॥ તંજહા
તે આળેઉ ॥ ઉકુદિસિ પમાણાઈકકમે ॥ અષાદિસિ પમા-
ણાઈકકમે ॥ તિરિયદિસિ પમાણાઈકકમે ॥ એતવુકિ ॥ સઈ-
આંતરધાએ ॥ એહવા છઠ્ઠા મતને વિષે પાપદોષ લાગ્યો હોય
તો, તસ્સ મિશ્ન મિ દુક્કડં ॥ ૧૧ ॥

પાઠ ૧૨ મો મોગોપમોગ મર્યાદાનો.

સાતમું મત ઉવલોગ-પરિલોગ-વિહં પચ્ચખાયમાણે ॥

૧ ઉલ્લણીઆવિહં ૨ હંતણવિહં ૩ ક્ષણવિહં ૪ અભિ-
ગણવિહં ૫ ઉવણુદ્રણવિહં ૬ મંજજણવિહં ૭ વત્થવિહં
૮ વિલેવણાવહં ૯ પુક્કવિહં ૧૦ આભરણવિહં ૧૧ ધુવ-
વિહં ૧૨ પેજવિહં ૧૩ ભખણવિહં ૧૪ ઉદનવિહં ૧૫
સૂપવિહં ૧૬ વિગયવિહં ૧૭ સાકાવહં ૧૮ મહુરવિહં
૧૯ જમણવિહં ૨૦ પાણીવિહં ૨૧ મુખવાસવિહં ૨૨
વાહનિવિહં ૨૩ વાહનવિહં ૨૪ સયણવિહં ૨૫ સચિત્તવિહં
૨૬ દંબવિહં ॥ ઇત્યાદિકનું યથા પરિમાણ કીધું છે, તે
ઉપરાંત ઉવલોગ પરિલોગ લોગ નિમિત્તે લોગવવાનાં પચ્ચ-
ખાણ ॥ જાવણવાએ ॥ એગવિહં ॥ તિવિહેણ્ ॥ નકરેમિ ॥
મણ્ણસા ॥ વયસા ॥ કાયસા ॥ એહવા સાતમા ઉવલોગ પરિ-
લોગ દુવિહે પન્નતે તંજહા ॥ લોયણાઉય ॥ કમ્મઉય ॥ લોય-
ણાઉય સમણેવાસએણ્ ॥ પંચઅર્ધચારા જાણિય઼વા નસ-
માચરિય઼વા ॥ તંજહા તે આળેઉ ॥ સચિત્તાહારે ॥ સચિત્ત
પડિગદ્દાહારે ॥ અપોલિઓ સઈ ભકખણયા ॥ દુપોલીઓ

સઘ ભક્ષણુયા ॥ તુઝો સઘ ભક્ષણુયા ॥ કમ્ભઉણું સમલો-
 વાસએણું ॥ પન્નરસ કમ્ભાદાણુઈ ॥ જાણિયન્વા નસમાયરિ-
 યન્વા ॥ તંજહા ॥ તે આળોઈ ॥ ઇંગાલકમ્ભે ॥ વણુકમ્ભે
 સાડિકમ્ભે ॥ ભાડિકમ્ભે ॥ ફાડિકમ્ભે ॥ દંતવાણિજને ॥
 કેસવાણિજને ॥ રસવાણિજને ॥ લખવાણિજને ॥ વિસ-
 વાણિજને ॥ જંતપીલણુકમ્ભે ॥ નિલંચણુકમ્ભે ॥ દવગ્ગિદાવ-
 ણુયા ॥ સરદહતલાગ પરિસોસણુઆ ॥ અસઘ જણુ પોસણુઆ ॥
 એહવા સાતમા વ્રતને વિષે પાપદોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ
 મિચ્છા મિ દુકકકં ॥ ૧૨ ॥

પાઠ ૧૩ મો અનર્યદંદ વિરમણનો.

આઠમું વ્રત અણુત્યાદંડનું વેરમણું ॥ ચઉવિહે અણુ-
 ત્યાદંડે ॥ પન્નતે ॥ તંજહા ॥ અવજાણુચરિયં ॥ પમા-
 ચાચરિયં ॥ હિંસપયાણું ॥ પાવકમ્ભોવએસં ॥ એહવા
 આઠમા અણુત્યાદંડ સેવવાનાં ચચ્યાખાણુ ॥ જવજવાએ ॥
 દુવિહં ॥ તિવિહેણું ॥ નકરેમિ ॥ નકારવેમિ ॥ મણુસા ॥
 ધયસા ॥ કાયસા ॥ એહવા આઠમા અણુત્યાદંડ વેરમણુ
 વ્રતના પંચઅધ્યારા ॥ જાણિયન્વા ॥ નસમાયરિયન્વા ॥
 તંજહા ॥ તે આળોઈ ॥ કંદપે ॥ કુકકુધએ ॥ મોહ-
 રિએ ॥ સંજુતાહિગરણે ॥ ઉવલોગ પરિલોગ અઈરત્તે ॥
 એહવા આઠમા વ્રતને વિષે પાપદોષ લાગ્યો હોય તો,
 તસ્સ મિચ્છા મિ દુકકકં ॥ ૧૩ ॥

પાઠ ૧૪ મો સામાયિક વ્રતનો.

નવમું સામાયિક વ્રત સાવજ્જનેગનું વેરમણું ॥
 જાવનિયમ પજ્જવાસ્સામિ ॥ દુવિહં ॥ તિવિહેણું ॥ નક-
 રેમિ ॥ નકારવેમિ ॥ મણુસા ॥ વયસા ॥ કાયસા ॥
 એહવી સદ્દહણા પડ્ડપણાએ કરી સામાયિકનો અવસર આવે
 સામાયિક કરીએ તિવારે ફરસનાએ કરી શુદ્ધ હોજે ॥
 એહવા નવમા સામાયિક વ્રતના પંચઅર્ધઆરા ॥ જાણિય-
 વ્વા ॥ નસમાયરિયવ્વા ॥ તંજહા ॥ તે આજોઊં ॥ મણુ-
 દુપ્પડિહાણે ॥ વયદુપ્પડિહાણે ॥ કાયદુપ્પડિહાણે ॥ સામા-
 ધ્યસ્સ સર્ધ અકરણ્યાએ ॥ સામાધ્યસ્સ અણુવઠિયસ્સ
 કરણ્યાએ ॥ એહવા નવમા વ્રતને વિષે પાપદોષ લાગ્યો
 હોય તો, તસ્સ મિચ્છા મિ દુકકડં ॥ ૧૪ ॥

પાઠ ૧૫ મો દિશાવગાસીયાનો.*

દશમું દિશાવગાસિક વ્રત ॥ દિનપ્રત્યે પ્રભાતથી
 પ્રારંભીને પૂર્વાદિક છ દિશિ જેટલી ભૂમિકા મોકળી રાખી
 છે તે ઉપરાંત સમગ્રાએ કાયાએ જઈને પાંચે આશ્રવ

---

* ૧૦ મું દિશાવગાસિક વ્રત પાંચવાનો વિધિ:—દ્રવ્યથી સા-
 વજ્જનેગ સેવવાનાં પચ્ચખાણુ, ક્ષેત્ર થકી આખા લોક પ્રમાણે,
 કાળ થકી કાલનો દિવસ ઉગ્યા સુધી, ભાવથી છ કોટીએ પચ્ચ-
 ખાણુ. દશમું દિશાવગાસિક વ્રત જવ અકારત પજ્જવાસ્સામિ, દુવિહં
 તિવિહેણું નકરેમિ ન કારવેમિ, મણુસા વયસા કાયસા, તસ્સ ભંતે
 પડિક્કમામિ, નિંદામિ, ગરિહામિ અપ્પાણું વોસિરામિ.

સેવવાનાં પચ્ચખાણુ ॥ જાવ અહોરત્તં ॥ દુવિહં ॥ તિ-
 વિહેણું ॥ નકરેમિ ॥ ન કારવેમિ ॥ મણુસા ॥ વયસા ॥ કા-
 યસા ॥ જેટલી ભૂમિકા મોકળી રાખી છે તેમાંહિ દ્રવ્યા-
 દિકની મર્યાદા કીધી છે તે ઉપરાંત ઉવલોગ પરિલોગ
 લોગનિમિત્તે લોગવવાનાં પચ્ચખાણુ ॥ જાવ અહોરત્તં એ-
 ગવિહં ॥ તિવિહેણું ॥ નકરેમિ ॥ મણુસા ॥ વયસા ॥
 કાયસા ॥ એહવા ॥ દશમા દિશાવગાસિક વ્રતના પંચ-
 અર્ધચારા ॥ જાણિયવ્વા ॥ નસમાયરિયવ્વા ॥ તંજહા ॥ તે
 આળોડે ॥ આણુવણુપઉગે ॥ પેસ્રવણુપઉગે ॥ સદ્દાણુવાએ ॥
 રૂવાણુવાએ બહિયા પોગ્ગલપખેવે એહવા દશમા વ્રતને
 વિષે પાપદોષ લાગ્યો હોય તો તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કં ॥૧૫॥

પાઠ ૧૬ મો પૌષધવ્રતનો.*

અગ્યારમું પ્રતિપૂર્ણ પૌષધવ્રત અસણું પાણું ખાઈમં ॥
 સાઈમંના પચ્ચખાણુ ॥ અપ્રહ્મ સેવવાના પચ્ચખાણુ ॥ મણિ-
 સોવનના પચ્ચખાણુ ॥ માલાવન્નગવિલેવણુના પચ્ચખાણુ ॥

* ૧૧ મું પડિપૂર્ણ પૌષધવ્રત બાંધવાનો વિધિ-દ્રવ્યથી
 સાવજગન્નેગ સેવવાનાં પચ્ચખાણુ, ક્ષેત્રથી આખા લોક પ્રમાણે,
 કાળથી કાલનો દિવસ ઉગ્યા સુધી, ભાવથી છ કોડીએ પચ્ચખાણુ.
 અગ્યારમું પડિપૂર્ણ પૌષધવ્રત અસણું, પાણું, ખાઈમં, સાઈમંના
 પચ્ચખાણુ, અપ્રહ્મ સેવવાનાં પચ્ચખાણુ, મણિસુવર્ણનાં પચ્ચખાણુ.

સત્યમુસલાદિક સાવજ્જનેગનાં પચ્ચખાણુ ॥ જવઅહોરતં
 પન્નુવાસ્સામિ ॥ દુવિહં ॥ તિવિહેણું ॥ નકરેમિ ॥ નકાર-
 વેમિ ॥ મણુસા ॥ વયસા ॥ કાયસા એહવી સફહણુ
 પડ્ધણાએ કરી પોપાનો અવસર આવે, પોપો કડં તિવારે
 ફરસનાએ કરી શુદ્ધ હોજો ॥ એહવા અગ્યારમા પડિપૂર્ણ
 પૌષધ વ્રતના પંચઅઘ્યારા ॥ જાણિયવ્વા ॥ ન સમાયરિય-
 વ્વા ॥ તંજહા ॥ તે આળોડિ ॥ અપડિલેહિય દુપડિલે-
 હિય સેજ્જ સંથારએ ॥ અપમન્જિય દુપમન્જિય સેજ્જ-
 સંથારએ ॥ અપડિલેહિય દુપડિલેહિય ઉચ્ચાર પાસવણુ
 ભૂમિ ॥ અપમન્જિય દુપમન્જિય ઉચ્ચાર પાસવણુ ભૂમિ
 પોસહરસ સમંઅણાણુ પાલણુયા ॥ એહવા અગ્યારમા વ્રતને
 વિષે પાપદોષ લાગ્યો હોય તો તસ્સમિચ્છા મિ દુક્કડં ॥૧૬॥

માલાવન્નગવિલેવણુનાં પચ્ચખાણુ, સત્યમુસલાદિક સાવજ્જનેગ સે-
 વવાનાં પચ્ચખાણુ, જવઅહોરતં પન્નુવાસ્સામિ, દુવિહં, તિવિહેણું
 ન કરેમિ, ન કારવેમિ, મણુસા વયસા કાયસા, તસ્સ ભતે,
 પડિક્કમામિ, નિંદામિ, ગરિહામિ, અપ્પાણું વોસિરામિ.

* ૧૧ મું પૌષધવ્રત પાળવાનો વિધિ-

એહવા અગ્યારમા પડિપૂર્ણ પૌષધ વ્રતના પંચ અઘ્યારા
 જાણિયવ્વા નસમાયરિવ્વા તંજહા તે આળોડિ. અપડિલેહિય દુપડિ-
 લેહિય સેજ્જ સંથારએ ૧ અપમન્જિય દુપમન્જિય સેજ્જ સંથારએ

પાઠ ૧૭મો અતિથિ સંવિભાગનો.

બારમું અતિથિ સંવિભાગવત ॥ સમજે નિગમજે ॥
 ફાસુએસણિજેણું ॥ અસણું ॥ પાણું ॥ ખાઈમં ॥ સાઈમં
 ॥ વત્ય ॥ પડિગ્ગહ ॥ કંબલ ॥ પાયપૂછણેણું ॥ પાઢી-
 આરું ॥ પીઠ ॥ ફલગ ॥ સેનળ સંત્યારએણું ॥ ઉસહએ-
 સનજેણું ॥ પાડિલાસેમાણે વિહરામિ ॥ એહવી સફહણા ॥

૨ અપડિદેહિય દુપડિદેહિય ઉચ્ચારપાસવણુ ભૂમિ, ૩ અપમનિજય
 દુપમનિજય ઉચ્ચારપાસવણુ ભૂમિ, ૪ પોસહસસ સમંઅણાણુ પાલણુયા
 પ એ મૂંચ અતિચાર માંઢીનો જે કાષ અતિચાર લાગ્યો હોય તો,
 તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં ॥ ૧ ॥

પોષધવતમાં સમજાએણું ફાસિયં પાલિયં તિરિયં કિતિયં સોદિયં
 આરાહિયં આણાએ અણુપાલિતા નલવધ તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં ॥ ૨ ॥

પોષધવતમાં એકવીશ દોષ માંઢીલા જે દોષ લાગ્યા હોય તો,
 તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં ॥ ૩ ॥

પોષધવતમાં એકી કથા બતકથા દેશકથા રા કથા એ ચાર
 કથા માંઢીલી કથા કરી હોય તો તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં ॥ ૩ ॥

પોષધવતમાં આહારસંગા, બયસંગા, મેયુનસંગા, પરિમહસંગા
 એ ચાર સંગામાંઢેલી કાષ સંગા કરી હોય તો તસ્સ મિચ્છા મિ
 દુક્કડં ॥ ૪ ॥

પોષધવત વિધિએ ક્ષીધું વિધિએ પાન્યું વિધિએ કરતાં અવ-
 ધિએ થયું હોય તો તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં ॥ ૬ ॥

પરૂપણાએ કરી સાધુસાધ્વીની ભોગવાઈ મિલે, તિવારે
ફરસનાએ કરી શુદ્ધ હોજો ॥ એહવા બારમા અતિથિ
સંવિભાગ વ્રતના પંચઅઘ્યારા ॥ જાણિયવ્વા ॥ ન સમાય-
રિયવ્વા ॥ તંજહા ॥ તે આજોઈ ॥ સચિત્તનિખેવણિયા ॥
સચિત્તપેહણિયા ॥ કાલાઈક્રમે ॥ પરાવએસે ॥ મચ્છરિયા-
એ ॥ એહવા બારમા વ્રતને વિષે પાપદોષ લાગ્યો હોય તો
તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં ॥ ૧૭ ॥

પાઠ ૧૮ મો અળસળ (સંત્યારો) કરવાની વિધિનો.

અપચિત્તમ મારણાંતિય સંલેહણાં, પોષધશાળા
પુંજને, ઉચ્ચારપાસવણુ ભૂમિકા પડિલેહિને ॥ ગમણા-
ગમણે પડિછમીને, દર્ભાદિક સંત્યારો સંત્યરીને, દર્ભા-

પોષધવ્રતમાં અતિક્રમ વ્યતિક્રમ અતિચાર અણાચાર જાણતાં
અજાણતાં મને વચને કાયાએ કરી જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર અને તપ
સંબંધી કાઈ દોષ લાગ્યા હોય તો તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં ॥ ૭ ॥

પોષધવ્રતમાં કોનો માત્ર મીંડી પદ અક્ષર ઓછું અધિકું
વિપરીત જાણાણો હોય તો અનંત સિદ્ધ કેવળીની સાક્ષીએ મહારે
મિચ્છા મિ દુક્કડં ॥ ૮ ॥

૧૦ મું વ્રત પાળવાનો વિધિ-

અચારમા વ્રતની પેઠેજ કહેવાનું છે, પણ એટલો ફેર કે ૧૧
મા વ્રતના અતિચારને બદલે ૧૦ મા વ્રતના અતિચાર બોલવા અને
૧૧ માં વ્રતનાં બદલે ૧૦ મું વ્રત કહેવું.

દિક સંત્યારો દુરહિને, પૂર્વ તથા ઉત્તર દિસે પદ્યંકાદિક
 આસને બેસીને, કરચલ સંપગ્ગહિયં, સિરસાવતયં, મ-
 ત્યએ, અંજલિકટુ, એવંવયાસી, નમોત્યુષું, અરિહં-
 ત્તણ, ભગવંતાણું, જાવ સંપત્તાણું, એમ અનંતા સિદ્ધને
 નમસ્કાર કરીને, વર્તમાન પોતાના ધર્મશુર, ધર્માચાર્યને
 નમસ્કાર કરીને, પૂર્વે જે વ્રત આદ્યા છે તે આળોઈ, પ-
 હિષ્કમી, નિંદી, નિસદ્ધ થઈને, સંવં પાણ્યાર્ધવાયં પચ્ય-
 ખામિ, સંવં મુસાવાયં પચ્યખામિ, સંવં અદિનાદાણું
 પચ્યખામિ, સંવં મેહુણું પચ્યખામિ, સંવં પરિગ્ગહં
 પચ્યખામિ, સંવં કોહં પચ્યખામિ, જાવ મિચ્છાદંસ-
 લ્લસદ્દલં અકરણિજ્જં જોગં પચ્યખામિ, જાવજીવાએ તિવિહં
 તિવિહેણું, ન કરેમિ, નકારવેમિ, કરંતં નાણ્જાણ્યાર્ધ, મ-
 જ્જસા વયસા કાયસા, એમ અઠાર પાપસ્થાનક પચ્યખીને,
 સંવં અસણું, પાણું, ખાર્ધમં, સાધમં, ચર્ત્તિવિહંપિઆહારં
 પચ્યખામિ, જાવજીવાએ એમ ચારે આહાર પચ્યખીને;
 જંપિયં, ઇમં શરીરં ઇહં કંતં પિયં, મણ્ણનં, મણ્ણમં,
 ધિજં, વિસાસિયં, સમયં, આણ્ણમયં, બહુમયં, ભંડકરંડગ-
 સમાણું, રચણ્ણકરંડગભૂયં, માણ્ણસીયં, માણ્ણં ઉન્હં, માણ્ણં
 ખુહા, માણ્ણં પિવાસા, માણ્ણં ખાલા, માણ્ણં ચોરા, માણ્ણં
 દંસા, માણ્ણં મસગા, માણ્ણં વાઇય પિતિય સંભિમ સન્નિ-
 વાઇયં, વિવિહારોગાયંકા પરિસહોવસગા ક્કાસાકુસંતી તિક્કદ્દ,

એયંપિએણું, ચરિમેહિં, ઉગ્રાસનિસાસેહિં, વોસિરામી તિકદું,
એમ શરીર વોસિરાવીને, કાલં અણુવકંખમાણે વિહરંતિ,
એહવી સદ્દહણા પદ્મપણાએ કરી અણુસણુનો અવસર આવે
અણુસણુ કડં તિગારે ફરસનાએ કરી શુદ્ધ હોખે, એહવા
અપચિત્તમ મારણુતિય સંત્રેહણા, હુસણા, આસહણાના
પંચ અધ્યારા, જાણિયબ્બા, નસમાયરિયબ્બા, તંજહા, તે
આળોડં ઇહલોગા સંસંપ્પઉગે, પરલોગા સંસંપ્પઉગે, છવિ-
યા સંસંપ્પઉગે, મરણા સંસંપ્પઉગે, કામલોગા સંસંપ્પઉગે,
એહવા સંત્રાસનાં પાંચ અતિચાર માહિલો જે કોઈ અ-
તિચાર લાગ્યો હોય તો તસ્સ મિત્થામિ દુક્કડં ॥ ૧૮ ॥

એમ સમકિતપૂર્વક બારવત સંલેહણાસહિત નવાણું
અતિચાર એહને વિષે કોઈ અતિક્રમ, બ્યતિક્રમ, અતિચાર
અણુચાર, બાણુતાં અબાણુતાં, મન, વચન કામાએ કરી
સેબ્યા હોય, સેવરાબ્યા હોય, સેવતાં પ્રત્યે અનુમેદ્યા હોય તો
અનંતસિદ્ધ કેવળીની સાક્ષીએ તસ્સ મિત્થા મિ દુક્કડં ॥

* રાત્રિ પ્રતિક્રમણનાં તપના બાર ભેદનો પાઠ આ પ્રમાણે
બોલાય છે:—૧ અણુસણુ, ૨ ઉણોદરી, ૩ વતિસંલેપ, ૪ રસપ્રિ-
ત્યાગ, ૫ કાયકલેશ, ૬ હૃદયપ્રતિસંલિનતા, ૭ પ્રાયચિત્ત, ૮ વિતય,
૯ વૈયાવન્સ, ૧૦ સજાય, ૧૧ ખ્યાન, ૧૨ કહિસગ્ગ એ પ્રથમ
છ બાણ અને છ અબ્યંતર મળી બાર પ્રકારના તપને વિષે જે
કોઈ પાપદોષ લાગ્યો હોય તો, અનંત સિદ્ધ ભગવંતની સામે તસ્સ
મિત્થા મિ દુક્કડં ॥

પાઠ ૧૯ મો અદાર પાપસ્થાનકનો.

અદાર પાપસ્થાનક સંબંધી પાપદોષ લાગ્યા હોય તે આળોઈ ધું:-૧ માણાતિપાત, ૨ મૃષાવાદ, ૩ અદત્તાદાન, ૪ મૈથુન, ૫ પરિગ્રહ, ૬ ક્રોધ, ૭ માન, ૮ માયા, ૯ લોભ, ૧૦ રાગ, ૧૧ દ્વેષ, ૧૨ કલેશ, ૧૩ અભ્યાખ્યાન, ૧૪ પૈશુન્ય, ૧૫ પર પરિવાદ, ૧૬ રઈ અરઈ, ૧૭ માયા મોસો, ૧૮ મિચ્છાદંસણુસદ્દલ, એ અદાર પાપસ્થાનક સેવ્યા હોય, સેવરાખ્યા હોય, સેવતાં પ્રત્યે અનુમોદા હોય તો અનંત સિદ્ધ કેવળીની સામે તરસ મિચ્છા મિ દુકકડં ॥ ૧૯ ॥

પાઠ ૨૦ મો પચીસ પ્રકારનાં મિથ્યાત્વનો.

પચીસ પ્રકારનું મિથ્યાત્વ લાગ્યું હોય તે આળોઈ ધું. ૧ અભિગ્રહિક મિથ્યાત્વ, ૨ અનાભિગ્રહિક મિથ્યાત્વ, ૩ અભિન્નિવેશિક મિથ્યાત્વ, ૪ સાંશયિક મિથ્યાત્વ, ૫ અણુલોગ મિથ્યાત્વ, ૬ લૌકિક મિથ્યાત્વ, ૭ લોકેત્તર મિથ્યાત્વ, ૮ કુપ્રાવચન મિથ્યાત્વ, ૯ જિન માર્ગથી જોણું પડ્યે તે મિથ્યાત્વ, ૧૦ જિન માર્ગથી અધિકપડ્યે તે મિથ્યાત્વ, ૧૧ જિનમાર્ગથી વિપરીત પડ્યે તે મિથ્યાત્વ, ૧૨ ધર્મને અધર્મ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૧૩ અધર્મને ધર્મ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૧૪ જીવને અજીવ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૧૫ અજીવને જીવ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૧૬ જિનમાર્ગને અન્ય માર્ગ કહે

તે મિથ્યાત્વ, ૧૭ અન્ય માર્ગને જિનમાર્ગ કહે તે મિથ્યાત્વ,
૧૮ સાધુને કુસાધુ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૧૯ કુસાધુને સાધુ કહે
તે મિથ્યાત્વ, ૨૦ આઠ કર્મથી મુકાણા તેને નથી મુકાણા
કહે તે મિથ્યાત્વ, ૨૧ આઠ કર્મથી નથી મુકાણા તેને મુકાણા
કહે તે મિથ્યાત્વ, ૨૨ અવિનય મિથ્યાત્વ, ૨૩ અક્રિયા મિથ્યાત્વ
૨૪ અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ, ૨૫ આશાતના મિથ્યાત્વ. એ પચીસ
પ્રકારનું મિથ્યાત્વ મેં બતાવ્યું હોય, સેવરાંત્રું હોય, સેવતાં
પ્રત્યે અનુમોદન આપ્યું હોય તો તસ્સ મિથ્યા મિ દુક્કડં ॥૨૦॥

પાઠ ૨૧ મો ચૌદ સ્થાનકનાં સમુચ્છિમ મનુષ્યનો.

ચૌદ પ્રકારનાં સમુચ્છિમ મનુષ્ય સંબંધી પાપ લાગ્યું
હોય તે આળોઉં છું. ૧ ઉચ્ચારેસુ વા, ૨ પાસવણેસુ વા, ૩
જેળેસુ વા, ૪ સંઘાણેસુ વા, ૫ વતેસુ વા, ૬ પિતેસુ વા, ૭
પુષ્પેસુ વા, ૮ સોણિએસુ વા, ૯ સુક્રેસુ વા, ૧૦ સુક્રપોખળ
પરિસાડિએસુ વા, ૧૧ વિગયજીવકલેવરેસુ વા, ૧૨ ઇત્થીપુ-
રિસસંજેગેસુ વા, ૧૩ નગર-નિધમણેસુ વા, ૧૪ સંખેસુએવ
અસુધાણેસુ વા, એ ચૌદ પ્રકારનાં સમુચ્છિમ મનુષ્ય સંબંધી
પાપ લાગ્યું હોય તો તસ્સ મિથ્યા મિ દુક્કડં ॥૨૧॥

(અહિં આ “ઇચ્છામિ આળોઉં, જોમેદેવસિઓ,
અધ્યારોકઓ” થી “જીવિરાહિયં તસ્સ મિથ્યા મિ દુક્કડં”
સુધી બોલવું. પછી “નમોદ્ધાર” નો પાઠ બોલવો, ને

પછી “કરેમિભંતે સામાધય” થી “અપ્પાણું વેસિરામિ”
સુધીનો પાઠ બોલવો.)

પાઠ ૨૨ મો ચત્તારિ-મંગલનો.

(આ પાઠ કહેતી વખતે જમણા દીંચણ ઉંચા રાખી
ડાબા દીંચણ ધરતીયે સ્થાપી બે હાથ બેડી પગે લાગી કહેવો.)

ચત્તારિ મંગલં, અરિહંતા મંગલં, સિદ્ધા મંગલં,
સાહુ મંગલં, કેવલી પન્નતો ધમ્મો મંગલં, ચત્તારિ
લોશુત્તમા, અરિહંતા લોશુત્તમા, સિદ્ધા લોશુત્તમા, સાહુ
લોશુત્તમા, કેવલી પન્નતો ધમ્મો લોશુત્તમા, ચત્તારિ સરણું
પવ્વન્નમિ, અરિહંતા સરણું પવ્વન્નમિ, સિદ્ધા સરણું
પવ્વન્નમિ, સાહુ સરણું પવ્વન્નમિ, કેવળી પન્નતો ધમ્મો
સરણું પવ્વન્નમિ, ચાર શરણા કરે જેહ, ભવસાગરમાં ન
બુડે તેહ, સકળ કર્મનો આણે અંત, મોક્ષતણું સુખ લહે
અનંત, ભાવ ધરીને જે શુણુ ગાય, તે જીવ તરીને મુગતે
બાય ॥ ૧ ॥ સંસાર માંહિ શરણું ચાર, અવર શરણુ નહિ
કેાય, જે નરનારી આદરે તેને, અક્ષય અવિચળ પદ હોય
॥ ૨ ॥ અંગુઠે અમૃત વસે, લળિધતણા ભંડાર, ગુરૂ
ગૌતમને સમરીએ તો, મનવંચિત ફલ દાતાર ॥ ૩ ॥ ૨૨ ॥

(અહિંઆ “ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં ને મે દેવસિચ્છો
અર્ધયારોકચ્છો” થી “તસ્સ મિચ્છા મિ ફુલ્લંડ” સુધીનો

પાઠ કહીને “ ઇરિયાવહિયા ” નો પાઠ કરેને પછી ઉચ્ચ
થઈ વિનયે “ શ્રમણસૂત્ર ” ની આજ્ઞા માગવી.)

પાઠ ૨૩ મો પહેલું સમણસૂત્ર નિવ્રજના દોષ નાનવા વાનો.*

ઇન્દ્રિયોભિ પડિક્કમિઉ, પગામસિન્નજ્યો, નિગામસિ-
ન્નજ્યો, સંત્યાસઉવટ્ટણાજ્યો, પરિયટ્ટણાજ્યો, આઉટ્ટણાજ્યો,
પસારણાજ્યો, છપ્પમ્મસંઘટ્ટણાજ્યો, કુમ્મજ્યો, કક્કરામ્મજ્યો, છીજ્યો,
જંભામ્મજ્યો, આમોસે, સસરખામોસે, આઉલમાઉલાજ્યો, મુવણ-
વત્તિયાજ્યો, ઇત્થીવિપરિયાસિયાજ્યો, દ્વિપ્પુવિપરિયાસિયાજ્યો, મણ-
વિપરિયાસિયાજ્યો, પાણ્ણોચણ્ણ વિપરિયાસિયાજ્યો, જોમેદેવસિયો
આધ્યારોકજ્યો, તસ્સ મિન્દા મિ દુક્કડં ॥ ૨૩ ॥

પાઠ ૨૪ મો બીજું સમણસૂત્ર, ગોચરાના દોષ નાનવા વાનો.†

પડિક્કમાભિ ગોચરગચરિયાજ્યો, ભિક્ખાપચરિયાજ્યો,
ઉચ્ચાડકવાડ ઉચ્ચાડણાજ્યો, સાણાવચ્છાદારા સંઘટ્ટણાજ્યો, મંડિ-
પાહુડિયાજ્યો, ખલિપાહુડિયાજ્યો, ઠવણપાહુડિયાજ્યો, સંકિજ્યો,
સહસાચારે, અણ્ણસણ્ણાજ્યો, પાણ્ણોચણ્ણાજ્યો, ખીચણ્ણોચણ્ણાજ્યો,

* સુધને ઉઠ્યા પછી “ ૪ લોગસ્સ ” તથા “ પહેલા શ્રમણ-
સૂત્ર ” નો કાઉસંઝ કરવો.

† વહેરી આઘ્યા પછી “ ઇરિયાવહિયા ” તથા “ બીજું શ્રમણ
સૂત્ર ” નો કાઉસંઝ કરવો.

હરિયલોચણાએ, પચ્છાકમિયાએ, પુરાકમિયાએ, અદિહુહાએ,
દગ્ધસંસહહાએ, રથસંસહહાએ, પારિસહણિયાએ, પરિ-
હાવણિયાએ, ઉહાસણિયાએ, જંગમએ, ઉપાચલેસણિયાએ,
અપરિસુહં પડિઆહિયં, પરિભુતંવા, જં ન પરિહવિયં,
તસ્સ મિચ્છા મિ હુકકં ॥ ૨૪ ॥

પાઠ ૨૫ મો ત્રીજું સમણસૂત્ર, પ્રતિષ્ઠેત્થન દોષ ટાલવાનો. §

પડિકકમામિ આઉકાલં સગાયસ્સ, અકરણમાએ, ઉભ-
ઓકાલં, જાંડાવચરણસ્સ, અપડિલેહણયાએ, દુપડિલેહણયાએ,
અપમજજણાએ, દુપમજજણાએ, અર્ધકકમે, વર્ધકકમે, અર્ધ-
ચારે, અણાચારે, જોમેદેવસિઓ, અર્ધચારોકઓ, તસ્સ મિચ્છા
મિ હુકકં ॥ ૨૫ ॥

પાઠ ૨૬ મો ચોથું સમણસૂત્ર, દેયાદિ દોષ નિવૃત્તિનો.

પડિકકમામિ એગબિહે અસંજમે ॥ ૧ ॥ પડિકકમામિ
દોહિં બંધણેહિં, રગ બંધણેણું, દોસ બંધણેણું ॥ ૨ ॥
પડિકકમામિ તિહિંદંડેહિં, મણ્ડેહિં, વચ્છેહિં, કાયદંડેહિં,
પડિકકમામિ તિહિં ગુત્તિહિં, મણ્ડગુત્તિએ, વચ્છગુત્તિએ, કાય-
ગુત્તિએ, પડિકકમામિ તિહિં સદ્દેહિં, માયાસદ્દેહિં, નિયા-
ણસદ્દેહિં, મિચ્છાદંસણ સદ્દેહિં, પડિકકમામિ તિહિં ગારવેહિં,

---

§ કોઈપણ મતમાં પડિલેહણ ક્યાં પછી “પરિયાવહિનો” તથા
“અમણસૂત્ર” ખીલનો કાઉસર કરવો.

ઇક્રિગારવેણું, રસગારવેણું, સાચાગારવેણું, પડિક્કમામિ તિહિં
 વિસહણાએ, નાણુવિસહણાએ, ઇંસણુવિસહણાએ, ચરિત્તવિ-
 રાહણાએ ॥ ૩ ॥ પડિક્કમામિ ચઉહિંકસાએહિં, કોહકસાએણું,
 માણુકસાએણું, માયાકસાએણું, લોહકસાએણું પાડિક્કમામિ
 ચઉહિંસન્નાહિ, આહારસન્નાએ, ભયસન્નાએ, મેહુણુસન્નાએ,
 પરિગ્ગહસન્નાએ, પડિક્કમામિ ચઉહિંવિકહાહિં, ઇત્થીકહાએ,
 ભત્તકહાએ, દેસકહાએ, રાયકહાએ, પડિક્કમામિ ચઉહિંઝા-
 એણું, અટ્ટેણુંઝાએણું, રૂદેણુંઝાએણું, ધમ્મેણુંઝાએણું, સુક્કેણું-
 ઝાએણું ॥ ૪ ॥ પડિક્કમામિ પંચહિંકિરિયાહિં, કાઈયાએ,
 અહિગરણીયાએ, પાઉસીયાએ, પારિતાવણિયાએ, પાણાઈવાય-
 કિરિયાએ, પડિક્કમામિ પંચહિં કામ ગુણેહિં, સદેણું, રૂવેણું,
 મધેણું, રસેણું, ફાસેણું, પડિક્કમામિ પંચહિં મહંવએહિં,
 સંવાઓ પાણાઈવાયાઓ વેરમણું, સંવાઓ સુસાવાયાઓ
 વેરમણું, સંવાઓ અદિન્નાદાણાઓ વેરમણું, સંવાઓ
 મેહુણાઓ વેરમણું, સંવાઓ પરિગ્ગહાઓ વેરમણું, પડિ-
 ક્કમામિ પંચહિં સમિએહિં, ઇરિયાસમિએ, ભાસાસમિએ
 એસણા સમિએ, આયાણુભંડમત્તનિખેવણા સમિએ, ઉચ્ચાર
 પાસવણુખેલલસંધાણુ પારિકાવણિયા સમિએ ॥ ૫ ॥ પડિ-
 ક્કમામિ છહિં જીવનિકાએહિં, પુઠ્ઠવિકાએણું, આઉકા-
 એણું, તેઉ કાએણું, વાઉ કાએણું, વણુસ્સઈ કાએણું,
 તસ્સ કાએણું, પડિક્કમામિ છહિં લેસાહિં, કિન્હ લેસાએ,

નીલલેસાએ, કાઉલેસાએ, તેઉલેસાએ, પઉમલેસાએ, સુકલે-
 સાએ, ૬. પડિક્કમામિ સત્તાહિં ભયઠાણેહિં, ૭. અઠહિંમય-
 ઠાણેહિં, ૮. નવહિં બંભચેરગુત્તિહિં, ૯. દસવિહે સમણ-
 ધમ્મે, ૧૦. એગારસહિં ઉવાસગ્ગપડિમાહિં. ૧૧ બારસહિં
 ભક્ષિયુપડિમાહિ, ૧૨. તેરસહિં કિરિયાઠાણેહિં, ૧૩. ચઉદ-
 સહિ ભુયગામેહિં, ૧૪. પત્તરસહિં પરમાહમ્મિએહિં, ૧૫.
 સોલસહિં ગાહાસોલસએહિં, ૧૬. સત્તરસવિહે અસંજમેહિં
 ૧૭. અઠારસવિહે અખંભેહિં, ૧૮. એગુણવીસાએ નાયઝ-
 યણેહિં, ૧૯. વીસાએ અસમાહિઠાણેહિં, ૨૦. એગવીસાએ
 સખલેહિં, ૨૧. બાવીસાએ પરસિહેહિં, ૨૨. તેવીસાએ સુય-
 ગઠઝયણેહિં, ૨૩. ચઉવીસાએ દેવેહિં, ૨૪. પણ્ણવીસાએ
 ભાવણાહિં, ૨૫. છવીસાએ દસાકપ્પવવહારેણુ ઉદેસણકાલેણુ
 ૨૬. સત્તાવીસાએ અણુગાર ગુણેહિં, ૨૭. અઠ્ઠાવીસાએ આ-
 ચારપકપેહિં, ૨૮. એગુણ્ણત્તિસાએ પાવસુયપસંગેહિં, ૨૯.
 ત્તિસાએ મહામોહણિઠાણેહિં, ૩૦. એગત્તિસાએ સિદ્ધાઇગુણેહિં
 ૩૧. બત્તિસાએ જોગ સંગહેહિં, ૩૨. તેત્તિસાએ આસાયણાએ
 ૩૩. અરિહંતાણુ આસાયણાએ, ૧. સિદ્ધાણુ આસાયણાએ
 ૨. આચરિયાણુ આસાયણાએ, ૩. ઉવઝ્ઞાયાણુ આસાયણાએ
 ૪. સાહુણુ આસાયણાએ, ૫. સાહુણ્ણીણુ આસાયણાએ, ૬.
 સાવયાણુ આસાયણાએ, ૭. સવિયાણુ આસાયણાએ, ૮.

દેવાણું આસાયણાએ ૬. દેવીણું આસાયણાએ ૧૦. ઇહલો-
ગસ્સ આસાયણાએ ૧૧. પરલોગસ્સ આસાયણાએ ૧૨. *કેવલી
પન્નતસ્સ ધમ્મસ્સ આસાયણાએ ૧૩. સદેવમણ્યા મુસ્સ
લોગસ્સ આસાયણાએ ૧૪. સંવપાણુ બૂય જીવ સત્તાણું
આસાયણાએ ૧૫. કાલસ્સ આસાયણાએ ૧૬. મુયસ્સ
આસાયણાએ ૧૭. મુયદેવયાએ આસાયણાએ ૧૮ વાયણા-
રિયસ્સ આસાયણાએ ૧૯. જંવાઇયં ૨૦. વન્થામેલીયં ૨૧.
હીણખરં ૨૨. અન્થખરં ૨૩. પયહીણું ૨૪. વિણ્યહીણું
૨૫. ભોગહીણું ૨૬. ઘોસહીણું ૨૭. સુહુદિન્નં ૨૮. હુહુપડિ-
છિયં ૨૯. અકાલેકઝો સઝાઝો ૩૦. કાલેનકઝો સઝાઝો
૩૧. અસઝાઇએ સઝાઇયં ૩૨. સઝાઇએ ન સઝાઇયં ૩૩.
તસ્સ મિન્થા મિ હુક્કં ૨૬.

એક બોલથી માંડી, તેત્રીશ બોલ સુધી, મારા જીવે,
તમારા જીવે, બાણવા ભોગ બણ્યા ન હોય, છાંડવા ભોગ
છાંડયા ન હોય, આદરવાભોગ આદર્યા ન હોય, તે તસ્સ
મિન્થા મિ હુક્કં, ધન્ય તે મહાપુરુષ બાણવા ભોગ બાણતા
હયે, છાંડવા ભોગ છાંડતા હયે, આદરવા ભોગ આદરતા
હયે, તેમને મહારી તમારી સમય સમયની વંદણા હોય.

---

* 'કેવલીણું આસાયણાએ' એવો પાઠ જુની પ્રેસમાં નથી.

पाठ ३७ गो पांषडुं समवद्वज मिथुस मवचन वार्गवो.

नेमा अडवीसाजे तीत्ययरावुं, उडसाध मडावीर
 पल्लवसावुणुं, धुलुमेव निज्जंयं, पावयवुं, सव्यं, अल्ल-
 त्तरं, डेवलीयं, पडिपुनं, नेमाडयं, संसुद्धं, सद्धकत्तवुं,
 सिद्धिमग्गं सुत्तिमग्गं, निज्जमल्लमग्गं, निव्वाणमग्गं, अवि-
 तहमविसंघिं, सद्धवदुक्खमडुलील्लमग्गं, अत्थंठियाण्णवा, सि-
 ज्जन्ति लुज्जन्ति, सुव्यंति, परिनिवासंति, सव्वदुक्खपाणुमंतं
 करंति, तं धम्मं सद्धहामि, पतिमामि, शेषामि, हसेमि,
 पावेमि, अल्लपावेमि, तं धम्मं सद्धहंतो, पतियंतो, शेषंतो,
 हसंतो, पावंतो, अल्लपावंतो, तस्स धम्मस्स, डेवणी
 पन्नतस्स, अल्लुडिओमि आराहण्णवो, विरओमि विराहण्णवो,
 असंजमं परियाण्णमि, संजमं उवसंपव्वममि १. अज्जं
 परियाण्णमि, अज्जं उवसंपव्वममि २. अकपं परियाण्णमि,
 कपं उवसंपव्वममि ३. अन्नाणुं परियाण्णमि, नाणुं
 उवसंपव्वममि ४. अकिरियं परियाण्णमि, किरियं उवसं-
 पव्वममि ५. मिच्छत्तं परियाण्णमि, तमत्तं उवसंपव्वममि
 ६. अणोडिं परियाण्णमि, णोडिं उवसंपव्वममि ७. असग्गं
 परियाण्णमि, मग्गं उवसंपव्वममि ८. जं संहरामि,
 जं न संहरामि, जं पडिक्कमामि, जं न पडिक्कमामि,
 तस्स सव्वस्स हेवसियस्स, अर्धयारस्स, पडिक्कमामि, सभ-
 णोडं, संजय, विरय, पडिहुय, पव्वभाय, पावडम्भे, अनि-

ચાણો, દિક્કિસંપન્નો, માયામોસો વિવજ્જઓ, અઠ્ઠાઇજએસુ-
દ્ધિવસમુદ્દેસુ, પન્નરસ્સ કમ્મભૂમિસુ, જાવંતિકેઇ સાહુ, રથ-
હુરણુ ગુચ્છગ પડિગ્ગહધરા, પંચમહાવયધરા, અઠારસ્સ
સહસ્સ સીલાંગરથધરા, અદ્ધખયઆચાર ચરિત્તા, તે સન્ને,
સિરસા, મણુસા, મત્થએણુ, વંદામિ.

इति पांच श्रमणसूत्र संपूर्ण.

પાઠ ૨૮ મો અરિહંતના પહેલા શ્રામણાનો.

પહેલા ખામણા પંચમહાવિદેહ ક્ષેત્રને વિષે જથવંતા
તીર્થંકરદેવ બિરાજે છે, તેમને કરૂં છું.-તે સ્વામીનાં નામ
૧. શ્રી સીમંધરસ્વામી, ૨. શ્રી યુગમંધર સ્વામી, ૩.
શ્રી બાહુસ્વામી, ૪. શ્રી સુબાહુસ્વામી, ૫. શ્રી સુજાત
સ્વામી, ૬. શ્રી સ્વયંપ્રભસ્વામી. ૭ શ્રી જ્ઞપભાનનસ્વામી,
૮. શ્રી અનંતવીર્ય સ્વામી, ૯ શ્રી સુરપ્રભસ્વામી, ૧૦ શ્રી
વિશાળપ્રભસ્વામી, ૧૧. શ્રી વજ્રધરસ્વામી, ૧૨. શ્રી ચંદ્રા-
નનસ્વામી, ૧૩. શ્રી ચંદ્રબાહુસ્વામી, ૧૪. શ્રી ભુજંગદેવ-
સ્વામી, ૧૫. શ્રી ઇશ્વરસ્વામી, ૧૬. શ્રી નેમપ્રભસ્વામી, ૧૭.
શ્રી વીરસેન સ્વામી, ૧૮. શ્રી મહાભદ્રસ્વામી, ૧૯. શ્રી દેવ-
જશસ્વામી, ૨૦ શ્રી અજિતસેનસ્વામી. એ જઘન્ય તીર્થંકર
વીર, ઉત્કૃષ્ટ હોય તો એકસો સાઠ, તેમને ખારી સમય
સમયની વંદણા હોજો. તે સ્વામી કેવા છે? ખારા તમારા

મન મનની વાત જાણી દેખી રહ્યા છે; ઘટ ઘટની વાત જાણી દેખી રહ્યા છે; સમય સમયની વાત જાણી દેખી રહ્યા છે, ચૌદ રાજલોક અંજલી પ્રમાણે જાણી દેખી રહ્યા છે, અનંતુ જ્ઞાન છે, અનંતુ દર્શન છે, અનંતુ ચારિત્ર છે, અનંતુ તપ છે, અનંતુ ધૈર્ય છે, અનંતુ વીર્ય છે, એ પટે ગુણે કરી સહિત છે; ચોત્રીશ પ્રકારના અતિશયે કરી બિરાજમાન છે; પાંત્રીશ પ્રકારની સત્ય વચન વાણી ગુણે કરી સહિત છે; એક હજાર અષ્ટ ઉત્તમ લક્ષણના ધરણુદાર છે; અઢાર દોષ રહિત છે; બાર ગુણે કરી સહિત છે; ચાર કર્મ ધનઘાતી ક્ષય ક્રીધાં છે; ચાર કર્મ પાતળાં પાડ્યાં છે; મુક્ત જવાનાં કામી થકા સ્વામી વિચરે છે; લબ્ય જીવના સંદેહ ભાંગે છે. સજોગી, સશરીરી, કેવળ જ્ઞાની, કેવળ દર્શની, યથાખ્યાત ચારિત્રના ધરણુદાર છે. ક્ષાયક સમિકત, શુકલ ધ્યાન, શુકલ લેશ્યા, શુભ ધ્યાન, શુભ જોગ સહિત છે, ચોસઠ ઇંદ્રના પૂર્વાનક, વંદનિક અર્ચનિક સ્મરણનિક છે; પંડિત વીર્ય એ આદિ અનંત ગુણે કરી સહિત છે. ધન્ય તે ગામાગર, નગર, રાયહાણી, ખેડ, કવડ પૂરપાટણ, જ્યાં જ્યાં સ્વામી દેશના દેતા થકા વિચરતા હશે; ધન્ય તે રાઇસર, તલવર, માડંબી, કોડંબી, શેડ, સેનાપતિ, ગાથાપતિ, જે સ્વામીની દેશના સાંભળી કહ્યું પવિત્ર કરતા હશે, દશન દેદાર કરી નેત્ર પવિત્ર કરતા હશે, અશનાદિક ચૌદ પ્રકારનું દાન દઇ કર પવિત્ર કરતા

હરો તમે સ્વામી ત્યાં ગિરાજે છે; હું અપરાધી, દીન, કિંકર, શુન્દી અહિં આ બેઠો છું. તમારા જ્ઞાન, કથન આદિત્ર, તપ સંબંધી અવિનય, આશાતના અભક્તિ, અપરાધ કર્યો હોય તો મન, વચન, કાયાએ કરી ભુજો ભુજો કરી ખમાવું છું. (“તિદ્ધુત્તો” નો પાઠ ત્રણ વાર ભણી વંદણા કરી ખમાવવું.) ॥ ૨૮ ॥

પાઠ ૨૯ મો સિદ્ધ મગવંતના વીજા સ્વામણાનો.

બીજા આમણા અનંતા સિદ્ધ મગવંતજીને કરું છું આ ચોવીશીનાં નામ લહું છું-૧ શ્રી ઋષભદેવસ્વામી, ૨ શ્રી અણ્ણતનાથસ્વામી, ૩ શ્રી સંભવનાથસ્વામી, ૪ શ્રી અભિનંદનસ્વામી, ૫ શ્રી સુમતિનાથસ્વામી, ૬ શ્રી પદ્મપ્રભસ્વામી, ૭ શ્રી સુપાર્થનાથસ્વામી, ૮ શ્રી ચંદ્રપ્રભસ્વામી, ૯ શ્રી સુવિધિનાથસ્વામી, ૧૦ શ્રી શ્રીતળનાથસ્વામી, ૧૧ શ્રી શ્રેયાંસનાથસ્વામી, ૧૨ શ્રી વાસુપૂજ્યસ્વામી ૧૩ શ્રી વિજયનાથસ્વામી, ૧૪ શ્રી અનંતનાથસ્વામી, ૧૫ શ્રી ધર્મનાથસ્વામી, ૧૬ શ્રી શાંતિનાથસ્વામી, ૧૭ શ્રી કુંથુનાથસ્વામી, ૧૮ શ્રી અરનાથસ્વામી, ૧૯ શ્રી મહિનાથસ્વામી, ૨૦ શ્રી મુનિસુક્તસ્વામી, ૨૧ શ્રી નમિનાથસ્વામી, ૨૨ શ્રી નેત્રનાથસ્વામી, ૨૩ શ્રી પાર્થનાથસ્વામી, ૨૪ શ્રી મહાવીરસ્વામી; એ ચોવીશી અનંત ચોવીશી અનંતે ભેદે સીઝી યુઝી આઠ કર્મ ક્ષય કરી મોક્ષ પ્રધાર્યા છે.

તે આઠ કર્મનાં નામ-૧ જ્ઞાનાવરણીય, ૨ દર્શનાવરણીય, ૩ વેદનીય, ૪ મોહનીય, ૫ આયુષ્ય, ૬ નામ, ૭ ગોત્ર, ૮ અંતરય, એ આઠ કર્મ ક્ષય કરી મુક્તિએ પધાર્યા છે. તે મુક્તિનું સ્થળ કીધું છે ? સમ પૃથ્વીથી સાતસેં નેવું જોજન ઉંચપણે તારામંડળ છે, ત્યાંથી દશ જોજન ઉંચપણે સૂર્યનું વિમાન છે, ત્યાંથી એંશી જોજન ઉંચપણે ચંદ્રમાનું વિમાન છે, ત્યાંથી ચાર જોજન ઉંચપણે નક્ષત્રના વિમાન છે, ત્યાંથી ચાર જોજન ઉંચપણે બુધનો તારો છે, ત્યાંથી ત્રણ જોજન ઉંચપણે શુક્રનો તારો છે, ત્યાંથી ત્રણ જોજન ઉંચપણે બ્રહ્મસ્પતિનો તારો છે, ત્યાંથી ત્રણ જોજન ઉંચપણે મંગળનો તારો છે, ત્યાંથી ત્રણ જોજન ઉંચપણે શનિ-શ્વરનો તારો છે, એમ નવસેં જોજન સુધી જ્યોતિષચક્ર છે. ત્યાંથી અસંખ્યાતા જોજન કોડકોડિ ઉંચપણે પહેલું સુધર્મા ને બીજું કશાન નામે દેવલોક છે. બે મળી લગડાને આકારે છે. પહેલામાં બત્રીસ લાખ ને બીજામાં અઠાવીશ લાખ વિમાન છે. ત્યાંથી અસંખ્યાતા જોજન ઉંચપણે ત્રીજું સનત્કુમાર અને ચોથું મહેંદ્ર નામે દેવલોક છે. બે મળી લગડાને આકારે છે. ત્રીજામાં બાર લાખ ને ચોથામાં આઠ લાખ વિમાન છે. ત્યાંથી અસંખ્યાતા જોજન ઉંચપણે પાંચમું બ્રહ્મલોક નામે દેવલોક છે. તે એકલું ગાગરબેડીઆને આકારે છે, તેમાં ચાર લાખ વિમાન છે. ત્યાંથી અસંખ્યાતા જોજન ઉંચપણે છઠું લાંતક નામે દેવલોક છે, એકલું ગાગરબેડી-

આને આકારે છે. તેમાં પચાસ હજાર વિમાન છે. ત્યાંથી અસં-
ખ્યાતા જોજન ઊંચપણે સાતમું મહાશુક્રનામે દેવલોક છે. એકલું
ગાગરબેડીઆને આકારે છે. તેમાં ચાલીશ હજાર વિમાન
છે. ત્યાંથી અસંખ્યાતા જોજન ઊંચપણે આઠમું સહસાર નામે
દેવલોક છે. એકલું ગાગરબેડીઆને આકારે છે. તેમાં છ
હજાર વિમાન છે. ત્યાંથી અસંખ્યાતા જોજન ઊંચપણે
નવમું આણ્વત ને દશમું પ્રાણ્વત નામે દેવલોક છે. એ બે
જોડાજોડ છે બે મળી લગડાને આકારે છે. બેમાં મળીને
ચારસેં વિમાન છે. ત્યાંથી અસંખ્યાતા જોજન ઊંચપણે
અગ્યારમું આરણ ને બારમું અન્યુચ એ બે દેવલોક જોડા
જોડ છે. બે મળી લગડાને આકારે છે. બેમાં મળી ત્રણસેં
વિમાન છે. ત્યાંથી અસંખ્યાતા જોજન ઊંચપણે નવ ત્રેવે-
ચક છે, તેનાં નામ. ૧ ભદ્રે, ૨ સુભદ્રે, ૩ સુભચ્ચે, ૪ સુમા-
ણ્વસે, ૫ પ્રિયદંસણ્વે, ૬ સુદંસણ્વે, ૭ આમોહે, ૮ સુપડિગદ્દે,
૯ જસોધરે. પહેલી ત્રિકમાં એકસો અગીઆર વિમાન છે,
બીજી ત્રિકમાં એકસો સાત વિમાન છે, ત્રીજી ત્રિકમાં એકસો
વિમાન છે. ત્યાંથી અસંખ્યાતાં જોજન ઊંચપણે પાંચ
અનુત્તર વિમાન છે, તેનાં નામ.—૧ વિજય, ૨ વિજયંત,
૩ જયંત, ૪ અપરાજિત, ૫ સર્વાર્થ સિદ્ધ મહાવિમાન.
સઘળાં મળી વિમાન કુલ ૮૪૯૭૦૨૩ છે. તે સર્વાર્થસિદ્ધ-
મહાવિમાનની ધ્વજથી બાર જોજન ઊંચે સુક્તિશિલા છે,
તે સુક્તિશિલા કેવી છે ? પિષ્તાલીસ લાખ જોજનની લાંબી

પહોળી છે, ગોળાકાર છે, મધ્યે આઠ ભેજનની જડી છે, ઉતરતા છેડે માંખીની પાંખ થકી પણ અધિક પાતળી છે, ગોખીર, શંખ, ચંદ્ર, ચંકરત્ન, રૂપાનો પટ, મોતીનો હારને ક્ષીરસાગરના પાણીથી પણ અધિક ઉજળી છે. તે સિદ્ધિશિલા ઉપર એક ભેજનના છેલ્લા ગાઉના છઠ્ઠા ભાગને વિષે સિદ્ધ ભગવંતે જિરાજી રહ્યા છે. તે સ્વામી કેવા છે ? અવર્ણ્ય, અગંધે, અરસે, અક્રાસે, અમૂર્તિ, અવિનાશી સુખ નહીં, દુઃખ નહીં, રોગ નહીં, સોગ નહીં, જન્મ નહીં, જરા નહીં, મરણ નહીં, કાયા નહીં, કર્મ નહીં, અનંત અનંત સુખની લહેરમાં જિરાજી રહ્યા છે. તમે સ્વામી ત્યાં જિરાજો છો, હું અપરાધી, દીન, કિંકર, ગુન્હી અહીં બેઠો છું, આપના જ્ઞાન દર્શન સમંધી અવિનય, આશાતના, અભક્તિ, અપરાધ કર્યા હોય તો મન, વચન, કાયાએ કરી ભૂજો ભૂજો કરી ખમાવું છું. (“તિદ્રુષુતો” નો પાઠ ત્રણ વાર ભણી વંદણા કરી ખમાવવું.) ॥ ૨૯ ॥

પાઠ ૩૦ મો સામાન્ય કેવલીના ત્રીજા સ્વામણાનો.

ત્રીજા ખામણા પંચમહાવિદેહ ક્ષેત્રને વિષે જયવંતા કેવળી ભગવાન જિરાજે છે. તે જયન્ય હોય તો બે કોડ કેવળી, ઉત્કૃષ્ટા હોય તો પ્રત્યેક કોડ કેવળી. તે સ્વામી કેવા છે ? મારા તમારા મન મનની વાત જાણી દેખી રહ્યા છે,

ઘટઘટની વાત જાણી દેખી રહ્યા છે, સમય સમયની વાત જાણી દેખી રહ્યા છે, ચૌદ રાજલોક અંજલી પ્રમાણે જાણી દેખી રહ્યા છે, અનંત જ્ઞાન દર્શન છે, અનંત ચારિત્ર છે, અનંત તપ છે, અનંત ધૈર્ય છે, અનંત વીર્ય છે, એ પટે ગુણે કરી સહિત છે, ચાર કર્મ ધનઘાતીઆ ક્ષય કર્યા છે, ચાર કર્મ પાતાળાં પાડ્યાં છે, મુક્તિ જવાના કામી થકા સ્વામી વિચરે છે, લબ્ય જીવના સંદેહ ભાંગે છે, સજેગી, સશરીરી, કેવળજ્ઞાની, કેવળદર્શની, યથાજ્યાત ચારિત્રના ધરણુદાર છે. ક્ષાયક સમકિત, શુકલ ધ્યાન, શુકલ લેશ્યા, શુભ ધ્યાન, શુભ જોગ, પાંડિત વીર્ય એ આદિ અનંત ગુણે કરી સહિત છે. ધન્ય તે ગામાગર, નગર, રાયહાણી, ખેડ કવડ, પુર-પાટણ જ્યાં જ્યાં સ્વામી દેશના દેતા થકા વિચરતા હશે, ધન્ય તે રાઈસર, તલવર, માડંબી, કોડંબી, શેઠ, સેનાપતિ, ગાથા-પતિ, સ્વામીની દેશના સાંભળી કર્ણ પવિત્ર કરતા હશે, દર્શન દેહાર કરી નેત્ર પવિત્ર કરતા હશે, અશનાદિક ચૌદ પ્રકારનું દાન હાથ કર પવિત્ર કરતા હશે. તમે સ્વામી ત્યાં ખીરાજે છે, હું અપરાધી, દીન, કંકર, ગુન્હી અહિં બેઠો છું. આપના જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર તપ સંજંધી અવિનય આશાતના, અભક્તિ, અપરાધ કર્યો હોય તો મન, વચન, કાયાએ કરી ભુજે ભુજે કરી ખમાવું છું, (“તિક્ષ્ણુત્તો” નો પાઠ ત્રણ વાર ભણી વંદના કરી ખમાવું) ॥ ૩૦ ॥

પાઠ ૩૧ મો પોતાના ગુર્વાદિકના ચોથા સ્વામણાનો.

ચોથા ખામણા ગરધરજી, આચાર્યજી, ઉપાધ્યાયજીને કંઈ છું. ગણધરજી ખાવન ગુણે કરી સહિત છે. આચાર્યજી છત્રીસ ગુણે કરી સહિત છે. ઉપાધ્યાયજી પચીસ ગુણે કરી સહિત છે, મારા તમારા ધર્મશુર, ધર્મઆચાર્ય, ધર્મ-ઉપદેશના દાતાર, મહાપુરૂષ, પંડિતરાજ, મુનિરાજ, ગીતાર્થ, બહુસૂત્રી, સૂત્ર સિદ્ધાંતના પારગામી, તરણુતારણ, તારણી નાવ સમાન, સફરી જહાજ સમાન, કલ્પવૃક્ષ સમાન, જિન-શાસનના શણુગાર, ધર્મના નાયક, સંઘના મુખી, સંઘના નાયકએવી અનેક ઉપમાએ કરી બિરાજમાન પૂજ્યજી સાહેબજી શ્રી (જે હોય તેનાં નામ બોલવાં) ....

સ્વામી આદિ દેહને સાધુ સાધ્વી આલોઈ, પડિક્કમી, નિન્દી, નિસદ્ધ થઈ પ્રાયઃ દેવગતિએ પધાર્યા છે તેમનો ઘણો ઉપકાર છે. આજ વર્તમાન કાળે તરણુતારણ, તારણી નાવ સમાન, રત્નચિંતામણી સમાન, પાર્શ્વમણી સમાન, જિન-શાસનના શણુગાર, સર્વે સાધુજીના ગુણે કરી બિરાજમાન પૂજ્યજી સાહેબજી શ્રી (જે હોય તેનાં નામ લેવાં) ....

સ્વામી આદિ દેહને સાધુ સાધ્વી વિચરે છે. તે સ્વામી કેવા છે ? પંચ મહાવ્રતના પાલનહાર, પાંચ સુમતિએ સુમતા, ત્રણ શુભિતિએ શુભતા, છ કાયના પીયર, છ કાયના નાથ, સાત ભયના ટાલણુહાર, આઠ મદના ગાલણુહાર, નવ વાડ-

વિશુદ્ધ બ્રહ્મચર્યના પાલણુદાર, દશવિધ યતિધર્મના અજ-
વાલીક છે, બાર લેહે તપશ્ચર્યાના કરણુદાર છે, સત્તાવીશ
સાધુના ગુણે કરી સહિત છે, બેંતાલીસ, સુડતાલીસ તથા
છન્નું દોષ રહિત આહાર પાણીના લહેણુદાર છે; બાવન
અનાચરણના ટાલણુદાર છે; સચેતના ત્યાગી, અચેતના
ભોગી, કંચન કામનીના ત્યાગી, માયા મમતાના ત્યાગી,
સમતાના સાગર, દયાના આગર આદિ અનેક ગુણે કરી
સહિત છે. ધન્ય મહારાજ ! તમે ગામ, નગર પુરપાટણને
વિષે બિરાજો છો, હું અપરાધી દીન કિંકર ગુણહિન અહીં
બેઠો છું, તમારા જ્ઞાન દર્શન ચાશિત્ર તપ સંબંધી અવિ-
નય આશાતના, અભક્તિ, અપરાધ કર્યો હોય તો મન,
વચન, કાયાએ કરી હાથ જોડી ભુજો ભુજો કરી ખમાવું છું.
(તીક્ષ્ણુત્તોનો પાઠ ત્રણવાર કહેવો).

પાઠ ૩૨ મો સર્વ સાધુ સાધ્વીના પાંચમા સ્વામણાનો.

પાંચમાં ખામણા પાંચ ભરત, પાંચ ઇરવત ને પાંચ
મહાવિદેહ, અઢી દ્વીપ ક્ષેત્રને વિષે જે સાધુ સાધ્વી બિરાજો
છે તે જઘન્ય હોય તો બે હજાર કોડ સાધુ સાધ્વી,
ઉત્કૃષ્ટ હોય તો નવ હજાર કોડ સાધુ સાધ્વી, તેમને મારી
સમય સમયની વંદણા હોજો. તે સ્વામી કેવા છે ? પાંચ
મહાવ્રતના પાલણુદાર છે. પાંચ સુમતીએ સુમતા, ત્રણ
ગુપ્તિ એ ગુપ્તા, છ કાયના પીયર, છ કાયના નાથ, સાત

લથમા ટાલણુદાર, આઠ મહના ગાલણુદાર, નવ વાક વિશુદ્ધ
 પ્રહાર્યના પાલનદાર છે; દશવિધ ચતી ધર્મના અજવાલીક
 છે. બાર લેદે તપશ્ચર્યાના કરણુદાર છે. સત્તર લેદે સંજ-
 મના દરણુદાર છે. બાવીશ પરીક્ષાહના જીતણુદાર છે,
 સત્તીવીશ સાધુજના ગુણે કરી સહિત છે; જેતાલીસ, સુક-
 તાલીસ તથા છન્નુ દોષરહિત આહાર પાણીના લહેણુદાર
 છે, આવન અનાચરણુના ટાલણુદાર છે, સચેતના ત્યાગી,
 અચેતના ભોગી, કંચન કામનીના ત્યાગી, માયા મમતાના
 ત્યાગી, સમતાના સાગર, દયાના આગર, આદિ અનેક ગુણે
 કરી સહિત છે. ધન્ય મહારાજ ! તમે ગામ નગર પુરપાટણુને
 વિષે બિરાભે છો, હું અપરાધી, દીન, કીંકર, ગુણહીન અહીં
 બેઠો છું, તમારા જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ સંજંધી અ-
 વિનય, આશાતના, અભક્તિ, અપરાધ કર્યો હોય તો મન,
 વચન કાયાએ કરી હાથ ભેડી મસ્તક નમાવી બુલે બુલે
 કરી ખમાવું છું. (સાધુને ખમાવવા) (તિષ્ઠતોનો પાઠ ત્રણ
 વાર કહેવો.)

પાઠ ૩૩ મો સર્વ જીવોના સ્વામીનાનો.

છઠ્ઠા ખામણુ અઢી દ્વીપમાંહિ સંજ્યાતા, અઢી દ્વીપ
 બહાર અસંજ્યાતા, આવક શ્રાવીકાને કંઈ છું. તે શ્રાવકજી
 કેવા છે ? હુંશી તમશી દાને, શીયળે, તપે, ભાવે, ગુણે
 કરી અધિક છે. જે વખત આવશ્યક પ્રતિક્રમણુના કરનાર

છે. મહિનામાં છ પોષાના કરનાર છે. સમકિત સહિત ખાર
મતધારી, અગ્યાર પડીમાના સેવણુદાર છે. જીવ અજીવ
આદિ નવતત્ત્વના જાણનાર છે. ત્રણ* મનોરથના ચિંતવનાર
છે. એકવીશ શ્રાવકના ગુણે કરી સહિત છે, દુખળા પાતળા
જીવની દયાના જાણનાર છે, પરધન પત્થર ખરોખર લેખે
છે, પરસ્ત્રી માતા બેન ખરાખર લેખેછે. દયાધર્મી, પ્રિય ધર્મી, દેવ-
તાના ડગાબ્યા ડગે નહિ એવા છે, ધર્મનો રંગ હાડહાડની
મીંજાયે લાગ્યો છે. એવા શ્રાવક, શ્રાવિકા, સંવર, પોષા,
પ્રતિક્રમણમાં ખિરાજતાં હશે તેને આજના દિવસ સંખંધી
અવિનય આશાતના કરી હોય તો ભુજે ભુજે કરી ખમાવુંછું.

સાધુ સાધ્વીને ખમાવું છું. શ્રાવક શ્રાવિકાને ખમાવું
છું. સમકિતદષ્ટિ જીવને ખમાવું છું. ઉપકારી ભાઈ બાઈને
ખમાવું છું. ચોરાશી લાખ જીવા યોનીના જીવને ખમાવું
છું. સાત લાખ પૃથ્વીકાય, સાત લાખ અપકાય, સાત લાખ
તેઉકાય, સાત લાખ વાઉકાય, દશલાખ પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય
ચૌદલાખ સાધારણ વનસ્પતિકાય, બે લાખ બેઈંદ્રિય, બે લાખ
તેઈંદ્રિય, બે લાખ ચઉરિંદ્રિય, ચાર લાખ નારકી, ચાર લાખ
તિર્યચ પંચેંદ્રિય, ચાર લાખ દેવતા, ચૌદ લાખ મનુષ્ય,
એ ચોરાશી લક્ષ જીવયોનિના જીવને હાલતાં, ચાલતાં,
ઉઠતાં, બેસતાં, જાણતાં અજાણતાં, હુણ્યા હોય, હણ્યાબ્યા

---

* ૧. ક્યારે પરિગ્રહ છાંડીશ. ૨. ક્યારે દીક્ષા લંબશ, ૩ ક્યારે
સંચારો કરીશ.

હોય, છેલ્લા હોય, લેલ્લા હોય, પરિતાપના, કિલામના ઉપ-
ભવી હોય, તો અનંતા સિદ્ધ કેવળીની સાથે મ્હારે તમારે
ભગ્ન મિ દુઃકડં ॥ ૩૩ ॥

ખામેમિ સંવે જીવા, સંવે જીવાવિ ખમંતુ મે, મિત્તી
મે સંવલુએસુ, વેરમજં ન કેલુઈ. ૧ એવમહં આલોઈયં,
પડિક્કમિયં નિંદિયં ગરહિયં દુગંછિયં, સંવતિવિહેલું પડિ-
ક્કતો વંદામિ જિણ્યઉવીસં. ૨ ઇતિ અતિચાર આળોવ્યા
પડિક્કમ્યા, નિંદા, ગરદ્યા નિઃશલ્લ થયા-વિશેષે વિશેષે અ-
રિહંત, સિદ્ધ, કેવળી, ગણધર, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ
સાધ્વી, ગુર્વાદિકને લુળે લુળે કરી ખમાવું છું.

(અહીં “ઈન્દ્રામિ ખમાસમણા”નો પાઠ બે વખત કહેવો.)

ચોથો આવશ્યક સંપૂર્ણ ॥ ૪ ॥

(હવે પૂર્વની માફક પાંચમા આવશ્યકની આજ્ઞા માગવી.)

પાઠ ૩૪ મો પ્રાયશ્ચિત વિશુદ્ધતાનો.

દેવસી પ્રાયશ્ચિત વિશુદ્ધનાર્થ કરેમિ કાઉસગ્ગં ॥

(અહીં નમોઝ્કારનો પાઠ કહી કરેમિભંતે સામાઈય”
થી “અપ્પાણું વોસિરામિ” સુધીનો પાઠ કહેવો. ત્યાર
પછી ઇન્દ્રામિઠામિ કાઉસગ્ગં” થી “જંવિરાહિયં તસ્સ-
મિન્દ્રામિદુઃકડં” સુધીનો પાઠ કહેવો; પછી તસ્સ ઉત્તરીનો
પાઠ પુરો બોલીને કાઉસગ્ગ કરવો.)

(કાઉસગ્ગ માટે સૂચના:—દિવસ અને રાત્રી પ્રતિ-
ક્રમણમાં ચાર “લોગસ્સ” નો; પદ્મી પ્રતિક્રમણમાં બાર

“લોગસ્સ” નો; ચઉમાસિ પ્રતિક્રમણમાં વીશ “લોગસ્સ” નો અને સંવત્સરી પ્રતિક્રમણમાં ચાલીશ “લોગસ્સ” નો કાઉસગ્ગ કરવો. દરેક કાઉસગ્ગને અંતે મનમાં ‘નમો-કારનો પાઠ’ બોલી, પ્રગટ “નમો અરિહંતાણું” નો શબ્દોચાર કરી કાઉસગ્ગ પાળવો.) પછી “લોગસ્સ” નો પ્રગટ પાઠ ભણી “ઇચ્છામિ ખમાસમણા” નો પાઠ બે વાર કહેવો.) ૩૪. પાંચમો આવશ્યક સંપૂર્ણ. ॥ ૫ ॥

પાઠ ૩૫ મો પ્રત્યાખ્યાનનો.

“ચઉવિહારનાં પચ્ચખાણું.”

ધાર્યા પ્રમાણે ચઉવિહારંપિ આહારં પચ્ચખાણું, અસણું, પાણું, ખાધમં, સાધમં, અનથાણા ભોગેણું, સહસ્સાગારેણું, અપ્પાણું વોસિરામિ ॥ ૩૫ ॥*

છઠો આવશ્યક સંપૂર્ણ. ॥ ૬ ॥

*“એકટાણાના પચ્ચખાણું.”

એકટાણા ઉપરાંત દુવિહારંપિ આહારં પચ્ચખાણું, અસણું, ખાધમં, અનથાણા ભોગેણું, સહસ્સાગારેણું, અપ્પાણું વોસિરામિ. ૧

આયંખિસનાં પચ્ચખાણું.

આયંખિલવિહં તિવિહારંપિ આહારં પચ્ચખાણું, અસણું, ખાધમં, સાધમં, અનથાણા ભોગેણું, સહસ્સાગારેણું, લેવાલેવેણું, મિહથ્થસંઠેણું, પડુચ્ચમખ્ખેણું, ગુરં અણુદાણેણું; ઉખિખત્તવિવેગેણું, સંવસમાહિ વત્તિયાગારેણું, તસ્સભત્તે, પડિક્કમામિ, નિંદ્દામિ, ગરિહામિ, અપ્પાણું વોસિરામિ. ॥ ૨ ॥

પાઠ ૩૬ મો પ્રતિક્રમણ પાઠનાનો.

સ્વામિનાથ, ૧. સામાયક, ૨. ચક્રવિચરિત્રો, ૩. વંદણા, ૪. પ્રતિક્રમણ, ૫. કાઉસગ, ૬. પચ્ચખાણુ એ છ આવશ્યક પૂરા થયા, તેહને વિષે ગાથા પદ, અક્ષર કાનો, માત્રા, મોંડુ, હ્રસ્વ, દીર્ઘ ઓણું, અધિક વિપરીત ભણાણું હોય તો તસ્સ મિચ્છા મિ દુઃકં. ૧.

મિચ્છાત્વનું પ્રતિક્રમણ ૧, અનતનું પ્રતિક્રમણ ૨, પ્રમાદનું પ્રતિક્રમણ ૩, કષાયનું પ્રતિક્રમણ ૪, અશુભ ભોગનું પ્રતિક્રમણ ૫, એ પાંચ પ્રતિક્રમણ એકસો ચોવીસ દોષ ટાળીને સમી રીતે પડિકમ્યાં ન હોય, તો તસ્સ મિચ્છા મિ દુઃકં. ૨

ગયા કાળનું પ્રતિક્રમણ, વર્તમાનકાળનો સંવર, આવતા કાળના પચ્ચખાણુ, કરેમિ મંગલં, મહામંગલ, થય-ત્યુમ મંગલં. ૩ ॥ ૩૬ ॥ (અહીં ત્રણ “નમોત્યુજ” કહેવાં.)

॥ શ્રી પ્રતિક્રમણ સૂત્ર સમાપ્ત ॥

“ ઉપવાસનાં પચ્ચખાણુ ”

કલ સુર્ય ઉત્તે ચક્રવિહંપિ આહારં પચ્ચખાણુ, અસણું, પાણું, ખાધમં, સાધમં, અનથ્યાણુભોગેણું, સહસ્સાગારેણું, અપ્પાણું વોસિરામિ. ॥ ૩ ॥

શ્રી છ કાયના બોલ.

અથ છકાયના બોલ લખ્યા છે. પ્રથમ છકાયના નામ કહે છે. પહેલે બોલે ઈંદીયાવરકાય ૧, બંલી યાવરકાય ૨, સપિયાવરકાય ૩, સુમતિયાવરકાય ૪, પયાવચ્ચયાવરકાય ૫, જંગમકાય ૬, એ છકાયના નામ કહ્યાં, હવે ગોત્ર કહે છે. પૃથ્વીકાય ૧, અપકાય ૨, તેઉકાય ૩, વાઉકાય ૪, વનસ્પતીકાય ૫, ત્રસકાય ૬, એ છ ગોત્ર કહ્યાં.

હવે પૃથ્વીકાયના બે લેહ છે. સૂક્ષ્મ ને બાહર. સૂક્ષ્મ તે આખા લોકમાં ભર્યા છે. તે આપણી નજરે ન આવે. કેવલજ્ઞાની જાણે દેખે, ૧. હવે બાહર પૃથ્વીકાયના નામ કહે છે. પહેલે બોલે માટી ને મીઠાની જાત ૧. ખીજે ખડી ને ખારાની જાત ૨, ત્રીજે કાળમિંદ મરડીયા પહાણા ને સિલ્લાની જાત ૩, ચોથે હીંગલો ને હડતાળની જાત ૪, પાંચમે ગેર ને ગોપીચંદનની જાત ૫, છઠે રત્ન પરવાળાની જાત ૬, સાતમે બોલે સોનું, રૂપું, ત્રાંબુ, લોહું વગેરે ધાતુની જાત તથા સોળ જાતના રત્ન આદિ તેંતાલીસ જાતની પૃથ્વીકાય છે. તેમાં સુવાળી અને ખરખરી (કઠણ) એવા બે લેહ છે. તેમાં સુવાળીના સાત લેહ ને ખરખરીના છત્રીજ લેહ, એ તેંતાલીસ જાતની પૃથ્વીકાય છે. તેના

એક એક કકડામાં અસંખ્યાતા જીવ શ્રી ભગવંતે કહ્યા છે. તેમાંથી જીવાર તથા પીલું જેટલી પૃથ્વીકાય લઈએ, તેમાંથી એક એક જીવ નીકળીને પારેવા જેવડી કાયા કરે તો એક લાખ જોજનના જંબુદ્વીપમાં સમાય નહિ એમ જાણવત અસંખ્યાતા દ્વીપ સમુદ્ર બરાબર એટલા જીવ છે. તેના કૂળ બાર લાખ કોડ છે. તેનું આઉખું જઘન્ય અંતર મુહૂર્તનું છે. ઉત્કૃષ્ટ જુદું જુદું, તે નીચે મુજબ-સુકુમાળ માટીનું એક હબ્બર વરસનું, શુદ્ધ માટીનું બાર હબ્બર વરસનું, વેળું (રેતી) નું ચૌદ હબ્બર વરસનું, મણ્ડુસીલનું સોળ હબ્બર વરસનું, કાંકરાનું અઢાર હબ્બર વરસનું, ખર તે કઠણ પૃથ્વી વજ્ર, હીરા વગેરે તેનું બાવીસ હબ્બર વરસનું આયુષ્ય છે. તેની દયા પાળીએ તો અનંતા મોક્ષના મુખ પામીએ ઇતિ પૃથ્વીકાય સમાપ્ત. ૧

હવે અપકાય તે પાણી, તેના બે ભેદ છે. સૂક્ષ્મ ને બાદર. સૂક્ષ્મ તે આખા લોકમાં ભર્યા છે. તે આપણી નજરે ન આવે, ફક્ત કેવળી દેખે. હવે બાદર પાણીના નામ કહે છે. પહેલે બોલે વરસાદ ને કરાના પાણી ૧, બીજે બોલે ઝાકળ ને ધુમરના પાણી ૨, ત્રીજે કુવા, તળાવ ને નદીના પાણી ૩, ચોથે દરીઆ ને ઝરણાના પાણી ૪, ખારા ખાટા પાણી ૫, મોળા મીઠા પાણી ૬, જુદા જુદા રસના સાત સમુદ્ર છે તેના પાણી, લવણ સમુ-

દ્રવું પાણી ખાઈ છે, કાળોદધી સમુદ્રનું પાણી મીઠું, કાળું
 ને ભારે છે, એક સમુદ્રનું ઘીના રસ સરીખું છે, એક
 સમુદ્રનું દુધના રસ સરીખું છે, પુષ્કર અને સયંભુરમણ
 એ બે સમુદ્રનું મીઠું, આર્ધું, હલકું ને પથ્ય છે, ને એક
 સમુદ્રનું પાણી મદિરાના રસ સરખું છે. ૭. બાકી અસં-
 ખ્યાતા સમુદ્રના પાણી શેરડીના રસ જેવા છે, એ આદિ
 ઘણી જાતના પાણી છે, તેના એક ખીંદ્રમાં અસંખ્યાતા
 જીવ શ્રી ભગવંતે કહ્યા છે. તેમાંથી એક એક જીવ નીકળીને
 સરસવના દાણા જેવડી કાયા કરે તો એક લાખ જોજનના
 જંખૂદ્વીપમાં સમાય નહિ. “પૂર્વની પેર” તેના કૂળ
 સાતલાખ કરોડ છે. તેનું આયુષ્ય જઘન્ય અંતર મહૂર્તનું,
 ઉત્કૃષ્ટું સાત હજાર વરસનું છે. તેની દયા પાળીએ તો
 અનંતા મોક્ષના સુખ પામીએ. ॥ ૨ ॥

હવે તેઉકાય તે અગ્નિ. તેના બે લેહ. સૂક્ષ્મ ને બા-
 હર. સૂક્ષ્મ તે આખા લોકમાં ભર્યા છે. તે આપણી નજરે
 ન આવે. કેવળજ્ઞાની જાણે દેખે, ૧. હવે બાહર અગ્નિના
 નામ કહે છે. પેહેલે બોલે ચૂલા ને ભઠ્ઠીની અગ્નિ, ૧.
 ધુમાડા ને તાપણીની અગ્નિ, ૨. ચક્રમક ને વિજળીની
 અગ્નિ, ૩. દીવા ને ઉમાડાની અગ્નિ, ૪. ધગધગતા લોહા
 ને અરણીની અગ્નિ, ૫. એ આદે દર્શને ઘણી જાતની અગ્નિ
 છે, તેના એક તણખામાં અસંખ્યાતા જીવ ભગવંતે કહ્યા

છે. તેમાંથી એક એક જીવ નીકળીને ખસખસના દાણા જે-વડી કાયા કરે તો એક લાખ જોજનના જંબુદ્રીપમાં સમાય નહિ. તેના કુળ ત્રણ લાખ કરોડ છે. તેનું આયુષ્ય જઘન્ય અંતર મુહૂર્તનું, ઉત્કૃષ્ટ ત્રણ અહોરાત્રીનું છે. તેની દયા પાળીએ તો અનંતા મોક્ષના મુખ પામીએ. ૩.

હવે વાઉકાય તે વાયરો, તેના બે ભેદ છે. સૂક્ષ્મ ને બાદર. સૂક્ષ્મ તે આખા લોકમાં ભર્યા છે. તે આપણી નજરે ન આવે. જ્ઞાની જાણે દેખે, ૧. હવે બાદર વાયરાના નામ કહે છે. ઉગમણો ને આથમણો વા, ૧. ઉત્તર ને દક્ષિણનો વા, ૨. ઉંચો નીચો ને ત્રીજો વા, ૩. વડોળીઓ ને મંડળીઓ વા, ૪. શુંજવા ને સુધવા, ૫. એ આદે દઇને ઘણી જાતનો વાયરો છે, તે કેમ કરી હણાય છે ? તે કહે છે. ઉઘાડે મોઢે બોલ્યે, આપટ નાંખવે, સુપડે સોવે, ઝાટકવે, કાંતવે, પીંજવે, ટાબોટા વગાડવે, વીંઝણે વીંઝવે એટલે હલાવે, હીંચોળે હીંચકવે, એ આદે દઇને ઘણી જાતના શસ્ત્રે કરી હણાય છે. તેમાં એકવાર ઉઘાડે મોઢે બોલે અસંજ્યાતા જીવ હણાય છે. તેમાંથી એક એક જીવ નીકળીને વડના બીજ જેવડી કાયા કરે તો લાખ જોજનના જંબુદ્રીપમાં સમાય નહિ. તેના કુળ સાતલાખ કરોડ છે. તેનું આયુષ્ય જઘન્ય અંતર મુહૂર્તનું, ઉત્કૃષ્ટ ત્રણ હજાર વર્ષનું છે, તેની દયા પાળીએ તો અનંતા મોક્ષના મુખ પામીએ. ૪.

હવે પાંચમે બોલે વનસ્પતિકાય. તેના બે લેદ. સૂક્ષ્મ ને બાહર. સૂક્ષ્મ તે આખા લોકમાં ભર્યા છે. તે આપણી નજરે ન આવે જ્ઞાની બાણે દેખે. હવે બાહર વનસ્પતિકાય તેના બે લેદ. પ્રત્યેક ને સાધારણ. પ્રત્યેક તે કોને કહીએ? એક શરીરે એક એક જીવ હોય તેને પ્રત્યેક કહીએ, ૧. એક શરીરે અનંતા જીવ હોય તેને સાધારણ કહીએ, ૨. હવે પ્રત્યેક વનસ્પતિકાયના નામ કહે છે. પહેલે બોલે વૃક્ષ ને વેલાની જાત, ૧. બીજે રીંગણી, તુલસી ને શુભમની જાત, ૨. ત્રીજે એરડા, આકડા ને ધંતુરાની જાત, ૩. દાડમ, શેરડી ને કેળાંની જાત, ૪. ધો, કેવડો, ને તરણાની જાત ૫. ફુલ, કમળ ને નાગરવેલની જાત, ૬. બોરડી, કેવડો, કસેળાની જાત, ૭. જીવાર, બાજરો, મઠ, મકઈની જાત, ૮. સુવા, મોઘરી, તાંબળજો, વાલોળફળીની જાત, ૯. એ આદિ દર્ધને ઘણી જાતની પ્રત્યેક વનસ્પતિ છે. તેમાં ભગવંતે ત્રણ પ્રકારના જીવો કહ્યા છે, સંખ્યાતા ૧, અસંખ્યાતા ૨. અને અનંતા ૩. તેનું આયુષ્ય જઘન્ય અંતર્મુદૂર્તનું ઉત્કૃષ્ટ દસહજાર વરસનું છે. તેની દયા પાળીએ તો અનંતા મોક્ષના સુખ પામીએ. ૫.

હવે સાધારણ વનસ્પતિકાયના નામ કહે છે. પહેલે લીલકુલ ને સેવાળની જાત, ૧. બીજે ગાજર મુળાની જાત, ૨. ત્રીજે ડુંગળી લસણની જાત, ૩. ચોથે આદુ ને ગરમરની જાત, ૪. પાંચમે કંટાળો થોર, ખુરસાણી, કુંવાર,

સેલરાની જાત ૫. છઠે મોથ ને લુણીની જાત ૬. ઉગતા અંકુર ને કુણી કાકડીની જાત ૮. એ આદે ઘણી જાતની સાધારણ વનસ્પતિ છે. એક કંઠમૂળના કકડામાં અસંખ્યાતા શરીર છે ને એક એક શરીરે અનંતા જીવ છે. તે સમયે સમયે એક એક જીવ કાઢતાં અનંતે કાળે પણ એક શરીર ખાલી ન થાય પણ ઘણે અનંતે કાળે ખાલી થાય. તેનું આયુષ્ય જઘન્ય અંતર્મુહૂર્તનું ને ઉત્કૃષ્ટ દશ હજાર વર્ષનું છે. તે બેનાં કૂળ અઠાવીશ લાખ કોડ છે. તેની દયા પાળીએ તો અનંતા મોક્ષના મુખ પામીએ. ૫.

હવે ત્રસ કાય તેના ચાર ભેદ. બેઈન્દ્રિય ૧. તેઈન્દ્રિય ૨. ચૈર્ઈન્દ્રિય ૩. પંચેન્દ્રિય ૪. હવે બેઈન્દ્રિયના બે ભેદ. અપ્રજ્ઞાના ને પ્રજ્ઞાના. બેઈન્દ્રિય કોને કહીએ ? જેને કાયા ને જીવ્યા. કાયા તે સ્પર્શેન્દ્રિય ને જીવ્યા તે રસેન્દ્રિય એ બે ઈન્દ્રિય હોય તેને બેઈન્દ્રિય કહીએ. તેના નામ—જળો ને પોરાની જાત ૧. કીડા, કરમીઆ, સરમીયાની જાત ૨. મામણમુંડા ને અજસીયાની જાત ૩. લટલાળની જાત ૪. શંખ છીપ ને કોડાની જાત ૫. એ આદે દઈને ઘણા જાતના બેઈન્દ્રિય જીવ છે. તેના કૂળ સાતલાખ કોડ છે. તેનું આયુષ્ય જઘન્ય અંતર મુહૂર્તનું, ઉત્કૃષ્ટ આર વરસનું છે. તેની દયા પાળીએ તો અનંતા મોક્ષના મુખ પામીએ.

હવે તેઈન્દ્રિયના બે ભેદ. અપ્રજ્ઞાના ને પ્રજ્ઞાના. તેઈન્દ્રિય કોને કહીએ ? કાયા તે સ્પર્શેન્દ્રિય, મુખ તે રસેન્દ્રિય ને

નાશીકા તે ઘાણુંદ્રિય એ ત્રણ ઇંદ્રિય હોય તેને તેઇંદ્રિય કહીએ. તેના નામ—જીવં લીંબની જાત ૧. ચાંચડ માંકડની જાત ૨. કીડી કંથવાની જાત ૩. માટલા ને ધનેડાની જાત, ૪. જીવા, ઇંતડી ગીંગોડાની જાત, ૫. ધીમેલ, ઉધઈ ને ગધૈયાની જાત ૬. કાનખજુરા ને મકોડીની જાત ૭. એ આદે ઘણી જાતના તેઇંદ્રિય જીવ છે. તેના કૂળ આઠ લાખ કોડ છે. તેનું આયુષ્ય જઘન્ય અંતર્મુહૂર્તનું, ઉત્કૃષ્ટ ઓગણપચાસ દિવસનું, તેની દયા પાળીએ તો અનંતા મોક્ષના મુખ પામીએ. ૨.

હવે ચતુરિંદ્રિયના બે લેદ. અપ્રજાતા ને પ્રજાતા, ચતુરિંદ્રિય તે કોને કહીએ? કાયા, મુખ, નાશીકા ને આંખ. કાયા તે સ્પર્શેંદ્રિય, મુખ તે રસેંદ્રિય, નાશીકા તે ઘ્રાણેંદ્રિય, આંખ તે ચક્ષુ ઇંદ્રિય એ ચાર ઇંદ્રિય હોય તેને ચતુરિંદ્રિય કહીએ. માખી ને મસલાની જાત ૧. ડાસ ને મચ્છરની જાત ૨. જમરા, તીડ, પતંગની જાત ૩. કરોળીયા, કંસારીની જાત ૪. વીંછી, ખડમાંકડીની જાત ૫. બગા, ધુડીયા ને કુદાની જાત ૬. એ આદે ઘણી જાતના ચતુરિંદ્રિય જીવ છે, તેના કૂળ નવ લાખ કોડ છે, તેનું આયુષ્ય જઘન્ય અંતર્મુહૂર્તનું ઉત્કૃષ્ટ ૭ માસનું છે. તેની દયા પાળીએ તો અનંતા મોક્ષના મુખ પામીએ. ૩.

હવે પંચેંદ્રિય તે કોને કહીએ? કાયા, મુખ, નાશીકા, આંખ ને કાન (શ્રોતેંદ્રિય) એ પાંચ ઇંદ્રિ હોય તેને પંચેં-

દ્રિય કહીએ, તેની ચાર જાત—નારકી, તિર્યચ, મનુષ્ય ને દેવતા. તેમાં નારકીનાં સાત નરક, તેના અપ્રજાતા ને પ્રજાતા એમ ચૌદ લેહ નારકીના. તેની કુળ કોડી ૨૫ લાખ કોડ છે. તિર્યચના પાંચ લેહ—જળચર, થળચર, ઉરપર, ભુજપર, ને ખેચર એ પાંચ સમુચ્છિમ ને એ પાંચ ગર્ભજ, એમ પાંચ હુ દસ તેના અપ્રજાતા ને પ્રજાતા એવં દસ હુ વીશ લેહ તિર્યચ પંચેદ્રિયનાં જાણવા.

હવે તિર્યચ પંચેદ્રિયની કુળ કોડી જુદી જુદી કહે છે. જળચરની સાડાબાર લાખ કોડ, થળચરની દસલાખ કોડ, ઉરપરની દસ લાખ કોડ, ભુજપરની નવ લાખ કોડ, ખેચરની બાર લાખ કોડ, એમ તિર્યચની કુળ કોડી જાણવી.

હવે મનુષ્યના ચાર લેહ તે કહે છે—પંદરકર્મભૂમિના, ત્રીસ અકર્મભૂમિના, છપન અંતરદ્રીયાના મનુષ્ય, એ ત્રણે એકસો ને એક ક્ષેત્રનાં અપ્રજાતા ને પ્રજાતા એવં એકસો એક હુ ખસેં બે લેહ થયા, હવે ચોથા લેહમાં ચૌદ સ્થાનકના સમુચ્છિમ મનુષ્ય તે પણ એકસો એક ક્ષેત્રમાં ઉપજે છે તે અપ્રજાતા છે માટે એકસો એક લેહ તેના. એમ સર્વ મળીને ત્રણસેં ને ત્રણ લેહ મનુષ્યના છે, તેના કુળ બાર લાખ કોડ છે.

હવે દેવતાના ચાર લેહ છે—સવનપતિ ૧. વાણુચંતર ૨. જ્યોતષી ૩. વૈમાનીક ૪. ચારે જાતના નવાણું લેહ થાય, તેના અપ્રજાતા ને પ્રજાતા એમ એકસો અડાણું લેહ દેવતાના જાણવા. તેના કુળ છવીસ લાખ કોડ છે. હવે નાર-

ક્રીનું આઉખું જધન્ય દશ હજાર વરસનું, ઉત્કૃષ્ટ તેત્રીસ સાગરોપમનું, તિર્યચનું આઉખું ૪૦ અં. ઉં ત્રણ પલ્લનું, મનુષ્યનું આઉખું ૪૦ અંતર્મુદૂર્તનું, ઉં ત્રણ પલ્લનું, દેવતાનું આઉખું ૪૦ દસહજાર વરસનું, ઉં તેત્રીસ સાગરોપમનું. એમ આઉખું જાણવું. સર્વ એકેન્દ્રિય, બેદ્રિય તેદ્રિય, ચતુરિન્દ્રિય ને પંચેન્દ્રિય એ સર્વના મળીને પાંચસે ને ત્રેસઠ લેહ જીવના જાણવા. તેનો વિસ્તાર નવ-તત્ત્વથી જાણવો. તેની દયા પાળીએ તો અનંતા મોક્ષના મુખ પામીએ.

શ્રી છકાયના બોલ સંપૂર્ણ.

સ્તુતિ.

નમું પંચ પરમોષ્ટ દેવને, કહું નિત્ય નિત્ય તેની સેવને.
ચાર કર્મ ધનઘાતી ખપાવ્યાં, વંદુ દેવ અરિહંતને. નમુ ૧
આઠે કર્મના ઓઘ ઉડાડ્યા, પ્રભુમું સિદ્ધ લગવંતને. નમુ ૨
પાંચે પડું પ્રેમે આચાર્યજીને, છત્રીસ મહાગુણી સંતને. નમુ ૩
પચીશ ગુણ શ્રીઉપાધ્યાયજીના, ધન્ય મહાપુદ્ગિવંતને. નમુ ૪
મહાવ્રતધારી મહા ઉપકારી, સત્તાવીશ ગુણી સંતને. નમુ ૫
વલ્લભ ભાવે વંદન કરતા, આણે નક્કી લવ અંતને. નમુ ૬

શ્રી નવતત્ત્વ.

હવે વિવેકી સમકીર્તદષ્ટિ જીવને નવ પદાર્થ જેવા છે તેવા તથાસ્પ બુદ્ધિ પ્રમાણે ગુરુ આમન્યાયથી ધારવા જોઈએ માટે તે નવ પદાર્થના નામ કહે છે. જીવતત્ત્વ, અજીવતત્ત્વ, પુણ્ય તત્ત્વ, પાપ તત્ત્વ, આશ્રવ તત્ત્વ, સંવર તત્ત્વ, નિર્જરા તત્ત્વ, બંધ તત્ત્વ, અને નવમો મોક્ષ તત્ત્વ.

હવે પહેલો જીવતત્ત્વ કોને કહીએ ? ચૈતન્ય લક્ષણ, સદા સઉપયોગી, અસંખ્યાત પ્રદેશી, સુખ દુઃખનો બાણ, સુખ દુઃખનો વેદક, પર્યાયવંત ને પ્રાણનો ધારણ કરનાર તેને જીવ તત્ત્વ કહીએ ૧. અજીવતત્ત્વ તે કોને કહીએ ? જડ લક્ષણ, ચૈતન્યરહીત તેને અજીવતત્ત્વ કહીએ ૨ પુણ્ય તે શુભ કમાણીએ કરી, શુભ કર્મના ઉદયે કરી જેના કૃણ ભોગવતાં આત્માને મીઠા લાગે તેને પુણ્ય તત્ત્વ કહીએ ૩. પાપ તત્ત્વ તે કોને કહીએ ? અશુભ કમાણીએ કરીને અશુભ કર્મના ઉદયે કરી જેનાં કૃણ આત્માને ભોગવતાં કડવાં લાગે (દુઃખ થાય) તેને પાપ તત્ત્વ કહીએ ૪. આશ્રવ તે અવ્રત ને અપચ્ચખાણે કરી, વિષય કષાયને સેવવે કરી, આત્માસ્પ તળાવને વિષે, ઇદ્રિઆદિક ઘડનાળે (છીદ્રે) કરી કર્મ પાપસ્પ જળનો પ્રવાહ આવે, તેને આશ્રવ

તત્ત્વ કહીએ ૫. સંવર તે જીવરૂપ તળાવને વિષે કર્મરૂપ જળને વ્રત પચ્ચખાણાદિક દ્વાર દર્ધ રોકીએ તેને સંવર તત્ત્વ કહીએ ૬. નિર્જરા તે આત્માના પ્રદેશથી બારે ભેદે તપશ્ચર્યાયે કરી, દેશ થકી કર્મનું નિર્જરવું (દુર થવું) તેને નિર્જરા તત્ત્વ કહીએ ૭. બંધ તે આત્માના પ્રદેશને કર્મ પુફ્ફાળના દળ ખીર નીરનીપરે, લોહપિંડ અગ્નિની પરે લોલીભૂત થઈ જીવ અને કર્મ માંડોમાંડે એકઠા થઈ બંધાય તેને બંધ તત્ત્વ કહીએ ૮. સકળ આત્માના પ્રદેશથી સકળ કાર્યની સિદ્ધિ થાય તેને મોક્ષ તત્ત્વ કહીએ, એ નવ પદાર્થમાં જીવ ને અજીવ એ બે જાણવા ભોગ છે. પુણ્ય, સંવર, નિર્જરા અને મોક્ષ એ ચારે આદરવા ભોગ છે. પાપ, આશ્રવ અને બંધ એ ત્રણ છાંડવા ભોગ છે. હવે જીવનો એક ભેદ. સકલ જીવોનું ચૈતન્ય લક્ષણ એક છે માટે સંગ્રહનયે કરી એક ભેદે જીવ કહીએ તથા બે પ્રકારે પણ જીવ કહીએ. ત્રસ ને થાવર. બેઈંદ્રિય, તેઈંદ્રિય, ચત્રિંદ્રિય તેને ત્રસ કહીએ ૧. થાવર એટલે સ્થિર રહે તેને થાવર કહીએ તે પૃથ્વી, અપ, તેડ, વાઉ, વનસ્પતિ ૨. બે પ્રકારે જીવ, સિદ્ધ અને સંસારી તથા ત્રણ ભેદે જીવ, સ્ત્રીવેદ, પુરૂષવેદ, નપુંસકવેદ. વળી ત્રણ પ્રકારે જીવ. ભવસિદ્ધિઆ, અભવસિદ્ધિઆ, નોભવસિદ્ધિયાનોઅભવસિદ્ધિયા, તથા ચાર ભેદે જીવ, નારકી, તીર્થીય, મનુષ્ય ને દેવતા વળી ચાર પ્રકારે જીવ, ચક્ષુદર્શની ૧. અચક્ષુદર્શની ૨. અવધિદર્શની ૩.

કેવળદર્શની ૪. તથા પાંચ પ્રકારે જીવ—એકેન્દ્રિય, બેઇન્દ્રિય, તેઇન્દ્રિય, ચત્તરિન્દ્રિય, પંચેન્દ્રિય. વળી પાંચ પ્રકારે જીવ, સજ્જેવી, મનજેવી, વચનજેવી, કાયજેવી, અજેવી, તથા છ પ્રકારે જીવ, પૃથ્વીકાય, અપકાય, તેઉકાય, વાઉકાય, વનસ્પતિકાય, ત્રસકાય. વળી છ પ્રકારે જીવ, સકષાયી, કૈલકષાયી, માનકષાયી, માયાકષાયી, લોભકષાયી, અકષાયી, તથા સાત પ્રકારે જીવ—નારકી, તિર્યચ, તિર્યચણી, મનુષ્ય, મનુષ્યણી, દેવતા, દેવી તથા આઠ પ્રકારે જીવ, સલેશી, કૃષ્ણલેશી, નીલલેશી, કાપુતલેશી, તેજુલેશી, પદ્મલેશી, શુક્લલેશી, અલેશી, તથા નવ પ્રકારે જીવ, પૃથ્વી, અપ, તઉ, વાઉ, વનસ્પતિ, બેઇન્દ્રિય, તેઇન્દ્રિય, ચત્તરિન્દ્રિય, પંચેન્દ્રિય, તથા દસ લેહે જીવ, પાંચ સ્થાયર, ચાર ત્રસ ને સિદ્ધ, તથા અગીઆર લેહે જીવ, એકેન્દ્રિય, બેઇન્દ્રિય, તેઇન્દ્રિય, ચત્તરિન્દ્રિય, પંચેન્દ્રિય, એ પાંચના અપ્રજ્ઞાતા ને પ્રજ્ઞાતા એવં દસ ને અનેન્દ્રિય તે ઇન્દ્રિય રહિત, એવં અગ્યાર, તથા બાર લેહે જીવ, પૃથ્વીકાય, અપકાય, તેઉકાય, વાઉકાય, વનસ્પતિકાય, બેઇન્દ્રિય, તેઇન્દ્રિય, ચત્તરિન્દ્રિય, નારકી, તિર્યચ પંચેન્દ્રિય મનુષ્ય ને દેવતા એવં બાર. હવે તેર પ્રકારે જીવ કૃષ્ણલેશી, નીલલેશી, કાપુતલેશી, તેજુલેશી, પદ્મલેશી, ને શુક્લલેશી, એ છના અપ્રજ્ઞાતા ને પ્રજ્ઞાતા, એવં છ હુ બાર, ને અલેશી એ મળીને તેર લેહે થયા. હવે ચઉઠ પ્રકારે જીવ સુદ્ધ એકેન્દ્રિયનો અપ્રજ્ઞાતા ને પ્રજ્ઞાતા, બાહર એકેન્દ્રિયનો

અપ્રજ્ઞાનો ને પ્રજ્ઞાનો, બેઈન્દ્રિયનો અપ્રજ્ઞાનો ને પ્રજ્ઞાનો, તેઈન્દ્રિયનો અપ્રજ્ઞાનો ને પ્રજ્ઞાનો, ચૈરિન્દ્રિયનો અપ્રજ્ઞાનો ને પ્રજ્ઞાનો, સંજી પાંચેન્દ્રિયનો અપ્રજ્ઞાનો ને પ્રજ્ઞાનો, એ ચૈદ્દ પ્રકારે જીવ હવે વ્યવહાર વિસ્તારનયે કરી સર્વ સંસારી જીવના પદ્મ ભેદ કહે છે.

હવે પ્રથમ નારકીના ચૈદ્દ ભેદ કહે છે. સાત નરક તેના નામ કહે છે—ધમા ૧. વંશા ૨. શિલા ૩. અંજણ ૪, રિકા ૫. મધા ૬. માધવઈ ૭. હવે તેના ગોત્ર કહે છે. રત્નપ્રભા ૧. સકરપ્રભા ૨. વાલુપ્રભા ૩. પંકપ્રભા ૪. ધૂમપ્રભા ૫. તમપ્રભા ૬. તમતમાપ્રભા ૭. એ સાતે નરકના અપ્રજ્ઞાના ને પ્રજ્ઞાના એવં સાત હુ ચૈદ્દ ભેદ નારકીના જાણવા. હવે તિર્યચના અડતાળીસ ભેદ કહે છે. પૃથ્વી, પાણી, તેઉ, વાઉ, એ ચાર સૂક્ષ્મ ને બાહર, એવં આઠ, એ આઠના અપ્રજ્ઞાના ને પ્રજ્ઞાના, એવં આઠ હુ સોલ ને વનસ્પતિના ત્રણ ભેદ, સૂક્ષ્મ, પ્રત્યેક, સાધારણ એ ત્રણના અપ્રજ્ઞાના ને પ્રજ્ઞાના એવં ત્રણ હુ છ, એ છ ને આગલા સોલ મળી બાવીશભેદ એકેન્દ્રિયના થયા. ત્રણવિગ્રહેન્દ્રિય તે બેઈન્દ્રિય તેઈન્દ્રિય ચૈરેન્દ્રિય એ ત્રણના અપ્રજ્ઞાના ને પ્રજ્ઞાના એવં છ ને આગલા બાવીશ કુલ અઠાવીશ થયા. હવે જળચર, થળચર, ઉરપર, જીવપર, ખેચર એ પાંચ સમુદ્રચર ને ગર્ભજ એવં દશ, તેના અપ્રજ્ઞાના ને પ્રજ્ઞાના એવં વીશ. કુલ અઠાવીશ ને વીશ અડતાલીશ ભેદ તિર્ય-

ચના કહ્યાં. હવે ત્રણસેં ત્રણ લેઈ મનુષ્યના કહે છે. પંદર કર્મભૂમિના મનુષ્ય, ત્રીસ અકર્મભૂમિના મનુષ્ય, છપન અંતરદ્વીપાના મનુષ્ય, એવં એકસો એક ક્ષેત્રના ગભંજ મનુષ્ય તેના અપ્રજ્ઞતા ને પ્રજ્ઞતા એવં બંનેને એકસો એક ક્ષેત્રના સમુચ્છિન્ન મનુષ્ય તે અપ્રજ્ઞતા, એવં ત્રણસેં ને ત્રણ લેઈ થયા. હવે એકસો એક ક્ષેત્રનો વિસ્તાર કહે છે. કર્મભૂમિ ને કોને કહીએ? અસી એટલે તરવાર પ્રમુખ હથિયારનું બાંધવું, મસી એટલે તરવાર પ્રમુખ હથિયારનું બાંધવું, મસી એટલે લાખવું, કૃષી એટલે ખેડ કરવી, એ ત્રણ પ્રકારના બ્યાપારે કરી આજીવિકા ચલાવે તેને કર્મ-ભૂમિના મનુષ્ય કહીએ. તે કર્મભૂમિના પંદર ક્ષેત્ર છે તે કહે છે પાંચ ભરત, પાંચ ઇરવત, પાંચ મહાવિદેહ, એ પંદર ક્ષેત્ર ક્યાં છે? તે કહે છે. એક લાખ જોજનનો જંબૂદ્વીપ છે, તેમાં એક ભરત, એક ઇરવત ને એક મહાવિદેહ એ ત્રણ છે. જંબૂદ્વીપને ફરતો બે લાખ જોજનનો લવણ સમુદ્ર છે, તેને ફરતો ચાર લાખ જોજનનો ધાતકીખંડ દ્વીપ છે, તેમાં બે ભરત, બે ઇરવત ને બે મહાવિદેહ એમ છ ક્ષેત્ર છે. ધાતકીખંડને ફરતો આઠ લાખ જોજનનો કાળોદધી સમુદ્ર છે, તેને ફરતો આઠ લાખ જોજનનો અર્ધપુષ્કર દ્વીપ છે, તેમાં બે ભરત, બે ઇરવત, બે મહાવિદેહ એમ છ ક્ષેત્ર છે. એ પંદર ક્ષેત્ર કર્મ-ભૂમિના કહ્યાં. હવે ત્રીસ અકર્મભૂમિના મનુષ્ય કહે છે.

અકર્મભૂમિ તે કોને કહીએ ? અસી, મસી ને કૃષી એ ત્રણ પ્રકારના વ્યાપાર રહિત ને દસ પ્રકારના કદપવૃક્ષે કરીને જીવે તેને અકર્મભૂમિના મનુષ્ય કહીએ. તે ક્રિયા ? પાંચ હેમવય, પાંચ ઇરણુવય, પાંચ હરિવાસ, પાંચ રમકવાસ, પાંચ દેવશુર, પાંચ ઉત્તર શુર, એવં ત્રીસ, તે ક્યાં છે ? એક હેમવય, એક ઇરણુવય, એક હરિવાસ, એક રમકવાસ, એક દેવશુર, એક ઉત્તરશુર, એ છ ક્ષેત્ર જંબૂદ્વીપમાં છે. હેમવય પ્રમુખ બળે ક્ષેત્ર ધાતકીખંડ દ્વીપમાં છે. એવં અઢાર ને હેમવય પ્રમુખ બળે ક્ષેત્ર અર્ધપુષ્કર દ્વીપમાં છે. એ કુલ ત્રીસ ક્ષેત્ર અકર્મભૂમિના મનુષ્ય કહ્યાં. હવે છપન અંતરદ્વીપના મનુષ્ય કહે છે. જંબૂદ્વીપના ભરતક્ષેત્રની મર્યાદાનો કરણહાર ચૂલ હેમવંત નામે પર્વત છે, તે પીઠો સોનાનો છે, સો જોજનનો ઉંચો છે; સો ગાઉનો ઉંડો છે, ઉત્તર દક્ષિણ એક હજાર બાવન જોજન ને બાર કળાનો પહોળો છે. પૂર્વ પશ્ચિમ ચોવીસ હજાર નવસેં બત્રીસ જોજનનો લાંબો છે. તેને પૂર્વ પશ્ચિમને છેડે બળે ડાઘાં નીકળી છે એમ ગ્રંથમાં અધિકાર છે. એક એક ડાઘા ચોરાસીસેં ચોરાસીસેં જોજનની ઝાંઝેરી લાંબી છે, તે એક એક ડાઘા ઉપર સાત સાત અંતર દ્વીપા છે, તે ચાર ડાઘા ઉપર સાત ચોક અઠાવીસ અંતર દ્વીપા છે. તેમજ ઇરવત ક્ષેત્રની મર્યાદાનો કરણહાર શિખરી પર્વત છે, તે પણ ચૂલ હેમવંત સરિખો બાજુવો. તેને પણ પૂર્વ પશ્ચિમે બળે ડાઘા નીકળેલી છે, તે એક એક ડાઘા ઉપર

સાત સાત અંતર દ્વીપા છે. એવં અઠાવીસ હુ છપન અંતર દ્વીપા બાણવા. તે એક સો એક ક્ષેત્રના સમુદ્ધિમ મનુષ્ય ઐહ સ્થાનકમાં ઉપજે છે, તે કહે છે. ઉચ્ચારેસુ વા-તે વડી નીતમાં ઉપજે ૧, પાસવણેસુ વા-તે લઘુ નીતમાં ઉપજે ૨, ખેજેસુ વા-તે બળખામાં ઉપજે ૩, સંઘાણેસુ વા-તે નાકની લીટમાં ઉપજે ૪, વંતેસુ વા-તે વમનમાં ઉપજે ૫, પીતેસુ વા-તે લીલાં પીળા પીતોડામાં ઉપજે ૬, પુએસુ વા-તે પડમાં ઉપજે ૭, સોણીએસુ વા-તે લોહીમાં ઉપજે ૮, મુક્કેસુ વા-તે વીર્યમાં ઉપજે ૯, મુક્ક પોગલપરિસાડીએસુ વા-તે વીર્યાદિકના પુદ્ગલ સુકાણા, તે ફરીથી લીના થાય તેમાં ઉપજે ૧૦, વિગયજીવકલેવરેસુ વા-તે મનુષ્યના કલેવરમાં ઉપજે ૧૧, ઈત્થીપુરિસસંભેગેસુ વા-તે સ્ત્રી પુરુષના સંભેગમાં ઉપજે ૧૨, નગરનિધમણેસુ વા-તે નગરની ખાળ પ્રમુખ ગટરમાં ઉપજે ૧૩, સંવેમુએવ અસુધંઠાણેસુ વા-તે સર્વ અશૂચિના સ્થાનકોમાં ઉપજે ૧૪, એવં સર્વ મળીને ત્રણસેં ત્રણ લેહ મનુષ્યના કંઠા. હવે દેવતાના એક સો અઠાણું લેહ કહે છે. તેમાં દસ લવનપતિ તેના નામ- અસુરકુમાર, નાગકુમાર, સુવર્ણકુમાર, વિદ્યુતકુમાર, અસિ- કુમાર, દ્વીપકુમાર, ઉદ્ધિકુમાર, દિશાકુમાર, પવનકુમાર, સ્તનિતકુમાર ૧૦. હવે પંદર પરમાધામીના નામ કહે છે- અંબ, અંબારિસ, સામ, સખળ, રૂદ્ર, વૈરૂદ્ર, કાળ, મહાકાળ, અસિપુત્ર, ધનુષ્ય, કુંભ, વાળ, વેતરણી, ખરસ્વર, મહાધૌષ

૧૫. હવે સોળ વાણ્યંતરના નામ કહે છે-પિશાચ, ભૂત, જક્ષ, રાક્ષસ, કિન્નર, કિંપુરુષ, મહોરગ, ગાંધર્વ, આણ્વપન્ની, પાણ્વપન્ની, ઇંસિવાઈ, ભૂઈવાઈ, કંદીય, મહાકંદીય, કોહંડ, પયંગદેવ, એ ૧૬. હવે દસ જંભકાના નામ કહે છે-આણ્વજંભકા, પાણ્વજંભકા, લયણ્વજંભકા, સયણ્વજંભકા, વત્થજંભકા, પુપ્પજંભકા, ફળજંભકા, ખીયજંભકા, વિજ્ઞણ્વજંભકા, અવિયતજંભકા ૧૦. હવે દસ જ્યોતિષોના નામ-ચંદ્રમા, સૂર્ય, શુક્ર, નક્ષત્ર, તારા, એ પાંચ ચર તે અઢીદ્વીપમાં છે, ને પાંચ સ્થિર તે અઢી દ્વીપ બહાર છે. એવં ૧૦. હવે ત્રણ કિલ્લિષીના નામ કહે છે-ત્રણ પદ્મીયા, ત્રણ સાગરીયા, તેર સાગરીયા. હવે નવ લોકાંતિકના નામ-સારસ્વત, આદિત્ય, વહુનિ, વરુણ, ગર્દતોયા, તોશિયા, અઘ્યાબાધ, અગિચ્ચા, રિઠ્ઠા એવં ૯. હવે બાર દેવલોકના નામ-સુધમા, ઇશાન, સનતકુમાર, મોહંદ્ર, બ્રહ્મલોક, લંતાક, મહાશુક્ર, સહસાર, આણ્વત, પ્રાણ્વત, આરણ્વ, અચ્યુય, એવં ૧૨. હવે નવ ઐવેયકના નામ કહે છે. ભદ્રે, સુભદ્રે, સુભાએ, સુમાણ્વસે, પ્રીયદંસણ્વે, સુદંસણ્વે, આમોહે, સુપડિગધે, જસોધરે એવં ૯. હવે પાંચ અનુત્તર વિમાનના નામ. વિજય, વિજયંત, જયંત, અપરાજીત, સર્વાર્થસિદ્ધ, એ ૫. એવં સર્વ મળીને નવાણ્વ જાતના દેવતા. તેના અપ્રજાતા ને પ્રજાતા, એવં નવાણ્વ ૬ એકથો અઠાણ્વ લેદ દેવતાના જાણવા ચારે ગતિના સર્વ મળીને ત્રેસઠ લેદ જીવના જાણવા. ઇતિ.

બીજો અણ્વતત્ત્વ કહે છે. હવે પ્રથમ અણ્વતત્ત્વના
 ચૌદ લેહ કહે છે. ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય, આકાશ-
 સ્તિકાય. એ ત્રણ દ્રવ્યના એક એક દ્રવ્યના ત્રણ ત્રણ લેહ
 થાય છે, તે કહે છે. ધર્માસ્તિકાયનો સ્કંધ ૧, દેશ ૨, પ્રદેશ
 ૩, અધર્માસ્તિકાયનો સ્કંધ ૪, દેશ ૫, પ્રદેશ ૬, આકાશ-
 સ્તિકાયનો સ્કંધ ૭, દેશ ૮, પ્રદેશ ૯, ને અઢા સમયકાળ
 ૧૦ એ દશ લેહ અરૂપી અણ્વના કહ્યા. હવે પુદ્ગલાસ્તિ-
 કાયના ચાર લેહ, પુદ્ગલાસ્તિકાયનો સ્કંધ ૧, દેશ ૨, પ્રદેશ
 ૩, પરમાણુ પુદ્ગલ ૪, એ ચાર લેહ રૂપી અણ્વના કહ્યાં.
 એવં કુલ ચૌદ લેહ જાણવા. હવે વ્યવહાર વિસ્તારનયે કરી
 ૫૬૦ લેહ અણ્વતત્ત્વના કહે છે. તેમાં પ્રથમ ત્રીશ લેહ
 અરૂપિ અણ્વના કહે છે. ધર્માસ્તિકાય દ્રવ્ય થકી એક, ક્ષેત્ર
 થકી લોક પ્રમાણે, કાળ થકી અનાદિ અનંત, ભાવ થકી
 અવર્ણે, અગંધે, અરસે, અક્ષાસે, અમૂર્તિ ૪, ગુણ થકી
 ચલણ સહાય ૫, અધર્માસ્તિકાય દ્રવ્યથકી એક ૬, ક્ષેત્રથકી
 લોક પ્રમાણે ૭, કાળથકી આદિ અંત રહિત ૮, ભાવ થકી
 અવર્ણે, અગંધે, અરસે, અક્ષાસે, અમૂર્તિ ૯, ગુણથકી સ્થીર
 સહાય ૧૦, આકાશસ્તિકાય દ્રવ્ય થકી એક ૧૧, ક્ષેત્રથકી
 લોકાલોક પ્રમાણે ૧૨, કાળથકી અનાદિ અનંત ૧૩, ભાવ
 થકી અવર્ણે, અગંધે, અરસે, અક્ષાસે, અમૂર્તિ ૧૪, ગુણ
 થકી અવગાહનાદાન તે વસ્તુનો સમાવવો ૧૫, હવે કાળ

દ્રવ્યથકી અનેક ૧૬, ક્ષેત્ર થકી અઢીઢીપ પ્રમાણે ૧૭, કાળ થકી અનાદિ અનંત ૧૮, ભાવથકી અવર્ણે અગંધે અરસે, અક્રાસે, અમૂર્તિ ૧૯, ગુણ થકી વર્તના લક્ષણ તે જીવઅજીવ ઉપર વર્તે છે ૨૦, આ વીશ ને પૂર્વે દસ કહ્યા તે મળી ત્રીસ લેદ અરૂપિ અજીવના જાણવા. હવે ૫૩૦ લેદ રૂપી અજીવના કહે છે. તેમાં પ્રથમ વર્ણ પાંચ—કાળો ૧, લીલો ૨, રાતો ૩, પીળો ૪, ઘોળો ૫, એક એક વર્ણમાંહે વીશ વીશ લેદ લાલે તે કહે છે. જે ગંધ—પાંચ રસ, પાંચ સંઠાણ, આઠ ફરસ, એવં વીશ તે પાંચેના વીશ પંચાને સો થયા હવે ગંધ જે સુરભિગંધ ને દુર્ભિગંધ એક એક ગંધમાંહે ત્રેવીસ ત્રેવીસ લેદ લાલે તે કહે છે. પાંચ વર્ણ, પાંચ રસ, પાંચ સંઠાણ, આઠ ફરસ, એવં તેવીશ દુ છેતાલીશ લેદ જે ગંધના જાણવા. હવે પાંચ રસ—તીજો, કડવો, કસાયલો, ખાટો, મીઠો, ૫. એક એક રસમાં વીશ વીશ લેદ લાલે તે કહે છે. પાંચ વર્ણ, જે ગંધ, પાંચ સંઠાણ, આઠ ફરસ, એવં વીશ. તે પાંચના વીશ પંચા સો લેદ રસના જાણવા. હવે પાંચ સંઠાણ કહે છે. પરિમંડળ સંઠાણ ૧, વટસંઠાણ, ૨, ચંશ સંઠાણ ૩, ચઉરંશ સંઠાણ ૪, આયાત સંઠાણ ૫, એક એક સંઠાણમાં વીશ વીશ લેદ લાલે તે કહે છે. પાંચ વર્ણ, જે ગંધ, પાંચ રસ, આઠ, ફરસ, એવં વીશ પંચા સો લેદ સંઠાણના જાણવા.

હવે આઠ ફરસ કહે છે. ખરખરો ૧, સુવાળો (લીસો) ૨, ભારે ૩, હળવો ૪, ટાઢો ૫, ઉત્તો ૬, ચોપડયો ૭,

હુખો ૮, એક એક ફરસમાં તેવીશ તેવીશ લેદ લાલે તે કહે છે. પાંચ વર્ણ, બે ગંધ, પાંચ રસ, પાંચ સંઠાણુ, છ ફરસ, એવાં તેવીશ લેદ લાલે. ખરખરામાં ખરખરો ને સુંવાળો બે વર્જવા. સુંવાળામાં સુંવાળો ને ખરખરો બે વર્જવા. ભારેમાં હલકો ને ભારે વર્જવો. હલકામાં ભારે ને હલકો વર્જવો. ટાઢામાં ટાઢો ને ઉનો વર્જવો, ઉનામાં પણ એ બે વર્જવા. હુખામાં હુખો ને ચોપડ્યો એ બે વર્જવા. ચોપડ્યામાં પણ એ બે વર્જવા. એમ બે ફરસ વર્જવા. એમ એક ફરસના તેવીશ લેદ પ્રમાણે આઠ ફરસના એકસો ચોરાસી લેદ જાણવા. પૂર્વે કહ્યા તે ત્રીસ લેદ અરૂપી અજીવના, સો પાંચ વર્ણના, છેતાળીશ બે ગંધના, સો પાંચ રસના, સો પાંચ સંઠાણુના, એકસો ચોરાસી આઠ ફરસના, કુલ મળીને ૫૬૦ લેદ અજીવતત્ત્વના જાણવા. ઇતિ અજીવતત્ત્વ સમાપ્ત.

હવે ત્રીજે પુણ્યતત્ત્વ કહે છે. હવે તેમાં નવ પ્રકારે પુણ્ય ઉપરાજે તે કહે છે. અન્ન પુન્ને-તે અન્ન આપવાથી ૧, પાણ્યપુન્ને-તે પાણી વિગેરે આપવાથી ૨, લયણ પુન્ને-તે સાધુ મુનિરાજ આદેને જગ્યા દેવાથી ૩, સયણપુન્ને-તે શય્યા પાટ પ્રમુખ દેવાથી ૪, વચપુન્ને-તે વસ્ત્ર આપવાથી ૫, મનપુન્ને ૬, વચનપુન્ને ૭, કાયપુન્ને ૮, નમસ્કારપુન્ને ૯, નેના શુભ કૃણ છેતાળીસ લેદે ભોગવે તે કહે છે. શાતાવેદન તે જેને ઉદયે જીવ શાતા પામે ૧, ઉચ ગોત્ર તે ઉચા પુણ્ય ઉપજે ૨, મનુષ્યગતિ ૩, મનુષ્યાનુ-

પૂર્વિ ૪, દેવગતિ ૫, દેવાનુપૂર્વ ૬, પંચેન્દ્રિય ભતિ કે
 જેના ઉદયે પંચેન્દ્રિયપણું પામે ૭, પાંચ શરીર તે કહે છે.
 ઉદારિક શરીર ૮, વૈકેય શરીર ૯, આહારક શરીર ૧૦,
 તેજસ શરીર ૧૧, કાર્મણુ શરીર ૧૨, ઉદારિકના અંગ ઉપાંગ,
 ૧૩, વૈકેયના અંગ ઉપાંગ ૧૪, આહારકના અંગ ઉપાંગ ૧૫,
 તેજસ, કાર્મણુને અંગ ઉપાંગ નથી. વજ્રજ્વલનારાય સંઘ-
 યણુ તેનો અર્થ કહે છે. વજ્ર તે ખીલી, જ્વલ તે પાટો,
 નારાય તે બે પાસાના મર્કટખંધ, પ્રથમ મર્કટખંધ, તે
 ઉપર પાટો, તે ઉપર ખીલી એવો હાડનો સમુદાય હોય
 તેને વજ્રજ્વલનારાયસંઘયણુ કહીએ ૧૬, સમ ચતુરંશ
 સંઠાણુ ૧૭, શુભ વર્ણુ તે ધોળો, પીળો પ્રમુખ ૧૮, શુભ
 ગંધ તે સુરભિ ગંધ ૧૯, શુભ રસ ૨૦, શુભ સ્પર્શ ૨૧,
 અગુરૂ લઘુ નામ તે આકડાના કપાસની માફક શરીર હળવું
 નહિ તેમ લોઢાના ગોળાની માફક ભારે પણ નહિ ૨૨,
 પરાધાત નામ તે જેના ઉદયથી બળીયાને જીતે ૨૩, ઉશ્વાસ
 નામ તે શ્વાસોશ્વાસ સુખે દે ને મુકે તે ૨૪, આતાપ નામ
 તે સૂર્યની માફક તેજ લાગે તે ૨૫, ઉદ્યોત નામ તે ચંદ્ર-
 માની માફક પ્રકાશવંત થવું તે ૨૬, શુભ ચાલવાની ગતિ
 ૨૭, નિર્માણુ નામ તે અંગના અવયવને ઠેકાણે બેસાડવું
 તે ૨૮, ત્રસ નામ ૨૯, બાહર નામ ૩૦, પ્રબાહા નામ ૩૧
 પ્રત્યેક નામ ૩૨, સ્થિર નામ ૩૩, શુભ નામ ૩૪, સૌભાગ્ય
 નામ ૩૫, સુસ્વર નામ ૩૬, આદેય નામ ૩૭, જ્યોત્સ્નીતિ

નામ ૩૮, દેવતાનું આઉખું ૩૯, મનુષ્યનું આઉખું ૪૦, તિર્થંચનું આઉખું ભુગલવત્ ૪૧, તીર્થંકર નામ કર્મ ૪૨, એવં જેતાળીશ લેઈ પુણ્યતત્ત્વના બહુવા. પુણ્ય તે આત્માને પવિત્ર કરે. ધર્મની સહાય દે. ચૌદમાં શુભકાળના મુખી પુણ્ય છે. તે વોળાવા રૂપ બહુવો. પુણ્યથી મળેલ શુભ ભોગ તથા પાંચ ઇન્દ્રિયોનો વિષય, તેમાં તલાલીન થઈ રાચવું નહિ; પણ તે ભોગ છાંડવા યોગ્ય છે. ઇતિ પુણ્યતત્ત્વ ૩.

હવે ચોથો પાપતત્ત્વ કહે છે. અઢાર પ્રકારે પાપ ઉપરાંતે. પ્રાણાતિપાત-જીવની હિંસા કરવાથી ૧, મૃધાવાદ જીહ્વું બોલવું તે ૨, અદત્તાદાન-ચોરી કરવી તે ૩, મૈથુન-સ્ત્રી સેવવી તે ૪, પરિગ્રહ-તે પસો વગેરે એકઠો કરી રાખવો તે ૫, ક્રોધ ૬, માન ૭, માયા-કપટ કરવું તે ૮, લોભ ૯, રાગ ૧૦, દ્રેષ ૧૧, કલહ ૧૨, અભ્યાખ્યાન-આજ ચકાવવું તે ૧૩, પેશન્ય-ચાડી ખાવી તે ૧૪, પરપરિવાદ અવરણવાદ બોલવા તે ૧૫, અરધરધ્ધ-ધર્મમાં અરતિ ને પાપમાં રતિ તે ૧૬, માયામોસો-કપટ સહિત જીહ્વું બોલવું તે ૧૭, મિત્રછાદંસજસદ્દલ-ખોટું દેખવું, સરધવું તે શદ્ય ૧૮, એ અઢાર સ્થાનકે પાપ ઉપરાંતે તેનાં અશુભ ફળ ખ્યાસી પ્રકારે ભોગવે તે કહે છે. મતિ જ્ઞાનાવરણીય ૧, શ્રુત જ્ઞાનાવરણીય ૨, અવધિ જ્ઞાનાવરણીય ૩, મનઃપથ વ જ્ઞાનાવરણીય ૪, કેવળ જ્ઞાનાવરણીય ૫, એ પાંચને ઢાંકનાર તે જ્ઞાનાવરણી કહેવાય, દાનાંતરાય ૬, લાભાંતરાય

૭, લોગાંતરાય ૮, ઉપલોગાંતરાય ૯, વીર્યાંતરાય ૧૦,
 નિદ્રા ૧૧, નિદ્રા નિદ્રા ૧૨, પ્રચલા ૧૩, પ્રચલા
 પ્રચલા ૧૪, થિલ્લુદ્ધી નિદ્રા ૧૫, ચક્ષુ દર્શનાવરણીય ૧૬,
 અચક્ષુ દર્શનાવરણીય ૧૭, અવધિ દર્શનાવરણીય ૧૮,
 કેવળ દર્શનાવરણીય ૧૯, નીચ ગોત્ર ૨૦, અસાતાવેદનીય
 ૨૧, મિથ્યાત્વમોહનીય ૨૨, સ્થાવરપણું ૨૩, સૂક્ષ્મપણું
 ૨૪, અમ્બજામાપણું ૨૫, સાધારણપણું ૨૬, અસ્થિર નામ
 ૨૭, અશુભ નામ ૨૮, દુર્ભાગ્ય નામ ૨૯, દુસ્વર નામ
 ૩૦, અનાદેય નામ ૩૧, અજ્ઞશે કીર્તિ નામ ૩૨, નરકની
 ગતિ ૩૩, નરકનું આઉખું ૩૪, નરકાનુપૂરવી ૩૫, અન-
 તાનુબંધિ (જોના બંધનો છેડો ન આવે તે) ૩૬, માન
 ૩૭, માયા ૩૮, લોભ ૩૯, અપ્રત્યાખ્યાની ક્રોધ ૪૦, માન
 ૪૧, માયા ૪૨, લોભ ૪૩, પચ્ચખાણુવરણીય ક્રોધ ૪૪,
 માન ૪૫, માયા ૪૬, લોભ ૪૭, સંજવલનનો ક્રોધ ૪૮,
 માન, ૪૯, માયા ૫૦, લોભ ૫૧, હાસ્ય પર, રતિ ૫૩,
 અરતિ ૫૪, ભય ૫૫, શોક ૫૬, દુઃખ ૫૭, સ્ત્રીવેદ
 ૫૮, પુરુષવેદ ૫૯, નપુંસકવેદ ૬૦, તિર્યચની ગતિ ૬૧,
 તિર્યચાનુપૂરવી ૬૨, એકેન્દ્રિયપણું ૬૩, બેઘેન્દ્રિયપણું ૬૪,
 તેઘેન્દ્રિયપણું ૬૫, ચતુરેન્દ્રિયપણું ૬૬, અશુભ ચાલવાની
 ગતિ ૬૭, ઉપધાત નામ ૬૮, અશુભ વર્ણ ૬૯, અશુભ
 ગંધ ૭૦, અશુભ રસ ૭૧, અશુભ રૂપરશ્મિ ૭૨, ઋષભનારાચ-
 સ્તંભચણુ-તે બે પાસે મર્કટબંધ હોય ૭૩, નારાય-તે

મર્કટબંધ એકલો હોય ૭૪, અર્ધ નારાય-તે એક પાસે
 મર્કટબંધ ૭૫, કીલકૂસંઘયણુ-તે હાડ માંડોમાંડે એકખી-
 લીનો બંધ ૭૬, છેવટું સંઘયણુ-તે ખીલી રહિત હોય ૭૭,
 નિગોહપરિમંડળ સંઠાણુ ૭૮, સાદિ સંઠાણુ ૭૯, વામન
 સંઠાણુ ૮૦, કુળ્લ સંઠાણુ ૮૧, હુંડ સંઠાણુ ૮૨, એ બ્યાસી
 લેહ પાપતત્ત્વના જાણવા. પાપે કરી આત્મા મેલો થાય તેથી
 ઘણા અશુભ કર્મ બંધાય, ઘણાંજ દુઃખ લોગવતો ચાર
 ગતિમાં ગોથા ખાય. ઈતિ પાપતત્ત્વ સમાપ્ત ॥ ૪ ॥

હવે પાંચમો આશ્રવતત્ત્વ કહે છે-તેના સામાન્ય પ્ર-
 કારે વીશ લેહ કહે છે. મિથ્યાત્વ તે આશ્રવ ૧, અવ્રત તે
 આશ્રવ ૨, પ્રમાદ તે આશ્રવ ૩, કષાય તે આશ્રવ ૪, અ-
 શુભ જોગ તે આશ્રવ ૫, પ્રાણુતિપાત તે આશ્રવ ૬, મુષા-
 વાદ તે આશ્રવ ૭, અદત્તાદાન તે આશ્રવ ૮, મૈથુન તે આ-
 શ્રવ ૯, પરિગ્રહ તે આશ્રવ ૧૦, ધ્રોતેન્દ્રિય અસંવરે તે આશ્રવ
 ૧૧, ચક્ષુર્દ્રિય અસંવરે તે આશ્રવ ૧૨, ઘ્રાણેન્દ્રિય અસં-
 વરે તે આશ્રવ ૧૩, રસેન્દ્રિય અસંવરે તે આશ્રવ ૧૪,
 સ્પર્શેન્દ્રિય અસંવરે તે આશ્રવ ૧૫, મન અસંવરે તે આશ્રવ
 ૧૬, વચન અસંવરે તે આશ્રવ ૧૭, કાયા અસંવરે તે
 આશ્રવ ૧૮, ભંડ ઉપગરણ અજનતાએ લે મુકે તે આશ્રવ
 ૧૯, શુચિ કુસગ કરે તે આશ્રવ ૨૦, સુચી એટલે સોય
 ને કુસગ એટલે ડાભડાની અણી તે હાંસી નિમત્તે દ્વેષે
 કરીને ખીજાને અડાડે તે આશ્રવ. એ વીશ લેહ આશ્રવના

સામાન્ય પ્રકારે કહ્યા. હવે વિશેષે જોતાલીસ લેદ કહે છે. પાંચ આશ્રવ, પાંચ ઈન્દ્રિય, ચાર કષાય, ત્રણ અશુભ જોગ એવં સત્તર, હવે પચીસ ક્રિયા કહે છે. કાર્ધ્યાએ તે કાયાને અજતનાએ પ્રવર્તાવતાં જે ક્રિયા લાગે તે ૧, અહિગરણિયા-ખડ્ગાદિક અધિકરણે જીવ હણાય તે ૨, પાઉસિઆ-જીવ અજીવ ઉપર દ્રેષની ચિંતવના કરવી તે ૩, પારિતાવણિયા-પોતાને તથા પરને પરિતાપ ઉપજાવવો તે ૪, પાણાઈ-વાય-એકેન્દ્રિય આદિ જીવને હણવું, હણાવવું તે ૫, આરંભિયા-કૃષિ પ્રમુખ આરંભ કરતા લાગે તે ૬, પરિગાહિયા-ધન, ધાન્યાદિક નવવિધ પરિગ્રહ મેળવતાં તથા તેના ઉપર મુચ્છાં ધરતાં લાગે તે ૭, માયાવત્તીયા-માયાએ પરને ઠગતા લાગે તે ૮, અપચ્ચખાણુ વત્તિયા-પચ્ચખાણુ કીધા વગર, અત્રતિ રહ્યા થકાં સર્વ વસ્તુની ક્રિયા લાગે તે ૯, મિચ્છાઈસણુવત્તિયા-જીન વચન અણુસદ્દતો વિપરિત પડ-પણા કરતા લાગે તે ૧૦, દિક્કિયા-કૌતુક વસે હર કોઈ જોણું જોતાં લાગે તે દ્વિષ્ટિની ક્રિયા ૧૧, પુઠિયા-પુરૂષ, સ્ત્રી, ગાય, ખજાદ, વસ્ત્ર પ્રમુખ સુકુમાળ વસ્તુનો સ્પર્શ કરતાં લાગે તે ૧૨, પાડુચિયા-ખીજને ઘેર હાથી, ઘોડા, આલ-રણુ વસ્ત્ર પ્રમુખ દેખી દ્રેષ ધરે જે એ વસ્તુ એની પાસે કેમ એમ ચિંતવતા લાગે તે ૧૩, સામંતોવણીયા-પોતાને ઘેર ઘોડા પ્રમુખ જોવા લોક આવે તે વખાણે ત્યારે ખુશી થાય અથવા દહીં, દુધ, ઘી, તેલ પ્રમુખના ઠામ ઉઘાડા રાખે

તેમાં જીવ મરતાં લાગે તે ૧૪, નેસતિયા-રાખનો અધિકારી થકે વાવ, કુવા ખોદાવતાં ને હથીયાર બડાવતાં લાગે તે ૧૫, સાહચિયા-પોતાને હાથે જીવ વિણાસે તથા ચિત્રા કુતરા પાસે જીવ હણાવતાં લાગે તે ૧૬, આજીવણિયા-આજ્ઞા દિધે ક્રિયા બેસે તે ૧૭, વિદારણિયા-જીવ અજીવ વિદારણ કરતાં લાગે તે ૧૮, અણાલોગી-કામ વગર વસ્તુને લેવો તથા મુકવો તથા હિડતાં, બેસતાં લાગે તે ૧૯, અણુ-વકંખવતિયા-આ લોક તથા પરલોક વિરૂદ્ધ કામ આચરતાં લાગે તે ૨૦, અનાપઉગી-આર્તધ્યાન, રૌદ્રધ્યાન, ચિંતવે કર્મ બાંધે તે ૨૧, સામુદાણી-ઘણાં મળી એવું મોટું પાપ કરે કે જેથી આઠ કર્મનો બંધ એકઠો બાંધે તે ૨૨, પેજવતિયા-પ્રેમના વચન એવાં બોલે કે જેથી અધિકો રાગ વધે તે ૨૩, દોસવતિયા-અહંકારી થઈ ગર્વના વચન બોલે જેથી આગલાને દ્રેષ ઉપજે તે ૨૪, ઇરિયા-વહિયાક્રિયા-કષાય રહિત કેવળ કાયજોગ પ્રવર્તાવતે લાગે તે ઇરિયાવહિયા કહેતાં પંચનીક્રિયા તે અપ્રમત સાધુને તથા કેવળીને પણ હોય ૨૫, એવં પચીસ ને સત્તર પૂર્વે કહ્યા તે કુલ બેતાલીસ લેઢ બાજુવા. આશ્રવ તે જીવને કર્મ આપ્યા આવે તે કેવી રીતે ? જેમ કુટેલ નાવામાં પાણી આવે ને પાણીરૂપ પ્રવાહથી વહાણુ ભરાઈને ભારે થાય તેમ કર્મરૂપ પ્રવાહથી જીવ ભારેકર્મી થઈ ચાર ગતિમાં રખડે. ઇતિ આશ્રવ તત્વ સમાપ્ત ॥ ૫ ॥

હવે છઠો સંવર તત્વના સામાન્ય પ્રકારે વીશ લેઈ કહે છે. સમકિત તે સંવર ૧, વ્રત પચ્ચખાણું તે સંવર ૨, અગ્રમાદ તે સંવર ૩, અકષાય તે સંવર ૪, શુભજોગ તે સંવર ૫, જીવ દયા પાળવી તે સંવર ૬, સત્યવચન બોલવું તે સંવર ૭, દત્તવ્રત ગ્રહણ કરવું તે સંવર ૮, શીયળ પાળવું તે સંવર ૯, અપરિગ્રહ તે સંવર ૧૦, ઇન્દ્રિય પાંચ ને જોગ ત્રણ એ આઠનું સંવરવું તે સંવર એવં આદાર, ભંડ ઉપગરણ જતનાએ લે મુકે તે સંવર ૧૬, શુચિકુસમ્મ ન કરે તે સંવર ૨૦, એ વીશ લેઈ બાણવા.

હવે વિશેષે સત્તાવન લેઈ સંવર કહે છે. ઇરિયાસમિતિ તે ઉપયોગ સહિત જનતાએ ચાલવું ૧, ભાષાસમિતિ-તે નિર્દોષ ભાષા બોલવી ૨, એસણા સમિતિ નિર્દોષ આદાર, પાણી, વસ્ત્ર, પાત્રની ગવેષણા કરવી તે ૩, આચારુભંડમત્ત નિખેવણા સમિતિ-જતનાએ પુંજ વસ્તુ લેવી મુકવી તે ૪, ઉચ્ચારપાસવણુખેલજલ સંઘાણુ પારિઠાવણીયા સમિતિ-વડિનીત, લઘુનીત, બળખો, મેલ પ્રમુખ જતનાએ પુંજને પરઠવવા તે ૫, એ પાંચ સમિતિ માટે ધ્યાને કરી ઉપજેલ કલ્પનાબળને ટાળવી. ધર્મધ્યાને કરી મધ્યસ્થ પરિણામ કરવો. સર્વથા મનને રોકવો. તેરમા શુભઠાણાને અંતે લાવવો. એ ત્રણ પ્રકારે મન બોપવવું તે મનશુભિ ૧, હાથ પ્રમુખની સંજ્ઞા ન કરે એવો મૌનપણો, ચાચના પ્રમુખ કાર્યે પક્ષ મુખે જતના સખી બોલે તથા સર્વથા વચનરોધ જતનાએ

બોલવું તે વચનગુપ્તિ ૨, પરિસ્સહ ઉપજે તોપણ કાયા સ્થિર રાખવી અથવા યોગ નિરૂદ્ધવસ્થાએ સર્વથા શરીર ચેષ્ટા તજવી. આસન શયન પ્રસુખને વિષે સૂત્રોક્ત વિધિએ ચેષ્ટાનો નિયમ તે કાયગુપ્તિ, એ ત્રણ ગુપ્તિ ને પાંચ સમિતિ એ આઠ પ્રવચન આદરવાબોગ છે.

હવે બાવીશ પરિસ્સહ કહે છે. ભુખ લાગે તે ખમે ને આહારની ઇચ્છા ન કરે તે ક્ષુધા પરિસ્સહ ૧, તરશ ખમે તે તૃષાનો પરિસ્સહ ૨, ટાઢ સહન કરે તે ટાઢનો પરિસ્સહ ૩, તાપ ખમે તે તાપનો પરિસ્સહ ૪, ડાંસ મચ્છર વાંત પ્રસુખ ચટકા ભરે ને ખમે તે ડાંસ પરિસ્સહ ૫, વસ્ત્રને અભાવે મેલાં કાપડાં વસ્ત્ર ધરતે છતે દીનપણું ન કરે અથવા વસ્ત્રનું પ્રમાણ તે અચેલનો પરિસ્સહ ૬, સંજ-મને વિષે ખેદ તે અરતિનો પરિસ્સહ ૭, રૂપવંત સ્ત્રી દેખીને શ્રોણ પામે નહિ તે સ્ત્રીનો પરિસ્સહ ૮, વિહાર કરતાં ખેદ પામે નહિ તે ચરિઆનો પરિસ્સહ ૯, શ્મશાનમાં તથા જૂના ઘરમાં રહેતાં ખેદ ન પામે તે બેસવાનો પરિસ્સહ ૧૦, સુતાની જગ્યા ખરાબ હોય તો પણ ખેદ પામે નહિ તે સેજના પરિસ્સહ ૧૧, કોઈ તિરસ્કારના વચન કહે તો પણ રીસ ન કરે તે આક્રોશ વચનનો પરિસ્સહ ૧૨, કોઈ પ્રહાર કરે તેના ઉપર દ્વેષ ન કરે તે વધનો પરિસ્સહ ૧૩, કોઈ ગૃહસ્થ પાસે યાચના કરતાં ન આપે અથવા આપતાં સંકોચ કરે તો પણ પોતે ગૃહસ્થપણું ન વાંચે તે યાચનાનો

પરિસ્સહ ૧૪, ગોચરી ગયાથકા શુદ્ધ આહાર વસ્ત્રાદિક ન
 પામે તે અલાભનો પરિસ્સહ ૧૫, રોગાદિક વેદનાએ પીડતા
 દીનપણું ન કરે ને ચિકિત્સા પણ ન કરે તે રોગનો પરિ-
 સ્સહ ૧૬, સંત્યારામાં દાસ પ્રમુખના તરણ લાગતા અસ-
 માધિ ન કરે તે તૃણ સ્પર્શનો પરિસ્સહ ૧૭, મેલ ઉપજે
 ને સ્નાનાદિક ન વાંછે તે મેલનો પરિસ્સહ ૧૮, કોઈ વાંદે
 પૂજે તો અહંકાર ન આણે ને કોઈ ન વાંદે તો દીલગીર
 ન થાય તે સત્કાર પુરસ્કારનો પરિસ્સહ ૧૯, ઘણી બુદ્ધિ
 છતાં ગર્વ ન કરે, વિનય ન ચૂકે તે પ્રજ્ઞાનો પરિસ્સહ ૨૦,
 ભણતર ન આવડે તોય ભણવું ન મૂકે ને ઘણું આવડે તો
 છળ છળિઓ ન થાય તે અજ્ઞાનનો પરિસ્સહ ૨૧, જન-
 મતના સૂક્ષ્મ વિચાર સાંભળી સંદેહ આણે અને પરદશ્યનિની
 ઉત્પત્તિ તથા કષ્ટાદિક ક્રિયા દેખી મૂઠ દૃષ્ટિ ન થાય તે દંશણનો
 પરિસ્સહ ૨૨, એ બાવીસ પરિસ્સહ ને પૂર્વે આઠ કહ્યા તે
 એવં ત્રીશ. દશ પ્રકારે ચતિ ધર્મ તે કહે છે. ખતિ-સમા-
 ધર્મ તે ક્રોધનો અભાવ ૧, મુત્તિ-મુક્તિધર્મ તે નિર્લોભતા
 ૨, અજ્ઞાને-આર્યધર્મ તે માયાનો ત્યાગ ૩, મદ્દે-માર્દવ-
 ધર્મ તે માનનો ત્યાગ ૪, લાઘવે-હળવાપણું તે અદ્ય-
 ઉપગરણ ૫, સત્યે-સત્યધર્મ તે સાચું બોલવું ૬, સંજમે-
 સંજમ ધર્મ તે સત્તરે ભેદે સંજમ પાળવો ૭, તવે-તપ-
 ધર્મ તે ઇચ્છાનિરોધ ૮, ચિયાએ-ચોરીનો ત્યાગ કરવો તે
 ૯, બંધચેરવાસે-પ્રસથય ધર્મ તે મૈથુનનો ત્યાગ ૧૦,

એ દસ પ્રકારે યતિધર્મ આરાધવો. એ દસ ને આગળ ત્રીશ મળી કુલ ચાલીસ લેદ થયા. બાર ભાવના ભાવવી તે કહે છે. લક્ષ્મી, કુટુંબ પરિવાર, યોવન, આઉખું એ અનિત્ય છે એમ ભાવવું તે અનિત્ય ભાવના ૧, ધન કુટુંબાદિક મરણ કોઈને શરણુભૂત નથી એમ ભાવવું તે અશરણુ ભાવના ૨, સંસારના સર્વ ભાવ આ જીવે અનુભવ્યા એમ ભાવવું તે સંસાર ભાવના ૩, જીવ એકલો આબો, એકલો બીશે, સુખ દુઃખ એકલો ભોગવશે પણ કોઈ સખાઈ થશે નહિ એમ ભાવવું તે એકત્વ ભાવના ૪, આત્મા જ્ઞાન સ્વરૂપી અને શરીરાદિક જડરૂપ છે માટે આત્મા શરીરથી જુદો છે એમ ભાવવું તે અન્યતત્ત્વ ભાવના ૫, કાયા જે લોહી, રસ, માંસ પ્રમુખ અશુચિથી ભરેલી છે ને તેમાં નવ દ્વાર વહેતાં રહેલાં છે, તે કાયા કદી પણ પવિત્ર છે નહીં એમ ભાવવું તે અશુચિ ભાવના ૬, મિથ્યાત્વ, અવ્રત, પ્રમાદ, કષાય એણે કરી અશુભ કર્મ બંધાય છે, એમ ભાવવું તે આશ્રવ ભાવના ૭, મિથ્યાત્વાદિક આશ્રવનું સંવરવું તે સંવર ભાવના ૮. બારે લેદે તપશ્ચર્યાએ કરી કર્મનું ઝરવું તે નિર્જરા ભાવના ૯, લોકનું સ્વરૂપ ચિંતવવું તથા તેમાં આપણો જીવ સર્વ ઠેકાણે અનંતિવાર ઉપન્યો એમ ભાવવું તે લોક ભાવના ૧૦, સમકિત પામવું દુર્લભ છે એમ ભાવવું તે યોધ ભાવના ૧૧, ધર્મ પમાડનાર અને સંસારથી છોડાવનાર અરિહંત તથા સાધુ

છે એમ ભાવવું તે ધર્મ ભાવના ૧૨, એવં બાર ને પૂર્વે ચાલીસ કહ્યા તે કુલ બાવન લેહ થયા. હવે પાંચ ચારિત્ર કહે છે. આત્માને સમભાવે રાખવો જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રનો લાભ તે સામાયિક ચારિત્ર ૧, ફરીને ઉપસ્થાન કરવું, ફરી બીજી દીક્ષા દેવી તે છેદોપસ્થાપનય ચારિત્ર ૨, જમ્બુથી બહાર નવ જણા નિકળીને તપ કરે તે પરિહારવિશુદ્ધ ચારિત્ર તેની વિધિ સૂત્રથી બાણવી ૩, થોડુંક કષાય રહેલ એવો ચારિત્ર તે સૂક્ષ્મસંપરાય ચારિત્ર ૪, જેવું સૂત્રમાં કહ્યું છે તેવું પાળવું તે જથાખ્યાત ચારિત્ર ૫, એ પાંચ ને પૂર્વે કહ્યા તે બાવન એમ કુલ સત્તાવન લેહ સંવર તત્ત્વના બાણવા ૬.

હવે સાતમો નિર્જરા તત્ત્વ કહે છે. હવે નિર્જરા તત્ત્વના છ બાદ્ય ને છ અભ્યંતર એવા બાર લેહ છે. છ બાદ્ય કહે છે. આણુસણુ તે આહારનો ત્યાગ તેના બે લેહ છે. એક નોકારસીથી માંડી છમાસી તપ સુધી ને બીજો બવજીવ લગણુ. તેના ઘણા પ્રકાર છે ૧, ઉણોદરી તપ તે બિણો પેટ રાખવો તેના બે લેહ છે. દ્રવ્ય ઉણોદરી તે પાણી તથા ઉપગરણુ અદ્ય રાખવા ને બીજો ભાવ ઉણોદરી તે કોષાદિક ઓછા કરવા ૨, વૃત્તિસંક્ષેપ તપ તે ચાર લેહ અભિગ્રહ ધારવા. દ્રવ્યથી ૧, ક્ષેત્રથી ૨, કાળથી ૩, ભાવથી ૪, રસ પરિત્યાગ તે નીવી, આયબીલ કરવો તથા છવીશ વિગયમાંથી હરકોઈ વિગયનો ત્યાગ કરવો તે ૪, કામ-

કલેશ તપ તે લેવ્ય કસવતા આતાપના લેવી, કાઉસગ કરવો વિગેરે ૫, પડિસંલિનતા તપ તે ચારે લેદે ઇદ્રિય, કષાય, યોગ એ ત્રણનું રોધવું ને ચોથું એકાંત વસ્તિએ રહેવું તે ૬, હવે અભ્યંતર તપના છ લેદે કહે છે.

આયશ્વિત્ત ૧, વિનય ૨, વૈયાવચ્ચ ૩, સન્નયાય ૪, ધ્યાન ૫, કાયોત્સર્ગ તપ તે એક ધ્યાને કાઉસગ કરવો ઇત્યાદિ ૬, એ છ લેદે અભ્યંતરના. કુલ બાર લેદે થયા. એ બાર લેદે તપશ્ચર્યા કરતા નિર્જરા થાય. ઇતિ નિર્જરા તત્ત્વ સમાપ્ત ૭.

હવે આઠમો બંધતત્ત્વ કહે છે. બંધતત્ત્વના ચાર લેદે. પ્રકૃતિબંધ ૧, સ્થિતીબંધ ૨, અનુભાગબંધ ૩, પ્રદેશબંધ ૪. પ્રકૃતિબંધ તે કર્મનો સ્વભાવ તથા પરિણામ તે આઠ પ્રકારે કહે છે. જ્ઞાનાવરણીય કર્મ તેણે અનંતો જ્ઞાનશુભ રોક્યો છે ૧, દર્શનાવરણીય કર્મ તેણે અનંત દર્શન શુભ રોક્યો છે ૨, વેદનીય કર્મ તેણે અનંત આત્મિક સુખ શુભ રોક્યો છે. ૩, મોહનીય કર્મ તેણે ક્ષાયક સમકિત તથા જથાખ્યાત ચારિત્ર શુભ રોક્યો છે ૪, આયુષ્ય કર્મ તેણે અક્ષયસ્થિતિ શુભ રોક્યો છે ૫, નામ કર્મ તેણે અમૃતિ શુભ રોક્યો છે ૬, ગોત્રકર્મ તેણે અગુરુ લઘુ શુભ રોક્યો છે ૭, અંતરાય કર્મ તેણે અનંત આત્મિક શકિત શુભ રોક્યો છે ૮, એ આઠ કર્મનો બુદ્ધો બુદ્ધો સ્વભાવ છે. હવે સ્થિતિબંધ તે આઠ કર્મની જેટલી સ્થિતિ છે તેટલી બાંધે. જ્ઞાનાવરણીય, દર્શનાવરણીય, વેદનીય, અંતરાય એ ચાર

કર્મની જઘન્ય સ્થિતિ અંતર્મુદૂર્તની ઉત્કૃષ્ટિ ત્રીશ કોડાકોડ સાગરોપમની, મોહનીય કર્મની સ્થિતિ જઘન્ય અંતર્મુદૂર્તની ઉત્કૃષ્ટિ સીત્તેર કોડાકોડ સાગરોપમની છે. આમુખ્ય કર્મની સ્થિતિ જઘન્ય અંતર્મુદૂર્તની, ઉત્કૃષ્ટિ તેત્રીસ સાગરોપમની છે. નામ ને ગોત્ર કર્મની સ્થિતિ જઘન્ય આઠ મુદૂર્તની, ઉત્કૃષ્ટિ વીશ કોડાકોડ સાગરોપમની છે. એ સ્થિતિ-બંધ જાણવો. અનુભાગ બંધ તે રસ, તીવ્ર મંદ રસાદિ-કર્મનો તે સુખ દુઃખ વિગેરે પ્રગટપણે ભોગવવું અથવા અનુભવવું. પ્રદેશબંધ તે કર્મ પુણ્યગળના દળ તે આત્મા સંધાતે પ્રદેશે બંધાણ છે, તે ભોગવીને આત્માના પ્રદેશથી દૂર થાય તે. એ ચાર બંધનો સ્વરૂપ મોદકના દૃષ્ટાંતે કહે છે. જેમ કોઈ મોદક ઘણા પ્રકારના દ્રવ્યને સંજોગે નીપનો, વાયુ, પીત્ત, કફને જેણે સ્વરૂપે કરી હણે તેને સ્વભાવ કહીએ ૧, તે જ મોદક પક્ષ, માસ, બેમાસ સુધી તે જ સ્વરૂપે રહે તે સ્થિતિબંધ ૨, તે જ મોદક તીખો, કડવો, કસાયલો, ખાટો, મીઠો હોય તેને રસ કહીએ ૩, તે જ મોદક અદ્ય દળનો નીપનો તે નાનો હોય ઘણા દળનો નીપનો એટલે મોટો હોય તેને પ્રદેશ બંધ કહીએ ૪, એણી રીત કર્મનો બંધ જાણવો. મૃતિ બંધ તત્ત્વ સમાપ્ત ॥ ૮ ॥

હવે મોક્ષ તત્ત્વ કહે છે. મોક્ષ તત્ત્વના પંદર ભેદ સિદ્ધ થાય તે કહે છે—તીર્થસિદ્ધા ૧, અતીર્થસિદ્ધા ૨, તીર્થકરસિદ્ધા ૩, અતીર્થકરસિદ્ધા ૪, સ્વલીંગસિદ્ધા ૫, અન્યલીંગસિદ્ધા ૬, બૃહસ્થલીંગસિદ્ધા ૭, સ્ત્રીલીંગસિદ્ધા

૮, પુરુષર્ણોગસિદ્ધા ૯, નપુંસકર્ણોગ સિદ્ધા ૧૦, સ્વયં-
 બુદ્ધ સિદ્ધા ૧૧, પ્રત્યેકબુદ્ધ સિદ્ધા ૧૨, બુદ્ધબોધિ-
 સિદ્ધા ૧૩, એકસિદ્ધા ૧૪, અનેકસિદ્ધા ૧૫, એ
 પંદરે ભેદે સિદ્ધ થાય તથા ચાર પ્રકારે જીવ મોક્ષ જાય.
 જ્ઞાને કરી, દર્શને કરી, ચારિત્રે કરી, તપે કરી. હવે મોક્ષના
 નવદ્વાર કહે છે. સફળ પદ્મપણા તે મોક્ષગતિ પૂર્વ કાળે
 હતી, હમણા છે, આગમે કાળે હશે તે છતિ અસ્તિ છે.
 પણ આકાશના કૂલનીપેરે નાસ્તિ નથી ૧, દ્રવ્ય પ્રમાણે તે
 સિદ્ધ અનંતા છે, અલબ્ધ જીવથી અનંત ગુણા અધિક છે,
 વનસ્પતિ વર્જિને ત્રેવીશ હંડકથી સિદ્ધના જીવ અનંત ગુણા
 અધિક છે ૨, ક્ષેત્ર દ્વાર તે સિદ્ધશીલા પ્રમાણે, તે સિદ્ધ-
 શીલા પીસ્તાલીસ લાખ જોજનની લાંબી પહોળી છે. ત્રીગુણી
 ઝાઝેરી પરથી છે, ઉંચપણે ત્રણસેં તેવીસ ધનુષ્ય ને બત્રીશ
 આંગુળ પ્રમાણે છે, એટલા ક્ષેત્રમાં સિદ્ધ છે ૩, સ્પર્શ
 દ્વાર તે સિદ્ધ ક્ષેત્રથી કંઈક અઠકી સિદ્ધની સ્પર્શના છે ૪,
 કાળ દ્વાર તે એક સિદ્ધ આશ્રિ સાદી, અનંત, સર્વ સિદ્ધ
 આશ્રિ અનાદિ અનંત ૫, અંતર દ્વાર તે સિદ્ધને ફરીને
 સંસારમાં અવતરવું નથી. ને એક સિદ્ધ ત્યાં અનંત ને
 અનંત સિદ્ધ ત્યાં એક સિદ્ધ છે. એટલે સિદ્ધ સિદ્ધમાં
 અંતર નથી ૬, ભાગદ્વાર તે સઘળા જીવને અનંતમે ભાગે
 સિદ્ધના જીવ છે, લોકને અસંખ્યાતમે ભાગે સિદ્ધના જીવ
 રહ્યા છે ૭. ભાવ દ્વાર તે સિદ્ધમાં ક્ષાયક ભાવ, કેવળ જ્ઞાન,
 કેવળ દર્શન, ક્ષાયક સમકિત, પરિણામિક ભાવ, તે સિદ્ધ-

પણું બાણું ૮, અદ્યમહુત્વદ્વાર તે સર્વથી થોડા નપુંસકસિદ્ધ તેથી સ્ત્રીસિદ્ધ સંખ્યાતગુણા. તેથી પુરૂષસિદ્ધ સંખ્યાતગુણા. એક સમયે નપુંસકલીંગે દશ સિદ્ધ થાય. સ્ત્રીલીંગે વીશ થાય, પુરૂષ-લીંગે એકસો આઠ સિદ્ધ થાય ૯, એ નવ દ્વાર મોક્ષ તત્ત્વના કદા. હવે ચૌદ બોલનો ધણી મોક્ષ જાય. ત્રસપણે ૧, બાદર-પણે ૨, સંજીપણે ૩, વજ્રઋષભનારાય સંઘયણપણે ૪, શુકલ-ધ્યાનપણે ૫, મનુષ્યની ગતિ ૬, ક્ષાયક સમકિત ૭, જથાખ્યાત આરિત્ર ૮, પંડિત વીર્ય ૯, કેવળજ્ઞાન ૧૦, કેવળદર્શન ૧૧, લબ્ય સિદ્ધિ ૧૨, પરમ શુકલલેશી, ૧૩, ચર્મશરિરી ૧૪, એ ચૌદ બોલનો ધણી મોક્ષ જાય. જઘન્ય બે હાથની અવગાહના-વાળો સિદ્ધે, ઉત્કૃષ્ટિ પાંચસે ધનુષ્યની અવગાહનાવાળો મોક્ષ જાય. જઘન્ય નવ વર્ષનો ઉત્કૃષ્ટે કોડ પૂર્વના આઉખાવાળો કર્મભૂમિ હોય તે મોક્ષ જાય. મોક્ષ તે સર્વ કર્મ થકી આત્મા મુકાણો એટલે આત્મા અરૂપ લાવને પામ્યો, કર્મથી ન્યારો થયો, પૂર્વ પ્રભેગે એક સમયે લોકાત્રે પહોંચ્યો, ત્યાં અલોકને અડીને રહ્યો (અલોકમાં જાય નહિ કારણ કે ત્યાં ધર્માસ્તિકાય નથી, તેથી ત્યાં સ્થિર રહ્યો.) બીજા સમયથી અચળ ગતિને પામ્યો. (અનંતકાળે પણ ત્યાંથી ચળવું નથી તેમ હાલવું ચાલવું પણ નથી.) અજર, અમર, અલક્ષ, અવિનાશી પદને પામ્યો, અનંત સુખની લહેરમાં સદાકાળ નિર્મળપણે રહે છે તેને મોક્ષ તત્ત્વ કહીએ. ઈતિ મોક્ષ તત્ત્વ સમાપ્ત ॥૬॥ ॥ સ્ત્રી નવ તત્ત્વ સંપૂર્ણ ॥

ધર્મધ્યાનનો કાઉસગ્ગ.

શેકંત—શું તે, ધર્મેઆણે-ધર્મધ્યાન, ચઉવીહો-ચાર
જાતના, ચઉ પકીયારે-ચાર ચાર પક-સેદ છે. પનંત
પર્યા, તંજહા-તે આ પ્રમાણે. આણાવિજયે-આજ્ઞાનો
વિચાર કરવો. આવાયવિજયે-દુઃખનો વિચાર કરવો. વિ-
વાગ વિજયે-સુખ ને દુઃખ શાથી લોગવે છે તેનો વિચાર
કરવો. સંઠાણુ વિજયે-લોકના આકારનો વિચાર કરવો. ધર્મ-
સણુ આણુસ-ધર્મધ્યાનના. ચત્તારી લખણા-ચાર લક્ષણ.
પનંતા તંજહા—આ પ્રમાણે કહ્યા. આણુરૂઢ—ધર્મ
આજ્ઞાની રૂચિ. નિસગરૂઢ—વીતરાગદેવે પર્યા તેના ઉપર
શ્રદ્ધા આણુવાની રૂચિ. ઉવચેસરૂઢ—ઉપદેશની રૂચિ. સૂત-
રૂઢ—સૂત્ર સિદ્ધાંતની રૂચિ. ધર્મસણુઆણુસ—ધર્મ-
ધ્યાનના. ચત્તારી આલંખણા—ચાર પ્રકારના આધાર.
પનંતા તંજહા—તે આ પ્રમાણે કહ્યા. વાયણા—વાંચવું.
પુછણા—પૂછવું. પરિયટણા—શીખેલું સાંભળવું. ધર્મ-
કહા—ધર્મકથા કરવી. ધર્મસણુઆણુસ—ધર્મ ધ્યાનના.
ચત્તારી આણુપેહા-ચાર પ્રકારનો વિચાર. પનંતા તંજહા-
તે આ પ્રમાણે કહ્યા. એગચાણુપેહા—એકલાપણાનો વિચાર,
જદ એકલો આવ્યો ને એકલો જશે તેનો વિચાર કરવો. અ-
ણીચાણુપેહા—અનિત્યપણાનો વિચાર કરવો, સંસાર અનિત્ય
છે, કોઈ કોઈનું નથી, એવો વિચાર. અસરણાણુ—અશરણુ-

પણુનો વિચાર, સંસારમાં કોઈ કોઈને ત્રાણ શરણુ નથી એવો વિચાર કરવો. સંસારાણુ પેહા—સંસાર વિષે વિચાર, સંસાર કેવો અસ્થિર છે તે વિષે વિચાર કરવો તે.

એ ધર્મધ્યાનનો સૂત્ર પાઠ અર્થ સાથે કહ્યો, હવે તેના ચાર લેહનો વિસ્તાર કહે છે.

ધર્મ ધ્યાનના પહેલા ચાર લેહ-૧. આણુવિજયે, ૨. આવાયવિજયે, ૩. વિવાગવિજયે, ૪. સંઠાણુવિજયે.

પહેલો લેહ—આણુવિજયે કહેતાં વીતરાગદેવની આજ્ઞાનો વિચાર ચિંતવવો તે. વીતરાગદેવની આજ્ઞા એવી છે કે, સમકિત સહિત શ્રાવકના બાર વ્રત અને અગીયાર પડિમા તથા સાધુનાં પંચ મહાવ્રત ને બાર લીખુની પડિમા, શુભ ધ્યાન, શુભ ભોગ, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ, છકાય જીવની રક્ષાએ વીતરાગની આજ્ઞા આરાધવી, તેમાં સમય માત્રનો પ્રમાદ ન કરવો. ચતુર્વિધ તીર્થના શુભ ક્રીતન કરવાં એ ધર્મ ધ્યાનનો પહેલો લેહ કહ્યો.

બીજો લેહ—આવાયવિજયે કહેતાં, જીવ સંસારનાં દુઃખ શાથી ભોગવે છે, તેનો વિચાર ચિંતવવો. તેનો વિચાર એ કે, મિથ્યાત્વ, અવ્રત, પ્રમાદ, કષાય, અશુભ ભોગ, અઠાર પાપસ્થાનક છકાય જીવની હિંસા. એથી જીવ દુઃખ પામે છે. એવું દુઃખનું કારણ બાણી, એવો આશ્રવ મારગ છાંડી, સંવર માર્ગ આદરવો, જેથી જીવ દુઃખ ન પામે. એ ધર્મ ધ્યાનનો બીજો લેહ કહ્યો.

ત્રીજો ભેદ-વિવાગવિજયે કહેતાં જીવ જે સુખ દુઃખ ભોગવે છે તે શા થકી ? તેનો વિચાર ચિતવ્યો તેનો વિચાર એ કે, જીવે જેવે રસે કરી પૂરે જેમાં શુભાશુભ સંભાવનાથી આદિ આઠ કર્મ ઉપાર્જ્યાં છે, તે શુભાશુભ કર્મના ઉદયથી જીવને પ્રભાણે સુખદુઃખ અનુભવે છે. તે અનુભવતાં થકાં કોઈ ઉપર રાગ દ્વેષ ન આણીએ. સમતાલાવ આણી, મન, વચન, ક્રયાના શુભ ભોગ સહિત, ઈનધર્મને વિષે પ્રવર્તીએ, જેમ નિગળાષ પરમ સુખને પામીએ. એ ધર્મ ધ્યાનનો ત્રીજો ભેદ કહ્યો.

ચોથો ભેદ-સંઘણવિજયે કહેતાં ત્રણ લોકના આકારનું સ્વરૂપ સુપર્કડીકને આકારે છે. લોક જીવ અજીવે કરી સંપૂર્ણ ભર્યો છે. અસંખ્યાતા ભોજનની કોડાકોડ ત્રિછાલોક છે, ત્યાં અસંખ્યાતા દ્વીપ સમુદ્ર છે, તથા અસંખ્યાતા વાલુ-વ્યંતરના નગર છે. તથા અસંખ્યાતા ભોજિત્રીનાં વિમાન છે, તથા અસંખ્યાતી રાજધાની છે. તેને મધ્યભાગે અદ્વી દ્વીપ છે તેમાં જઘન્ય તીર્થંકર વીરા ને ઉત્કૃષ્ટા એકસો સાઠ હોય તથા જઘન્ય બે કોડ ને ઉત્કૃષ્ટા નવ કોડ કેવળી હોય, તથા જઘન્ય બે હજાર કોડ ને ઉત્કૃષ્ટા નવ હજાર કોડ સાધુ સાધ્વી હોય, તેને તીપ્રત્તો આચાહિણું, પચાહિણું, વંદામી નમંસામી, સકારમી, સમાણેમી, કહાણું, મંગલું, દેવયં, ચેઇયં, પળુવાસામિ તથા ત્રિછા લોકમાં અસંખ્યાતા શ્રાવક શ્રાવિકા છે, તેના ગુણગામ કરવા. ત્રિછા

લોકથકી અસંખ્યાત ગુણો અધિક ઉર્ધ્વ લોક છે, ત્યાં બાર દેવલોક, નવ ઐવેયક, પાંચ અનુત્તર વિમાન છે તથા તે ઉપર સિદ્ધશિલા છે, ત્યાં શ્રી સિદ્ધ ભગવંતજી નિરંજન નિરાકાર બિરાજે છે, તેને તીખુતોથી બાવ પળવાસામી સુધી કહેવું. તે ઉર્ધ્વલોક થકી કાંઈક વિશેષ અધિક અધો-લોક છે, ત્યાં સાત નરકના ચોરાશી લાખ નરકાવાસ છે. સાત કોડ બહોતેર લાખ ભવનપતિના ભવન છે. એવાં ત્રણ લોકનાં સર્વ સ્થાનક સમકિત કરણી વિના સર્વ જીવે, અનંતી વાર જન્મ મરણ કરી ફરસી મુક્યાં છે. એમ બાણી સમકિત સંહિત સૂત્ર અને ચારિત્ર ધર્મની આરાધના કરવી. જેમ અજર અમર નિરાબાદ પરમ સુખને પામીએ. એ ધર્મધ્યાનનો ચોથો ભેદ કહ્યો.

ઇતિ ધર્મધ્યાનનો કાઉસગ્ગ સમાપ્ત.

૨લોક.

મજ રથ તુરંગ, ગૌશત ભૂમિ દાન,
કનક રૂચિપાત્ર, મેદની સાગરાતમ;
ઉભય કુલ વિશુદ્ધ, કેટિ કન્યા પ્રદાન,
ન ભવતિ ભવ તુલ્ય, જ્ઞાનદાન સમાનમ.

શ્રી સધુ સાધુ વંદના.

સાધુજીને વંદના નિત નિત કીજે, પ્રહ ઉગમતે સૂરે પ્રાણી;
 નીચ ગતિમાં તે નવિ જાવે, ધામે શિદ્ધિ ભરપૂર રે પ્રાણી. સા
 મોટાં તે પંચ મહાવ્રત પાળે, છકાયરા પ્રતિપાળ રે પ્રાણી;
 જમર ભીક્ષા મુનિ સુજતી લેવે, દોષ બેંતાલીસ ટાળ રે પ્રાણી. સા
 શિદ્ધિ સંપદા મુનિ કારમી જાણી, દીધી સંસારને પૂંઠ રે પ્રાણી;
 એરે પુરૂષારી બંદગી કરતાં, આઠે કરમ જય તૂટ રે પ્રાણી. સા
 એક એક મુનિવર રસના ત્યાગી, એકેકા જ્ઞાન ભંડાર રે પ્રાણી;
 એક એક મુનિવર વૈયાવચ વૈરાગી, એના ગુણનો નાવે પાર રે પ્રાણી.
 ગુણ સત્તાવીસ કરીને દીપે, જીત્યા પરીસા બાવીસ રે પ્રાણી;
 બાવન તો અનાચરણ ટાળે, તેને નમાવું માફે શીશ રે પ્રાણી. સા
 આજ સમાન એ સંત મુનિશ્વર, ભજ્ય જીવ બેસે આય રે પ્રાણી;
 પર ઉપકારી મુનિ દામ ન માગે, દેવે તે મુગતી પોચાયરે પ્રાણી. સા
 એ ચરણે પ્રાણી શાતા રે પાવે, પાવે તે શીલ વિલાસ રે પ્રાણી;
 જન્મ જરા અને મરણ મીટાવે, નાવે ફરી ગર્ભવાસ રે પ્રાણી. સા
 એક વચન એ સફળ કરે, બે બેસે દીલમાંથ રે પ્રાણી;
 નરક ગતિમાં તે નહિં જાવે, એમ કહે જીનરાય રે પ્રાણી. સા
 પ્રભાતે ઉઠીને ઉત્તમ પ્રાણી, સુણે સાધારો બ્યાખ્યાન રે પ્રાણી;
 એ પુરૂષારી સેવા કરતાં, પાવે તે અમર વિમાન રે પ્રાણી. સા
 સંવત અઢાર ને વર્ષ અડત્રીસે, બુસી તે ગામ ચોમાસ રે પ્રાણી;
 મુનિ આસકરણ એણી પેરે જંપે, હું તો ઉત્તમ સાધારો
 દાસ રે પ્રાણી. સા

ઉપદેશી સાવણી.

(રાગ-સુજ ઉપર સુજરી.)

શુર સુખથી સુખીએ, બોધ યોગની અરણ, ૧
 તે સંભળાણું એ હોય, સર્વની મરણ.
 મળ્યે મનુષ્યનો અવતાર, વાર શીદ કરવી; ૨
 સદગુરની વાણી, હૃદય કમળમાં ધરવી.
 આ આર્ય ક્ષેત્ર ફળ, ધર્મ શિરોમણી પામી; ૩
 શુદ્ધ ધર્મ કામમાં, શીદ લગાડો ખામી.
 આ જાળ જગતમાં, પ્રમાદની પથરાણી; ૪
 તે નીકટ જાણુ પર, પડીયા પામર પ્રાણી.
 એ જાળ મહા વિકાળ, પાય નવ ધરવો; ૫
 ઘડી ભરનો નવ વિશ્વાસ, કઢી પણ કરવો.
 નિત્ય મેલ ઉતારો, મમત ભરેલા મનનો; ૬
 નથી ઘડી ભરેસો, માણસ રણ વિન તનનો.
 જેમ હૃદય થયો દિન નાથ, આયમી બારો; ૭
 તેમ પાળી વિષુ દિન એક, પીંજરું થારો.
 આ તણ અવસરને, આજસમાં અથડારો; ૮
 તે ખરચી ખુદે, ખોટ ખરેખર ખાશે.
 કઢી પૂર્વ પુણ્યથી, સકળ સંપદા પાવે; ૯
 પણ સમય સમજાને, ગયો ફરી નહિ આવે.
 ફરો ધર્મ તણા ઉદ્યોત, ધરમ જન ધારી; ૧૦
 તે લાલ મેળવે લુન, કહે અપરધારી.

સ્વાર્થી સંસાર વિષે.

(રાગ-કંઠ્યાણ.)

સર્વ બંધુઓ સુણો નમ્ર વિનંતિ, સુહિત ચાહી આપનું
વંદુ યથામતિ. ટેક.

સૂત્ર સાંભળો, કરો પહિકમણા, સામાયિક ધરી પ્રીત,
રાગદ્રેષ સૌ વ્યર્થ ગણીને, કરો ધર્મ ખચીત. સર્વં ૧
હુષ્ટ વાંછના હિંસા તજવા, ધરો ધર્મનો ખ્યાર;
નહિં તો ભવના ફેરા ફરવા, પડશે અપરંપાર. સર્વં ૨
રાગદ્રેષ એ મૂળ ધર્મનું, ચૂકવે ધર્મનું ધ્યાન;
પાપ કરી સર્વ પ્રપંચ તણને, ધર્મે રહો ગુલતાન. સર્વં ૩
ધન દોલત ને માલ ખબના, સાથે નહિં જનાર;
સગા સંબંધી સહુ ટળવળશે, અદપ વાર પરિવાર. સર્વં ૪
કાળ આવીને કંઠજ ઝાલશે, ચેતોને આવાર;
કરજોડી કર્તા વિનવે છે, સ્વાસ્થનો સંસાર. સર્વં ૫

છાંચો.

કરીને યજ્ઞ અનેક વૃત વિધિ બહુ પાળે,
વળી આપે ગૌદાન હાડ હીમાલે ગાળે;
ગીત વેદના ગાય તીર્થ પહુ બહુ ફરી આવે,
દંત્રી દુધ વૃત ખાંડ વિપ્ર સેવે મન ભાવે;
એવા સુકિત કિંધા ઘણા મુંબાયું છલે ગણી,
કહે નરસિંહજી સર્વથી જ્ઞાનદાન સિરોમણી.

આત્મબોધ.

૧. રે આત્મ ત્હારો વખત સારો, વેગે વીતી જાય છે,
તે ધ્યાનમાં ઉતાર તું, પરતંત્રતા તેમ થાય છે;
નથી ભાર રહેવો એ ઘડી, એવી દશા તુજને થયે,
તેવા સમે પ્રભુ ભક્તિમાં, સદ્બુદ્ધિ થું તુજ આવશે?
૨. કેવા કરૂં કાર્યો અને, કેવો જનું આ વિશ્વમાં,
કંઈ રીતિથી વખણાઉં ને, કેમ યશ પામું સર્વમાં;
આવી અહોનિશ ધારણા, તુજ અંતરે લાગી રહી,
હા હા જનું પશુ શીઘ્રથી તે, કેમ સમજ્યો તું નહિ!
૩. વિલાસિનીના વિલસતા, વિલાસમાં જહુ હર્ષથી,
તાતા અને માતા વળી, ભોજન કરે અતિ તર્પથી;
સમુદ્રપર્યંત આણુને, વર્તાવી જેઓ રાજતા,
જેને સુતા ત્રણ હાથની, ભૂમિ વિષે હા હા થતા.
૪. જાવું અને જોવું અને, રોવું અરે આ માહરું,
માતા અને પિતા વળી, પુત્રો વધુ ને સાસરું;
આવી સ્થિતિ સહુ લોકમાં, ચારે દિશે વ્યાપી રહી,
પશુ કોઈએ પ્રભુ પાદમાં, આ હૃદયને સોંપ્યું નહિ.
- શિશુપલ્લુ રમત કરી, અજ્ઞાનમાં વિતાડીયું,
તાડણ્ય તો તરણી તણ્ય, પ્રવાહમાં હા ગાળીયું;

બુઢાપણુ આવી રહ્યું, ચિંતા તણા યોગાનમાં,
હા હા ગયું પુણ્ય પ્રાપ્ત તહારું, મનુષ્યપણુ બેભાનમાં. ૫.

પાંડુ થયા સહુ કેશ સુંદર, બ્રહ્મ થઈ હંતાવળી,
અશ્વતથ્થી ક્ષીણતા બની, અન્યેંદ્રિયો પણ ગઈ ગળી;
સહુ હાડ કંપે અંગનારે, લાકડી લેવાઈ ગઈ,
તોયે અરે પ્રેમદા તણા, આનન વિષે દષ્ટિ રહી. ૬.

તું દે તણ છગકપટ સઘળા, મોહમાયાથી ભર્યા,
સહુ તાપ ટળશે તાહરા, જે પાપથી જીવે કર્યા;
આનંદ થશે બહુ અંતરે, ને સુખ હોરો ઉડશે,
સંપૂર્ણ તહારી સત્ત્વ સીમા, હુર્ષથી આવી જશે. ૭.

દુહા—આવે પ્રાણી એકલો, જાય એકલો આપ;
સાથે પુત્ર કલત્ર નહિ, સાથ પુણ્ય ને પાપ.
શત્રુ મિત્ર તુજ દેખતા, થયા લાખ જન રાખ;
એક દિન જીવડા આપણે, બળી થવું છે આખ.
ક્ષણ ક્ષણ આવરદા ઘટે, ઘટે દિવસ ને રાત;
કાલ તણું હમણું કરો, કાલ તણી શી વાત.
કાદવ કીટ સમ માનવી, લેશ ન કરો અભિમાન;
હું તું આ સંસારમાં, બે દિનના મેમાન.
માટે નિર્મળ ભક્તિથી, ભજ પ્રભુનું નામ;
અવર કામ છોડી કરી, કર પરમારથ કામ.

શ્રી ચોવીશ તીર્થ કરની સ્તુતિ.

ભાવણી.

ઋષભ અજીત જીનનાથ, સંભવ અભિનંદના;
 સુમાત પદમ સુપાર્થ, ચંદા પ્રભુ વંદના. ૧
 સુપ્રદિ શીતળ શ્રીઅંશ, કે વાસુપુન્ય ધ્યાઈએ;
 વિમળ અનંત ધર્મનાથ, શાંતિ ગુણ ગાઈએ. ૨
 કુંથું અરંથ મલ્લીનાથ, મુનિસુવ્રત નિર્મળા;
 નેમી અરિષ્ટ નેમીનાથ, પાર્થ મહાવીર ભલા. ૩
 એ ચોવીશીના નામ, કે નિત્ય પ્રત્યે ભજે;
 હિંસા જીવ અહત, મૈથુન પરિગ્રહ તજે. ૪
 એ ચોવીશીનાં નામ, કે નિત્ય પ્રત્યે ધ્યાઈએ;
 જન્મ મરણ દુઃખ દુર, મુક્તિ પદ પાઈએ. ૫
 વીશે વાંદુ વેરમાણ, અગીઆરે વાંદુ ગણધરા;
 બેકર બોડી નામું શિશ, કે સાચા જીનેશ્વરા. ૬
 કવીશ્વર કહે કરજોડ, સૂણો રે ભવી પ્રાણીયા;
 કર્મ હરણ એ ઉપાય, કે જગમેં બાણીયા. ૭
 સાચો તે શ્રી જૈન ધર્મ, વ્યસન વશમેં વચ્ચે;
 આલ્યો કુકર્મની ચાલ, ચોર્યાસીમાં ભટકીઓ. ૮
 ભમ્યો અનંતો કાળ, કે ધર્મ વિના કુગતિમાં;
 પ્રભુજી કરજો મુજ પર મહેર, કે મેલજો મુગતીમાં. ૯

સમાપ્ત.

શ્રી વિદ્યાલયમાં થતાં કામકાજની યાદી.

મુંબાઈ—‘ શ્રી જૈન સ્થાનકવાસી વિદ્યાલય ’
એ ખાતુ ચાલુ કર્યાને હાલ સાતમું વર્ષ આવે છે. તેમાં
થતાં કામકાજનો કાર્યક્રમ નીચે પ્રમાણે છે.

૧. આ ખાતાની એક કમીટી નીમવામાં આવી છે,
અને આ ખાતાનો આવક-જવકનો હીસાબ દર વર્ષે ઓ-
ક્ટોબર પાસે તપાસાવી, છપાવીને બહાર પાડવામાં આવે છે.
૨. દર માસની આઠમ-પાખી તીથિએ અને પર્યુષણમાં હ મેશાં
કસાઈવાડે કપાતા જીવોને છોડાવવામાં આવે છે. ૩.
ધાર્મિક અભ્યાસ માટે ચોપડીઓની જરૂર હોય અને મંગાવે
તો મોકલવામાં આવે છે. ૪. પોતાના વપરાશ માટે દરેક
માણસને પુંજણિઓ અને કાળ થાળિઓ મફત આપવામાં
આવે છે. ૫. અશક્ત માણસોને માટે દવા ઘેર પહોંચાડ-
વાની અને કોઈ પણ જાતની મદદની ઇચ્છાવાળાને માટે
બનતી ગોઠવણ કરવામાં આવે છે. ૬. વિદ્યાલયને મોકલ-
વામાં આવતી દરેક રકમની છાપેલી પહોંચ આપવામાં
આવે છે. ૭. બહાર ગામથી જીવદયા વગેરે ખાતે જે રકમ
આવે છે, તે સ્વીકારી લઈ પહોંચ મોકલાય છે, અને તેની
વિગત રીપોર્ટ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવે છે. ૮. આ
ખાતા તરફથી દરવર્ષે પાંચ પરબી ટીપો છપાવવામાં આવે
છે, અને જ્યાં મંગાવવામાં આવે ત્યાં મોકલવામાં આવે

છે. ૬. આ ખાતામાં ધર્મ ઉપગ્રસ્થ રાખવામાં આવે છે તે અશક્ત માણસ સિવાય પાસેથી કીંમત લઈ આપવા આવે છે. ૧૦ વિદ્યાલયનું મકાન ધર્મકરણીને માટે આપે દિવસ ખુલ્લું રાખવામાં આવે છે. ૧૧. આ ખાતામાંથી જ્ઞાનનો ઉદય થાય તેવાં પુસ્તકો છપાવવામાં આવે છે અને તે પછી કીંમતે વેચવામાં આવે છે. ૧૨. આ ખાતાને મદદ આપનાર દાનવીર ગૃહસ્થોએ પોતાને ત્યાં આ ખાતાને ધર્માદા પેટી રાખી છે, તે આ ખાતાના વહીવટ કરનાર કૃષ્ણી બોલવામાં આવે છે, અને નામવાર રકમ જમે કરી રીપોર્ટમાં બહાર પાડી, દરેકને છાપેલી પછોચ મોકલી આપવામાં આવે છે.

આશા છે કે, દાનવીર ગૃહસ્થો આવા ઉત્તમ ખાતા તરફ પોતાનો ઉદાર હાથ લંબાવી આ ખાતાને પગભર કરવા ચૂકશે નહિ.

લી. સેવંકા,

શાહ ત્રિભોવનદાસ ગુલાબચંદ (બ્રમનગરવાળા)

ગાંધી રત્નચંદ પાનાચંદ (ચેરડીવાળા).

આનરરી સેક્રેટરી.

આપને કોઈ પુસ્તક છપાવવું હોય અને તેનાં સુધરાવવાનું સાફ અને મન પસંદ કામ કરાવવું તો લખો:—

વાડીલાલ કાકુભાઈ સંઘ

કે. સારંગપુર-તળાઓની પોળ-અમદાવાદ

